

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Ingrida Kazanavičienė

UAB “EŠERYS” VEIKLOS EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Magistro darbas

Šiauliai, 2006

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

UAB “EŠĖRYŠ” VEIKLOS EFEKTYVUMO VERTINIMAS

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika (04 S)**

Magistro darbo autorius Ingrida Kazanavičienė

Vadovas prof. hab. dr. Leonas Simanauskas

Recenzentas .....

SANTRAUKA

Ingrida Kazanavičienė. **UAB „Ešerys“ veiklos efektyvumo vertinimas. Magistro baigiamasis darbas.**

Magistro baigiamajame darbe apžvelgti ir išsamiai išanalizuojami įmonės veiklos efektyvumo vertinimo principai, vertinimo galimybės bei metodologija. Remiantis atlikta mokslinės literatūros analize, įvertinta bei išskirta efektyvumo analizės reikšmė bendrai įmonės finansinei analizei.

Darbe išskirti pagrindiniai galimi efektyvumo vertinimo metodai, kurie pagal analizuojamos įmonės specifiką buvo pritaikyti vertinant UAB „Ešerys“ veiklos efektyvumą, pagal kurį galime daryti išvadas apie įmonės veiklos perspektyvas. Atliekant įmonės efektyvumo analizę, pasitelktos horizontalioji bei vertikalioji balanso, pelno (nuostolio) ataskaitų analizės, mokumo, pelningumo, apyvartumo bei kiti santykiniai rodikliai.

Iš atliktų UAB „Ešerys“ finansinės analizės rezultatų, atliktas pagrindinių veiklos efektyvumą įtakojančių rodiklių prognozavimas: pasitelkiant Trendo funkciją atlikta pardavimų apimties prognozė, bendrojo bei grynojo pelno prognozės 2006 – 2010 metams, įvertinta įmonės bankroto tikimybė bei stabilaus augimo koeficientas.

Pagal gautus rezultatus, pateiktos rekomendacijos veiklos efektyvumui gerinti.

SUMMARY

Ingrida Kazanavičienė. **The estimation of UAB Eserys business efficiency. Masters work.**

In finishing work of the master the review and the wide analysis by principles of rate effective activity of a factory, an opportunity of an estimation and methodology is made. In connection with the analysis of the scientific literature, the place of the analysis of efficiency in the general financial analysis of firm is marked down and allocated.

In work the main opportunities of methods effective of rate which on specificity of an analyzed factory have been adapted at an estimation efficiency activity of joint-stock company "Eserys" are allocated. At the analysis efficiency the enterprises are adapted horizontal and vertical balance analyses of reports, solvency, stuff turnover and other parameters.

On the received joint-stock companies "Eserys" to results of the analysis, the forecast main descriptive parameters of effectiveness has been made: the forecast on volume of sale by means of function of the Trend, the forecast of the general and bacon, the opportunity of the bankrupt of the enterprise is marked down.

By the received results recommendations and are offered to an opportunity of increase effectiveness to activity.

TURINYS

ĮVADAS	8
1. VEIKLOS EFEKTYVUMO VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI	11
1.1. Įmonės finansinės analizės reikšmė ir svarbiausi jos bruožai ekonominės raidos tarpsniuose	11
1.2. Finansinės analizės tikslai, uždaviniai ir jos informacijos vartotojai	14
1.3. Finansinės analizės būdai efektyvumo vertinime	20
1.4. Santykinų rodiklių reikšmė įmonės veiklos efektyvumui	24
1.4.1. Pelningumo rodikliai ir jų analizė	25
1.4.2. Mokumo santykiniai rodikliai	31
1.4.3. Veiklos efektyvumo rodikliai ir jų analizė	33
1.5. Įmonės veiklos rodiklių prognozė. Prognozavimo ir planavimo ryšys.	35
2. VEIKLOS EFEKTYVUMO RODIKLIŲ ANALIZĖ	37
2.1. Įmonės charakteristika ir finansinės analizės esmė	37
2.2. Finansinių ataskaitų vertikalioji ir horizontalioji analizė	38
2.2.1. Vertikalioji balanso analizė	38
2.2.2. Horizontalioji balanso analizė	42
2.2.3. Vertikalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė	47
2.2.4. Horizontalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė	48
2.3. Santykinų finansinių rodiklių analizė	51
2.3.1. Pelningumo rodiklių analizė	51
2.3.1.1. Pardavimų pelningumo rodiklių analizė	51
2.3.1.2. Kapitalo pelningumo analizė	54
2.3.1.3. Turto pelningumo analizė	57
2.3.2. Mokumo rodiklių analizė	59
2.3.2.1. Apyvartinio kapitalo poreikio analizė	59
2.3.2.2. Trumpalaikio mokumo rodiklių analizė	61
2.3.2.3. Ilgalaikio mokumo rodiklių analizė	63
2.3.3. Veiklos efektyvumo rodiklių analizė	66
2.3.3.1. Išlaidų lygio rodiklių analizė	66
2.3.3.2. Trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai	67
2.3.3.3. Ilgalaikio turto apyvartumo rodikliai	71
3. FINANSINĖS VEIKLOS PROGNOZAVIMAS	74
3.1. Finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimas	74
3.2. UAB "Ešerys" bankroto tikimybės įvertinimas	76
3.3. Pardavimų apimtys ir grynojo bei bendrojo pelno prognozavimas	81
IŠVADOS	87
REKOMENDACIJOS	91
LITERATŪRA	94
PRIEDAI	96

LENTELĖS

- 1 Lentelė.** Planinės ir rinkos ekonomikų raidos etapuose vyravusio požiūrio į finansinę analizę pagrindiniai bruožai;
- 2 Lentelė.** Trumpalaikio mokumo rodikliai;
- 3 Lentelė.** Ilgalaikio mokumo rodikliai;
- 4 Lentelė.** Išlaidų lygio rodikliai;
- 5 Lentelė.** Turto apyvartumo rodikliai;
- 6 Lentelė.** UAB „Ešerys“ bendrojo pelno dinamika
- 7 Lentelė.** UAB „Ešerys“ Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (I būdas);
- 8 Lentelė.** UAB „Ešerys“ Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (II būdas);
- 9 Lentelė.** UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodikliai;
- 10 Lentelė.** UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodikliai;
- 11 Lentelė.** UAB „Ešerys“ išlaidų lygio rodikliai;
- 12 Lentelė.** UAB „Ešerys“ turto apyvartumo rodikliai;
- 13 Lentelė.** UAB „Ešerys“ trumpalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai;
- 14 Lentelė.** UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai;
- 15 Lentelė.** UAB „Ešerys“ turto efektyvumą lemiantys veiksniai;
- 16 Lentelė.** Finansinių ataskaitų santykinų rodiklių reikšmingumas;
- 17 Lentelė.** Finansinių ataskaitų konkrečių straipsnių pokyčių įtaka UAB „Ešerys“ finansiniam stabilumui;
- 18 Lentelė.** UAB „Ešerys“ bankroto tikimybės nustatymas;
- 19 Lentelė.** UAB „Ešerys“ stabilaus augimo koeficientą įtakojojantys veiksniai;
- 20 Lentelė.** Įmonių vertinimas pagal mokumo ir pelningumo rodiklius;
- 21 Lentelė.** UAB „Ešerys“ pardavimų apimties prognozavimas;
- 22 Lentelė.** UAB „Ešerys“ grynojo pelno prognozavimas 2006 – 2010 metams;
- 23 Lentelė.** UAB „Ešerys“ pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2005 metais;
- 24 Lentelė.** UAB „Ešerys“ pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2005 metais;
- 25 Lentelė.** UAB „Ešerys“ pardavimų apimties ir bendrojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2005 metais;

PAVEIKSLAI

- 1 Paveikslas.** Ekonominės analizės schema;
- 2 Paveikslas.** Finansinės analizės vieta ir funkcijos;
- 3 Paveikslas.** Finansinių ataskaitų tarpusavio ryšys;
- 4 Paveikslas.** Bendrieji finansų analizės uždaviniai;
- 5 Paveikslas.** Analizės rūšys ir uždaviniai;
- 6 Paveikslas.** Analizės būdai;
- 7 Paveikslas.** Pardavimų pelningumo rodikliai;
- 8 Paveikslas.** Turto pelningumo rodikliai;
- 9 Paveikslas.** Turto pelningumo piramidinė analizė (pagal L.Bersntein);
- 10 Paveikslas.** Kapitalo pelningumo rodikliai;
- 11 Paveikslas.** Du Ponto modelis;
- 12 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ darbuotojų skaičiaus dinamika 2001 – 2005 metais;
- 13 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 14 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 15 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ nuosavo ir skolinto kapitalo lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 16 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ turto pokyčiai 2001 – 2005 metais;
- 17 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto pokyčiai 2001 – 2005 metais;
- 18 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ Trumpalaikio turto pokyčiai 2001 – 2005 metais;
- 19 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų pokyčiai 2001 – 2005 metais;
- 20 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ Nuosavo kapitalo pokyčiai 2001 – 2005 metais;
- 21 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno kitimas 2001 – 2005 metais;
- 22 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ veiklos sąnaudų ir veiklos pelno kitimas 2001 – 2005 metais;
- 23 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ grynojo pelno kitimas, Lt., 2001-2005 metais;
- 24 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ pardavimų pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 25 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais, proc.;
- 26 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ turto pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais, proc.;
- 27 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ apyvartinio kapitalo poreikio dinamika 2001 – 2005 metais, litais;
- 28 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais;

- 29 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 30 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ išlaidų lygio rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 31 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ debitorių ir kreditorių įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 32 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ turto apyvartumo dienomis rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais;
- 33 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ kreditingumo indekso kitimo dinamika 2001 – 2005 metais;
- 34 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ stabilaus augimo koeficiento dinamika 2001 – 2005 metais;
- 35 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ pardavimų apimtys prognozė 2006 – 2010 metais;
- 36 Paveikslas.** UAB „Ešerys“ grynojo pelno prognozė 2006 – 2010 metais;

PRIEDAI

- 1 Priedas.** UAB „Ešerys“ vertikalioji balanso analizė.
- 2 Priedas.** UAB „Ešerys“ horizontalioji balanso analizė.
- 3 Priedas.** UAB „Ešerys“ vertikalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė.
- 4 Priedas.** UAB „Ešerys“ horizontalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė.
- 5 Priedas.** UAB „Ešerys“ turto pelningumo analizė.
- 6 Priedas.** UAB „Ešerys“ kapitalo pelningumo analizė.
- 7 Priedas.** UAB „Ešerys“ pelningumo rodiklių skaičiavimai.
- 8 Priedas.** UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodiklių skaičiavimai
- 9 Priedas.** UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodiklių skaičiavimai
- 10 Priedas.** UAB „Ešerys“ veiklos efektyvumo rodiklių skaičiavimai

IVADAS

Temos aktualumas. Viena iš šiuo metu aktualiausių Lietuvos pramonės problemų – didelis nemokių, bankrutuojančių ir, to pasėkoje, likviduojamų įmonių skaičius. Darbe analizuojama tema tampa aktuali tuo, jog yra akivaizdu, kad daugelis įmonių nėra pajėgios dirbti efektyvios rinkos sąlygomis arba dirba nuostolingai.

Kiekviena blogiau ar geriau dirbanti įmonė beveik visada susiduria su tam tikromis finansinėmis problemomis. Todėl tiek įmonių vadovai, tiek finansininkai ar ekonomistai turi ieškoti veiklos rezultatų gerinimo būdų bei alternatyvų. Gerai atliekama veiklos efektyvumo analizė visada padės išspręsti šias problemas, atskleisti vidinius veiklos gerinimo rezervus, priimti geriausius ekonominius sprendimus.

Finansinės analizės pradžią galime sieti su gilia priešistore, kai dar tik pradėdant plėtotis civilizacijai žmonės siekė pažinti gamtos bei juos supančio pasaulio reiškinius, tam tikslui pasitelkdami analizę, lyginimą ir kitus pažinimo metodus. Plėtojantis reiškinių pažinimo poreikiui, ši problema išlieka atskirų epochų vienu iš svarbiausių klausimų.

Analizė – tai daiktų, procesų bei reiškinių skirstymas į sudedamąsias dalis, jų pagrindinių požymių išskyrimas. Finansinė analizė yra vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti įmonės finansinę informaciją, ji suteikia galimybę tiksliau suvokti įmonėje vykstančius reiškinius ir procesus.

Finansų analizė yra vienas giliausių mokslų. Norint visapusiškai ištirti ir pažinti tam tikrą objektą, neužtenka jį analizuoti skaidant objektą į atskiras dalis. Todėl galime daryti išvadą, kad tirti reikia ne tik objektą kaip atskirą reiškinį, bet ir daiktų, reiškinių ir procesų tarpusavio ryšius ir priklausomybę. Tai padeda daryti kitas tyrimo būdas – sintezė, kuri labai glaudžiai siejasi su analize ir taip pat bus naudojama šiame darbe. Taigi, galime daryti išvadą – sintezė ir analizė tai du glaudžiai susiję gamtos ir mokslo pažinimo objektai, kurių glaudus ryšys ūkio subjekto analizėje padeda rasti teisingiausius rezultatus.

Ūkinėje praktikoje dauguma vadovų sugeba laisvai operuoti absoliučiais dydžiais, pavyzdžiui, žmonių skaičiumi, tonomis, valandomis, kilometrais ir t.t., bet labai dažnai nepakankamai – santykiniais dydžiais bei jų lyginimu. Daugeliui vadovų yra svarbu suvokti, kad joks skaičius negali būti akivaizdus ir reikšmingas nepalyginus jo su kitu skaičiumi, o kad suteiktume skaičiui reikšmę, reikia jį palyginti su kitu skaičiumi, ypač jeigu norime įvertinti įmonės ūkinės veiklos būklę. Taigi, bet koks skaičius, palygintas dar su kitais rodikliais yra daug akivaizdesnis ir reikšmingesnis nei absoliutus

vienas dydis ar veiklos rezultato rodiklis. Tai vienas iš svarbiausių finansinės analizės aspektų, kurį turi suvokti ir įsisavinti įmonių vadovai.

Kiekviena įmonė, norėdama gauti didesnę pelną, turi įvertinti ir valdyti didesnę veiklos riziką. Tą riziką reikia mokėti įvertinti, kad įmonė nepatirtų bankroto. Todėl įmonės finansinę būklę reikia nuolat stebėti, vertinti rodiklių kaitą, kuri laiku gali parodyti padidėjusią veiklos riziką.

Bankroto problema dažniausiai iškyta tada, kai įmonė neturi pakankamai apyvartinių lėšų savo skoloms padengti, o išankstinis bankroto grėsmės nustatymas gali būti impulsas ne tik išvengti bankroto, bet ir rasti veiksmingų strateginių sprendimų.

Įvairūs autoriai XX amžiuje nagrinėjo įmonių bankroto problemas, darė prognozes ir teikė siūlymus įmonių vadovams. Tačiau įmonės bankrutuodavo ir dabar bankrutuoja. Galima teigti, kad įmonių bankrotas tapo įprastu rinkos ekonomikos reiškiniu, sukeliančiu daug neigiamų padarinių ne tik pačiai įmonei, bet ir valstybei bei visuomenei. Todėl labai svarbu, kad įmonės išsamiai analizuotų savo finansinę būklę bei stebėtų jos rodiklių kitimo tendencijas.

Finansiniai sprendimai paprastai siejami su ateities įvykiais ir remiasi prognostine informacija. Finansinis prognozavimas – tai visų tarpusavyje susietų finansinių ataskaitų straipsnių prognozavimas. Remiantis finansinėmis prognozėmis, galima kurti ateities planus, priiminėti teisingus sprendimus, esant neigiamiems požymiams, imtis priemonių jiems likviduoti.

Problema. Remiantis temos aktualumo analize, galime teigti, kad įmonės per mažai dėmesio skiria veiklos efektyvumo analizei, kuri galėtų parodyti realią finansinę situaciją bei padėtų prognozuoti ateities veiklos rezultatus.

Mokslinio darbo objektas. Uždarnosios akcinės bendrovės “Ešerys” 2001 – 2005 metų finansiniai veiklos rezultatai.

Darbo tikslas. Remiantis teorinėje mokslinio darbo dalyje surinkta bei apibendrinta veiklos efektyvumo analizės medžiaga bei įmonės finansinių ataskaitų dokumentais, atlikti UAB “Ešerys” veiklos efektyvumo analizę ir įmonės finansinių rodiklių prognozę.

Pagrindiniai uždaviniai darbo tikslui pasiekti:

- Ø Išskirti pagrindinius veiklos efektyvumo analizės teorinius aspektus, apibendrinti ir išskirti pagrindinius finansinės bei efektyvumo analizės tikslus ir uždavinius.
- Ø Išskirti pagrindinius santykinus rodiklius, kurie padėtų išsiaiškinti įmonės finansinę padėtį bei vykdomos veiklos efektyvumą.
- Ø Įvertinti UAB “Ešerys” finansinę būklę ir veiklos efektyvumo rodiklių dinamiką per nagrinėjamą laikotarpį.
- Ø Atlikti įmonės finansinių rodiklių prognozę ir bankroto tikimybės skaičiavimą.

Ø Išskirti svarbiausias tyrimo išvadas ir pagal jas pateikti pasiūlymus, veiklos efektyvumui gerinti.

Darbo hipotezė. Įmonės veiklos efektyvumo analizė – metodas, padedantis tiksliai ir teisingai įvertinti realią įmonės padėtį, prognozuoti jos veiklos rezultatus.

Tyrimo metodai. Darbe panaudoti vertikaliosios, horizontaliosios ir santykinųjų rodiklių analizės būdai, prognozavimo ir bankroto tikimybės nustatymo metodai. Taip pat naudotasi tradiciniais tyrimo būdais – duomenų lyginimas, grupavimas, detalizavimas ir kt.

Pagrindiniai analizės šaltiniai, kurie buvo panaudoti moksliniame darbe: Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra, publikuoti moksliniai darbai, konferencijų medžiaga. Finansiniai rodiklių skaičiavimai atlikti remiantis UAB „Ešerys“ 2001 – 2005 metų finansinės apskaitos dokumentais – balansu, pelno (nuostolio) ataskaita.

Darbo struktūra ir apimtis. Mokslinį darbą sudaro trys dalys: finansinės analizės teoriniai aspektai, finansinių rodiklių analizė ir įmonės finansinių rodiklių prognozavimas. Viso darbą sudaro 95 lapai. Paruošta 25 lentelės, 36 paveikslas ir 10 priedų.

Pirmoje darbo dalyje atlikta išsami mokslinės literatūros analizė, pateikti pagrindiniai finansinės analizės aspektai, išskirtos svarbiausios teorinės idėjos, kurios bus pritaikytos praktinėje darbo dalyje.

Antroje darbo dalyje nagrinėjami UAB „Ešerys“ mokumo, likvidumo bei kiti veiklos efektyvumo finansiniai rodikliai bei jų dinamika, remiantis jais vertinama įmonės finansinė padėtis bei jos efektyvumas; pateikiamos atskirų analizių išvados.

Trečioje dalyje pateikta įmonės pagrindinių finansinių rodiklių prognozė bei nustatyta įmonės bankroto tikimybė ir stabilaus augimo koeficientas.

1. VEIKLOS EFEKTYVUMO VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Įmonės finansinės analizės reikšmė ir svarbiausi jos bruožai ekonominės raidos tarpsniuose

Siekiant suprasti ir pažinti įvairius mus supančius reiškinius ir procesus, reikia juos iširti, į tyrimą įtraukiant jų tarpusavio ryšius ir priklausomybę. Kadangi įmonės veiklos efektyvumo rodikliai yra viena sudedamųjų finansinės analizės dalių, svarbu išanalizuoti įmonės finansinę analizę bendrąja prasme.

Būtent analizė padeda nustatyti proceso esmę, išskirti objekto pagrindinio prieštaravimo ypatybes ir jas tyrinėti, ieškoti ir nustatyti įvairius reiškinių dėsningumus.

Žodis „*analysis*“ išvertus iš graikų kalbos reiškia skaidyti į dalis, nagrinėti tirti. Ekonominių terminų žodynas žodį analizė aiškina kaip mokslinį metodą, pagrįstą mintiniu ar faktiniu visumos skaidymu į dalis. Remiantis šiuo apibrėžimu, finansinės informacijos skaidymas įvardijamas kaip vienas iš pagrindinių reiškinių bei priežasčių radimo mechanizmu.

Svarbu pabrėžti, kad šiandien įmonės vystimosi dėsningumų nustatymas nėra analizė tikrąja ta žodžio prasme, ką daugelis verslininkų tai klaidingai vertina, nes yra susieta su informacijos apibendrinimu o ne išskaidymu. Tai yra mokslinės sintezės metodas, kuris papildo analizę ir yra labai glaudžiai su ja susijęs. Todėl yra labai svarbu apibrėžti pagrindinius finansinės analizės tikslus ir uždavinius, kad būtų galima vertinti jos teikiamą naudą bei galimybes šiandieninėje rinkos ekonomikoje.

Analizės pradžia galime sieti su gilia priešistore, kai dar tik pradedant plėtotis civilizacijai žmonės siekė pažinti gamtos bei juos supančio pasaulio reiškinius, tam tikslui pasitelkdami analizę, lyginimą ir kitus pažinimo metodus.

Susisteminta finansinės atskaitomybės analizė buvo pradėta taikyti tik XIX a. pabaigoje. Kaip tik šis laikotarpis yra laikomas finansinės analizės atsiradimo pradžia, kai geležinkelio kompanijose buvo pradėti skaičiuoti santykiniai rodikliai, nusakantys kompanijos likvidumą ir veiklos efektyvumą.

Planinės ekonomikos laikais terminas „finansinė analizė“ buvo labai retai vartojamas, nors jau tuo metu jis nebuvo visiškai naujas ir originalus. Buvusiose pokomunistinėse šalyse plačiausiai buvo vartojamas terminas „Ūkinės veiklos analizė“. Šis terminas reiškia, kad analizuojama visa įmonės veikla ir jos procesai kompleksiškai. Tuo tarpu Vakarų šalių finansinė analizė daugiausia nagrinėjo įmonių veiklos finansinius rezultatus. Šiuo ekonominiu tarpsniu įmonių ūkinės veiklos analizė buvo atliekama epizodiškai, neorganizuotai ir nenuosekliai. Viena iš pagrindinių priežasčių – įmonių vadovai ir administracija nebuvo suinteresuoti įmonės veiklos rezultatais, kadangi tuo metu visi įmonės

valdymo ir vystymo planai buvo diktuojami vyriausybės. Neatsižvelgiant į tai, tuo metu jau visi ekonominės literatūros autoriai skelbė visą apimančius analizės uždavinius: nustatyti svarbiausių ūkinės veiklos rodiklių kitimo dydį, įvertinti įmonės ir jos padalinių ūkinę veiklą ir pan.

J. Mackevičius¹ išskiria svarbiausią planinės ir rinkos ekonomikos įmonių veiklos analizės skirtumą – jų tikslus. Pagrindiniai planinės ekonomikos ūkinės veiklos analizės tikslai buvo kontroliuoti valstybinių planų vykdymą ir nustatyti nukrypimų nuo plano priežastis. Tuo tarpu rinkos ekonomikos įmonių finansinės analizės tikslas – teikti objektyvią informaciją vidaus ir išorės vartotojams.

Pradėjus plėtoti rinkos ekonomikos sąlygoms, tarybinio laikmečio ūkinės veiklos analizė nebegalėjo padėti atskleisti reikiamos informacijos. Kintant ekonominiam gyvenimui ir pradėjus formuoti rinkos ekonomikai, susidarė akivaizdi pozicija, kuri numatė, kad įmonės sėkmę gali nulemti ilgalaikės investicijos, kurias norint pritraukti reikėjo išlikti rinkoje ir nuolatos joje konkuruoti. Tokioje situacijoje galėjo padėti tik nuolatinė išsami veiklos rezultatų analizė. Pradėta suvokti, kad finansų analizė yra reikšminga įmonės finansinės būklės aiškinimo ir gerinimo bei jos valdymo ir racionalizavimo priemone.

1 lentelėje pateikti pagrindiniai, skirtingų ekonominės raidos etapų atskleisto požiūrio į finansų analizę, skirtumai.

1 lentelė. **Planinės ir rinkos ekonomikų raidos etapuose vyravusio požiūrio į finansinę analizę pagrindiniai bruožai**

	Planinė ekonomika	Rinkos ekonomika
Finansinės analizės tikslas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontroliuoti valstybinių planų vykdymą; 2. Nustatyti nukrypimų nuo plano priežastis ir kaltininkus; 3. Teikti informaciją apie įmonės veiklos rezultatus valdžios institucijoms. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nustatyti svarbiausių ūkinės veiklos rodiklių kitimo dydį 2. Teikti informaciją reikalingą įmonei valdyti bei ekonomikai gerinti; 3. Vertinti įmonės bei jos padalinių ūkinę veiklą.
Finansinės analizės naudojami informacijos šaltiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Balansas; 2. Įstatinio fondo judėjimo ataskaita; 3. Gamybos išlaidos; 4. Prekinės produkcijos savikaina; 5. Gamybos valdymo ataskaita; 6. Produkcijos gamybos ataskaita; 7. Ir kt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Balansas; 2. Pelno ir nuostolio ataskaita; 3. Pinigų srautų ataskaita; 4. Nuosavybės ataskaita; 5. Kita vidaus ir išorės informacija: <ol style="list-style-type: none"> 5.1. planai, prognozės, normatyvas; 5.2. statistiniai leidiniai ir informaciniai žinynai; 5.3. vidinės ataskaitos ir apskaitos duomenys.

¹ Mackevičius J., Poškaitė D. Finansinė analizė, Vilnius, 1998, P.58.

Analizės informacijos vartotojai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valstybinės organizacijos: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. plano komitetas; 1.2. statistikos komitetas; 1.3. ministerijos; 1.4. bankai; 1.5. mokesčių inspekcijos; 1.6. finansų ministerijos padaliniai; 2. Įmonių ekonominės tarnybos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcininkai; 2. Kreditoriai; 3. Tarnautojai; 4. Pirkėjai; 5. Konkurentai; 6. Valstybė; 7. Vadybininkai; 8. Visuomenė.
Finansų analizės rūšys	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagal periodiškumą: vienkartinė ir periodinė; 2. Pagal atlikimo laiką: operatyvinė, retrospektyvinė; 3. Pagal analitinės programos turinį: kompleksinė, teminė; 4. Pagal palyginimo pobūdį: įmonės vidinė, tarpįmoninė; 5. Pagal tyrimo kryptį: Finansinė-ekonominė, techninė-ekonominė, funkcinė-vertinė. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Horizontalioji; 2. Vertikaliąoji; 3. Trendo; 4. Santykinė.

Šaltinis: lentelė sudaryta autoriaus, remiantis analizuota literatūra

Apibendrinant planinės ekonomikos įmonių ūkinės veiklos analizę, tenka konstatuoti, kad teorija mažai buvo susijusi su praktika ir daugelis efektyvių planinės ekonomikos ūkinės veiklos analizės teorijos dalykų nebuvo įgyvendinti praktikoje. Matyt dėl šios priežasties planinės ekonomikos įmonių ūkinės veiklos analizė, kaip mokslas ir disciplina, nesusilaukė tinkamo tarptautinio pripažinimo.

Vakarų šalių autorių sukurta finansinės analizės teorija yra kur kas praktiškesnė. Ji realiau padeda atskleisti įmonės veiklos rezervus, jos plėtojimosi tendencijas ir perspektyvas.

Išsamiau šios teorijos pagrindinius bruožus apžvelgsime sekančiuose darbo skyriuose.

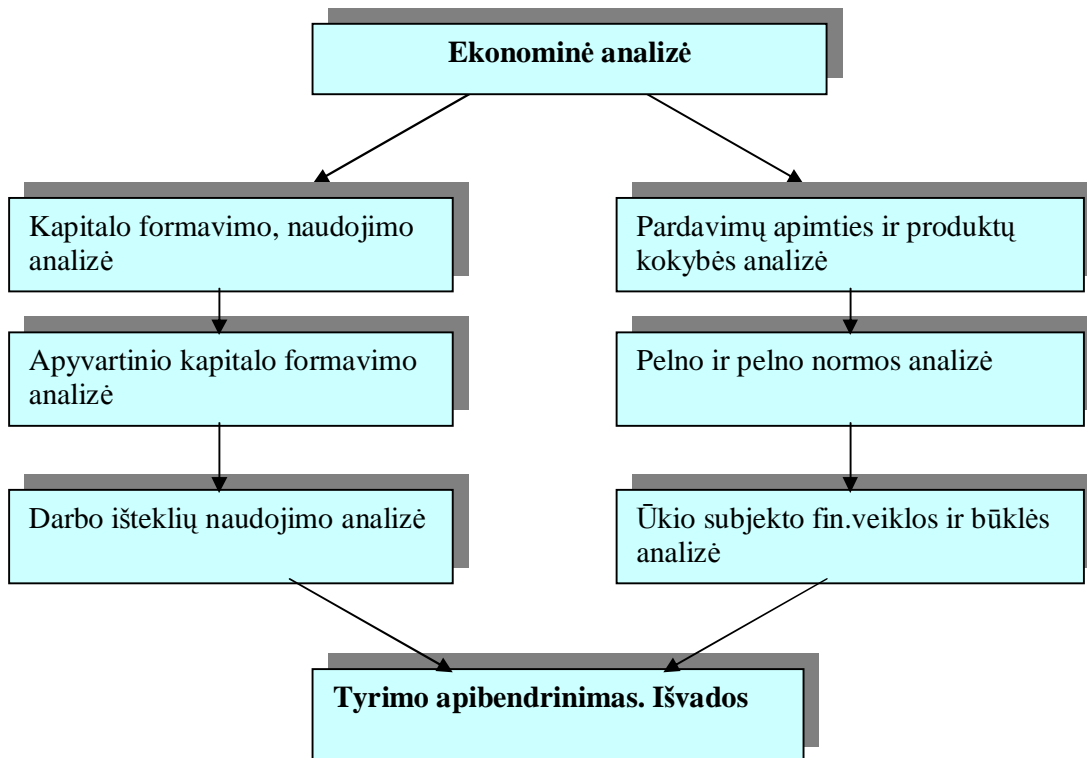
1.2. Finansinės analizės tikslai, uždaviniai ir jos informacijos vartotojai

E. Buškevičiūtė² analizę apibūdina kaip glaudžiai susijusių ir vienas nuo kito priklausomų daiktų, procesų bei reiškinių tyrimą.

J. Mackevičiaus, D. Poškaitės nuomone³, finansinė analizė yra vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti informaciją. Tai didžiausia jos reikšmė ir privalumas. Be to, finansinė analizė padeda geriau suvokti įmonėje vykstančius reiškinius ir procesus, svarbiausia – priimti optimalius valdymo sprendimus. Atskleisti vidinius ir perspektyvinius rezervus bei valdyti sudėtingus ūkinius procesus ir reiškinius yra finansinės analizės uždavinių esmė.

Finansinės analizės tyrimų *objektas* yra suvokiamas kaip įmonių ekonominė – finansinė veikla ir jos rezultatai, kurie parodomi alternatyviniuose projektuose, apskaitos ir atskaitomybės medžiagoje ir kituose informacijos šaltiniuose. Detalizuojant finansinės analizės objektą išskiriami finansiniai santykiai, resursai, įmonės turto šaltiniai, kurie parodomi alternatyviniuose tyrimuose, projektuose, apskaitos šaltiniuose, atskaitomybės medžiagoje ir informaciniuose šaltiniuose.

Daugeliu atžvilgiu, finansų analizė yra laikoma sudedamąja ekonominės analizės dalimi (1 pav.)

1 pav. Ekonominės analizės schema

Šaltinis: Paveikslas sudarytas autoriaus, remiantis analizuota literatūra

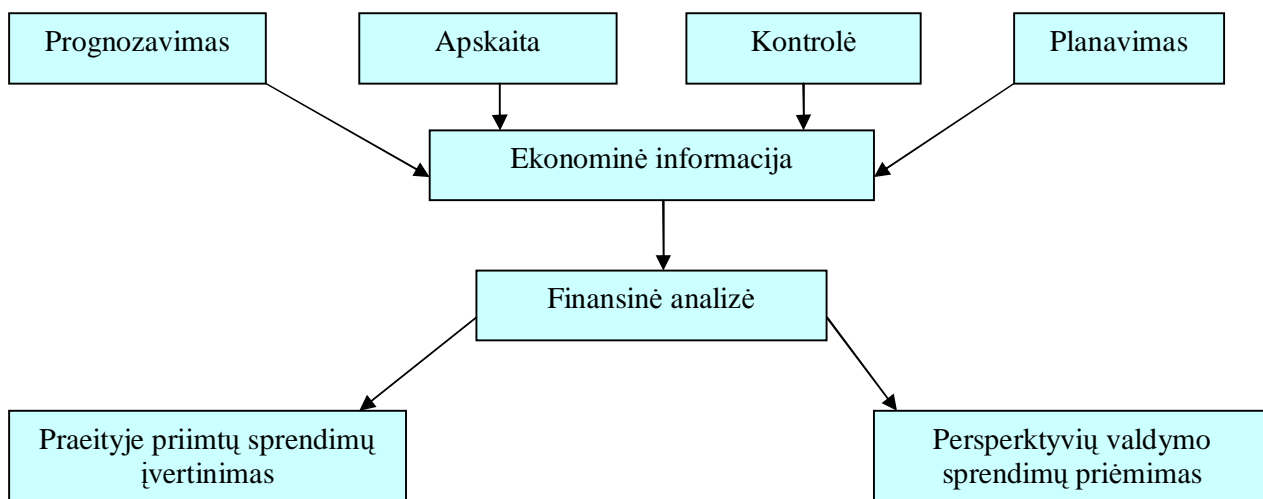
² Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. Finansų analizė, Kaunas, 2004, P.10;

³ Mackevičius J., Poškaitė D. Finansinė analizė, Vilnius, 1998, P. 24.

Tačiau rinkos ekonomikos sąlygomis finansų analizė funkcionuoja ir kaip savarankiškas mokslas, apibendrinantis praktikoje vykstančius finansinės veiklos procesus, jų dėsningumus⁴.

Kai kurie autoriai ekonominę analizę supranta kaip sistemą specialių žinių apie ekonominius procesus, susidariusius dėl objektyvių ekonominių dėsnių ir subjektyvių veiksnių poveikio.

2 pav. Finansinės analizės vieta ir funkcijos

Šaltinis: Mackevičius J., Poškaitė D., 1998. Finansinė analizė. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 12

2 paveiksle matyti, kad finansinė analizė susijusi su apskaita, kontrole, planavimu ir prognozavimu. Ji siekia objektyviai įvertinti įmonės ekonominę būklę ir finansinius rezultatus, kad galima būtų parengti ir priimti valdymo sprendimus. Tokia informacija padeda pažinti ir įvertinti ūkinius procesus ir reiškinius, taip pat numatyti finansinius ekonominius rodiklius.

Rinkos ekonomika sėkmingai funkcionuos, jeigu ji disponuos išsamia informacija. Remiantis ja galima daryti pagrįstus sprendimus įmonės valdyje.

Vienas iš svarbiausių finansinės analizės aspektų yra informacijos rinkimas ir sisteminimas. Finansinės analizės pagrindas – atitinkamai sutvarkyta įmonės buhalterinė informacija.

Finansų analizės uždaviniams spręsti reikia surinkti daug įvairios patikimos ekonominės bei socialinės informacijos, kuri priklauso nuo jos vartotojo analizės tikslų.

Mokslinės literatūros autoriai pabrėžia, kad vienas svarbiausių rinkos uždavinių – aprūpinti suinteresuotus asmenis informacija, leidžiančia efektyviai naudoti ribotus išteklius ir tinkamai juos paskirstyti. Tokią informaciją pateikia įmonių finansinės ataskaitos.

⁴ Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. Finansų analizė, Kaunas, 2004, P.13.

Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I.⁵ finansinės analizės šaltinius siūlo grupuoti į sekančias grupes, kurios atsižvelgiant į visą analizuotą mokslinę literatūrą, labiausiai apibendrina šaltinių grupes:

- § Įmonės buhalterinės apskaitos ir atskaitomybės dokumentai;
- § Šalies įstatymai, vyriausybės bei savivaldybių nutarimai;
- § Neapskaitiniai šaltiniai: atsiliepimai bei žinios iš masinės informacijos priemonių;
- § Informacija surinkta apklausos, stebėjimų metodu, konferencijų medžiaga ir kiti.

Finansinės ataskaitos – tai apskaitos duomenų apie įmonės ūkinę finansinę veiklą periodinis apibendrinimas ir susistemėjimas tam tikru būdu, siekiant patenkinti vartotojų poreikius.⁶

Finansinės ataskaitos yra pagrindinis finansinės analizės šaltinis. Tik kokybiškai atlikta finansinių ataskaitų analizė teikia visapusiškai naudingą informaciją tiek vidaus, tiek išorės vartotojams. Finansinių ataskaitų analizė daroma daugeliu tikslų ir ji gali būti atliekama tiek nuolat, tiek periodiškai.

Pažymėtina, kad finansinės analizės kokybė niekada nebūna geresnė negu pačių ataskaitų duomenų kokybė, taip pat svarbu išskirti tai, jog finansinių ataskaitų rodikliai ne visada būna tikslūs, į ką, analizuojant įmonės veiklos rezultatus, reikia atkreipti dėmesį ir tai įvertinti.

Šiuo metu Lietuvoje išoriniams informacijos vartotojams pateikiama ir labai plačiai finansinėse analizėse naudojamos šios finansinės ataskaitos:

- § Balansas;
- § Pelno (nuostolio) ataskaita;
- § Pelno paskirstymo ataskaita;
- § Finansinės būklės pakitimo ataskaita (pinigų srautų ataskaita);
- § Paaiškinamasis raštas.

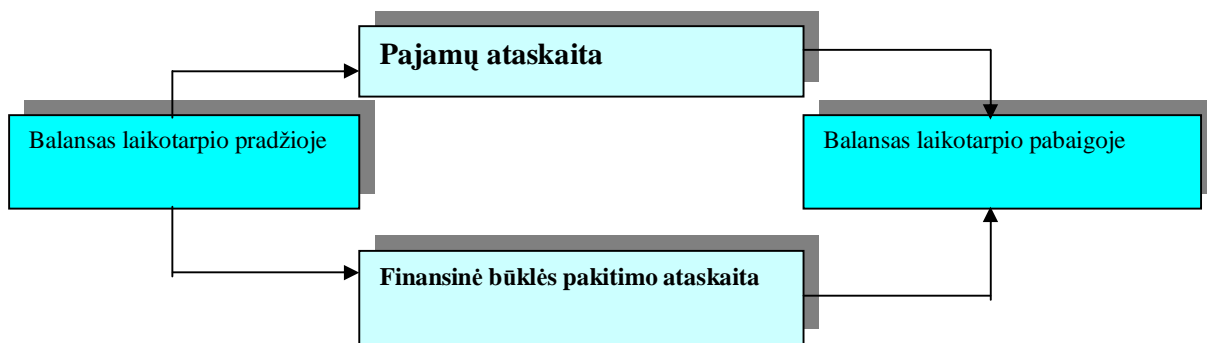
Darbo praktinėje dalyje remsiuosi balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos dokumentais.

Atliekant bet kurio ūkio subjekto finansų analizę labai svarbu žinoti ir suvokti ryšį tarp atskirų informacijos šaltinių. Ši priklausomybė pavaizduota 3 paveiksle.

---

⁵ Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. Finansų analizė, Kaunas, 2004, P.23;

⁶ Mackevičius J., Poškaitė D., Finansinės ataskaitos, Vilnius, 1997, P.7.

3 pav. Finansinių ataskaitų tarpusavio ryšys

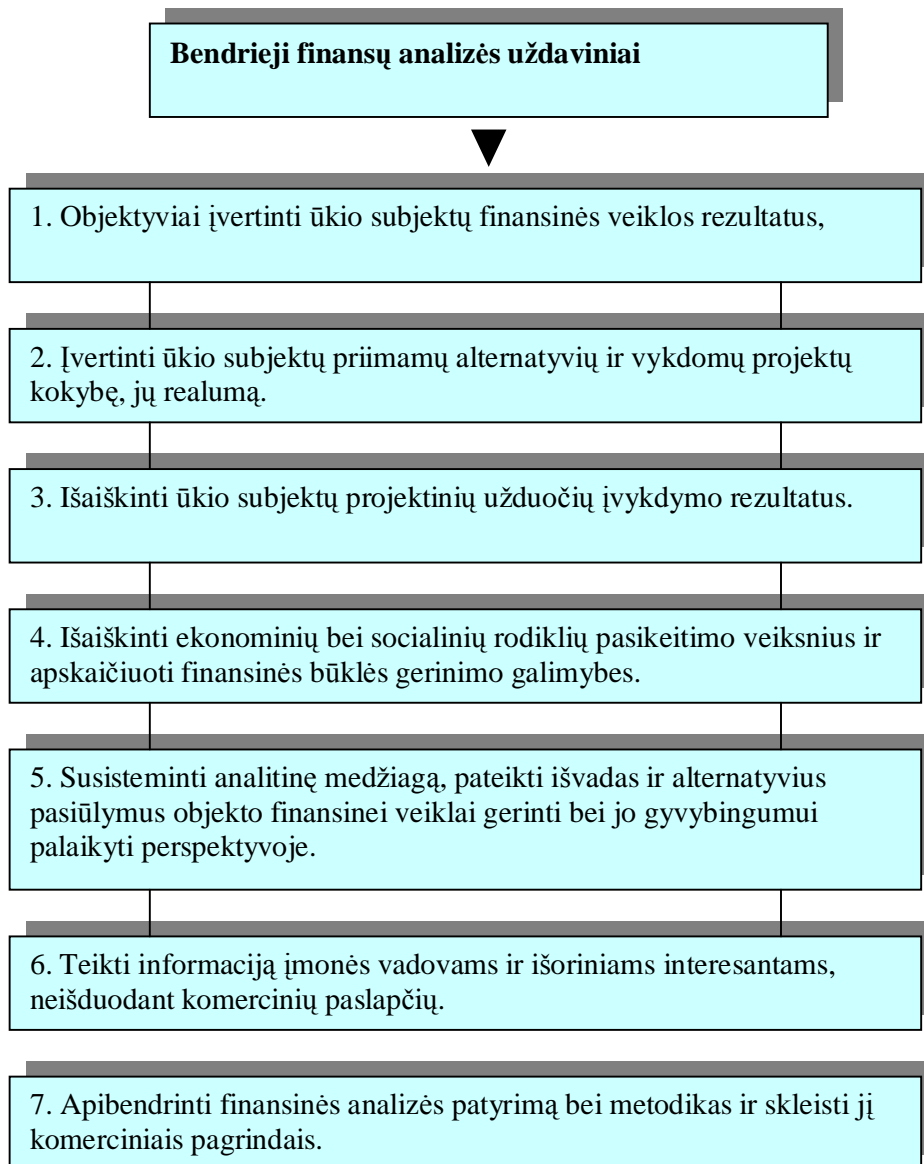
Šaltinis: Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I., 2004. Finansų analizė. Kaunas: Technologija. P.25

Svarbu paminėti, kad renkamos informacijos tipas bei šaltiniai yra ypač glaudžiai susiję su finansinės analizės tikslais. Apibendrinus analizuotoje literatūroje pateiktą informaciją, galime išskirti 5 pagrindinius finansinės analizės tikslus:

1. Tirti ir vertinti įmonės finansų srautus, finansinį stabilumą (būklę), išteklių naudojimą, neigiamų nukrypimų priežastis;
2. Tirti vidaus aplinkos veiksnių įtaką rezultatams, taip pat veiklos gerinimo galimybes;
3. Kontroliuoti ir vertinti visos įmonės ir atskirų jos padalinių prognozės planų vykdymą;
4. Suformuoti rodiklių sistemą finansiniams normatyvams apskaičiuoti, prognoziniam skaičiavimams atlikti, vadybos sprendimams pagrįsti ir jų pasekmėms vertinti;
5. Nustatyti vadybos kokybės lygį ir parengti jo gerinimo priemones⁷.

Remiantis anksčiau išdėstytais teiginiais, galime suformuluoti bendruosius finansų analizės uždavinius.

⁷ Stungurienė S. Naujų finansų analizės technologijų taikymas. Ekonomika ir vadyba – 98: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga. – Kaunas, 1998. – P. 318-320

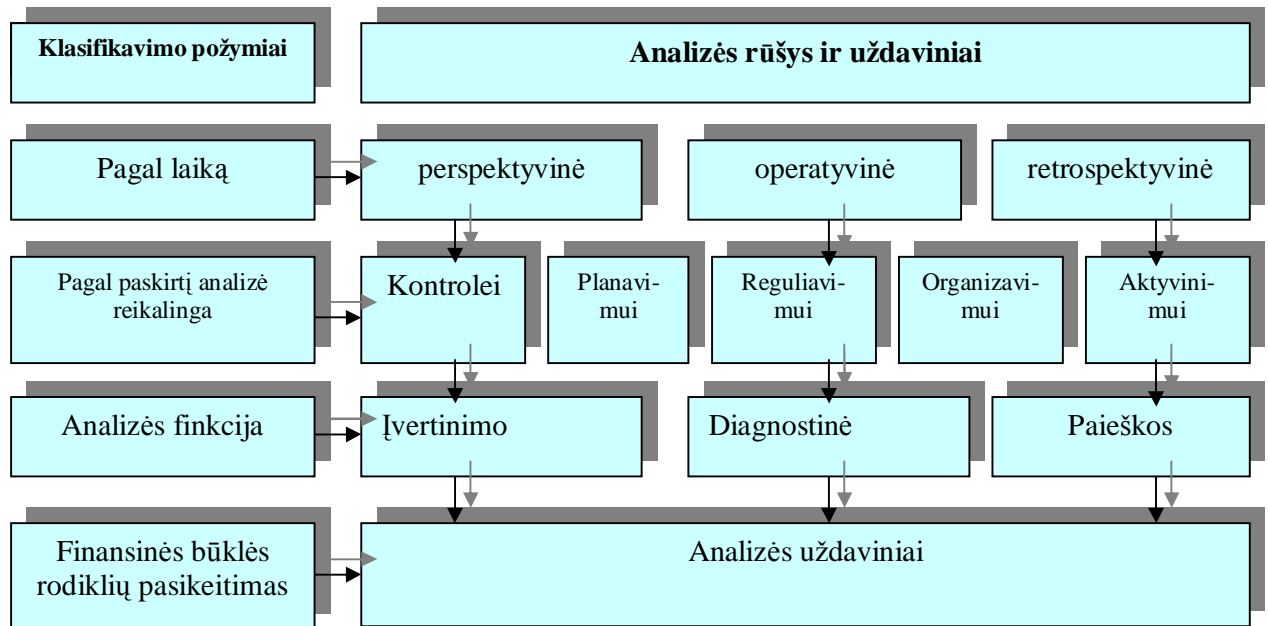

4 pav. **Bendrieji finansų analizės uždaviniai**

Šaltinis: Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I., 2004. Finansų analizė. Kaunas: Technologija. P. 13

Svarbu pažymėti, kas finansų analizės uždaviniai labai glaudžiai priklauso nuo to, kokia finansų analizė yra atliekama. Tai atspindi 5 paveiksle pateikta schema.

5 paveiksle pateiktu atveju matome, kad finansų analizės rūšys jungiamos su uždaviniais, kurie dažniausiai yra specifiniai, tačiau glaudžiai susieti su bendraisiais analizės uždaviniais ir priklauso nuo jos funkcijos, paskirties, analizuojamojo laikotarpio bei naudojamų informacijos šaltinių.

5 pav. **Analizės rūšys ir uždaviniai**

Šaltinis: Buškevičiūtė E., Mačernienė I. Finansų analizė. 2004. Kaunas: Technologija P.15

Daugelio analizuotos literatūros autorių išreiškia skirtingą nuomonę apie finansų analizės keliamus uždavinius.

J.Mackevičius ir D.Poškaitė knygoje “Finansinė analizė” pateikia šiuos finansinės analizės uždavinius:

- ū Palyginti faktinius rezultatus su planais, standartais ir kitais parametrais.
- ū Padėti kurti finansinę informacijos sistemą.
- ū Padėti įmonių vadovams kontroliuoti ūkinę ir finansinę veiklą.
- ū Numatyti priemones bankroto išvengimui.
- ū Formuoti finansų valdymo ir apskaitos politiką.
- ū Nustatyti pelningiausias veiklos sritis.
- ū Koordinuoti įmonės veiklos sferas ir atskirų padalinių darbą.
- ū Padėti išlaikyti kreditų linijas su bankais ir kt.

Užsienio šalių autoriai (B. Rees, Ch. Gibson, L. Bernstein, G. Foster, C. Stickney, R.Kenedy ir kt.) išskiria 3 pagrindinius finansinės analizės uždavinius⁸:

1. Sukurti finansinės informacijos sistemą, atitinkančią įmonės politiką. Informacijos gali būti įvairaus tikslumo ir patikimumo, tačiau ši informacija bet koku atveju turi realiai atspindėti ūkio būklę.

⁸ Mackevičius J., Poškaitė D., Finansinė analizė, Vilnius, 1998, P. 14.

2. Palyginti faktinę padėtį su planais, standartais ir kitais parametrais. Kad objektyviai įvertinti rodiklių kitimo tendencijas, būtina reikiamus rodiklius lyginti su pasirinktomis bazėmis, kad būtų galima stebėti kitimo tendencijas ir nustatyti nukrypimus nuo pasirinktos bazės. Baziniai palyginimo dydžiai gali būti: normos, normatyvai, planai, duomenys, prognozės, limitai, praėjusios laikotarpio duomenys, giminingų įmonių rodikliai, vidutiniai šakiniai rodikliai, leidžiantys atlikti lyginamąją analizę tarp įmonių.
3. Padėti formuoti finansų valdymo ir apskaitos politiką. Finansų valdymo tikslas yra racionaliai panaudoti finansinius išteklius, nukreipti investicijas tinkamiausia ir naudingiausia linkme, palaikant įmonės mokumą.

Ūkio subjekto finansinės informacijos svarbą ir analizės būtinybę parodo platus šios informacijos vartotojų ratas. Galima išskirti pagrindines finansinės analizės informacijos vartotojų grupes:

- § Įmonių savininkai (akcininkai), kurie tiesiogiai suinteresuoti įmonės veiklos efektyvumu. Informacija apie įmonės finansinę padėtį jiems ypač reikalinga tuomet, kai priimami sprendimai dėl akcijų pirkimo ar pardavimo;
- § Įmonių vadovai, kurie turėdami atitinkamą finansinę informaciją, gali priimti reikiamus valdymo sprendimus;
- § Komerciniai partneriai, kurie remdamiesi finansine informacija gali vertinti vienų ar kitų kontraktų pasirašymo naudą, gali nustatyti partnerių sugebėjimą vykdyti savo įsipareigojimus.
- § Kreditoriai naudojami finansinės analizės rezultatais, vertindami įsiskolinimų už prekes ir paslaugas mokėjimų terminus; bankai ir kitos kredito įstaigos vertina kompanijos sugebėjimą grąžinti paskolas.
- § Lietuvos valstybinės įstaigos suinteresuotos gauti patikimą informaciją apie įmonės veiklą, nes pastaroji tampa pagrindu valstybės ekonominės politikos formavimui;
- § Įmonių darbuotojai, kurie turėdami pakankamai plačią informaciją apie įmonės veiklą, gali numatyti perspektyvas konkrečiai susijusias su jų gerbūviu.
- § Finansų analitikai ir konsultantai, nes finansinė informacija – jų darbo pagrindas.

1.3. Finansinės analizės būdai efektyvumo vertinime

Skaitmeninės ir loginės informacijos apdorojimui naudojama analizės būdų sistema, kuri padeda išaiškinti ekonominių bei finansinių procesų veiksnius, ūkio subjekto vidinės veiklos galimybes.

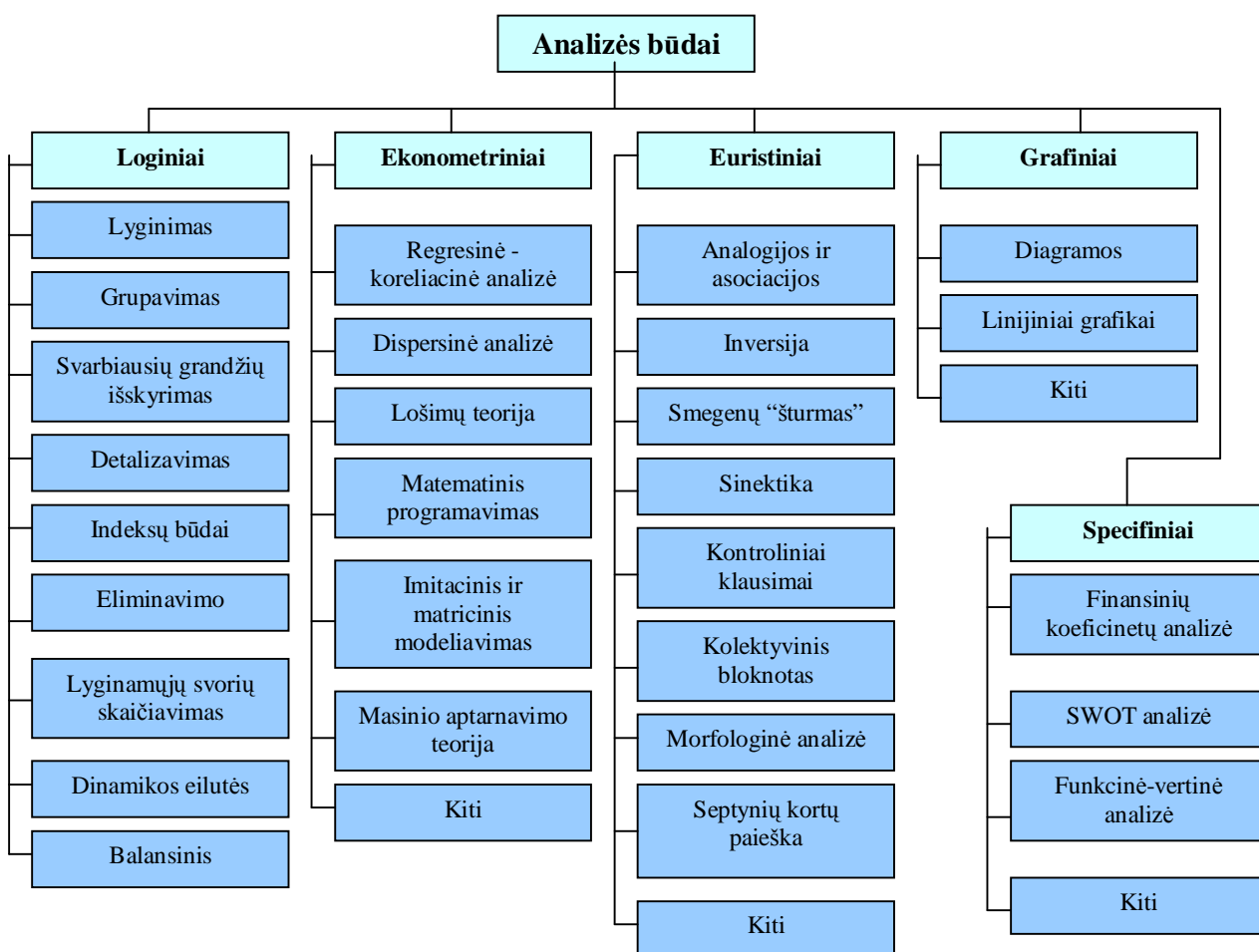
Mokslinėje literatūroje analizės būdai dažnai tapatinami su analizės metodais. Žodis metodas kilęs iš graikų kalbos žodžio “*methodos*”, kuris reiškia “tyrimo kelią”. Plačiąją prasme metodas aprašomas

kaip gamtos ar visuomenės reiškinių tyrimo būdų ir priemonių visuma. Iš to galime daryti išvadą, kad “metodo” sąvoka yra platesnė nei “būdo” sąvoka.

Analizės būdai įvairių mokslinės literatūros autorių yra klasifikuojami nevienodai. Vieni jų išskiria tradicinius būdus ir matematinius. Kiti autoriai būdus vadina metodais ir skirsto į šešias grupes: horizontalioji, vertikalioji ir trendo analizė, santykiniai koeficientai, lyginamoji analizė ir faktorinė analizė. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. išskiria tokias analizės būdų sistemas:

- § Loginių būdų;
- § Ekonometrinių būdų;
- § Euristicinių būdų;
- § Grafinių būdų;
- § Kitų, specifinių būdų.

6 paveiksle išsamiai pateiktos šių analizės būdų sudedamosios dalys.

6 pav. **Analizės būdai**

Šaltinis: Mackevičius J., Poškaitė D., 1998. Finansinė analizė. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 23

Plačiausiai taikomas *lyginimo metodas*. Lyginant finansinius rodiklius galima išsiaiškinti nukrypimus nuo normatyvinių rodiklių dydžių, įvertinti rodiklių augimo tempus, dinamiką, tendencijas. Galima lyginti:

§ įmonės rodiklius,

§ įmonės vidaus rodiklius su kitų įmonių rodikliais,

§ įmonės rodiklius su šakos, kuriai priskiriama įmonė, vidutiniais rodikliais.

Grupavimas yra analizuojamų rodiklių jungimas į grupes pagal grupei būdingus požymius. Priklausomai nuo analizės tikslo, grupavimas skirstomas:

Siekiant išanalizuoti prioritетines įmonės veiklos sritis naudojamas *svarbiausių grandžių išskyrimo būdas*. Šiuo atveju prioritетinės veiklos sritys dažniausiai yra susijusios su tyrimą apimančioje sistemoje vyraujančiomis disproporcijomis.

Detalizavimas kartu su kitais būdais padeda įvairiapusiškai įvertinti tiriamus reiškinius, nustatyti priežastis, nulėmusias rezultatus. Svarbiausias detalizavimo tikslas yra nustatyti tiriamos sistemos sudėtinių elementų tikslus.

Apibendrinimas, dar kitaip vadinamas *sinteze* nagrinėja dalinių reiškinių sujungimą į tiriamą visumą ir ją atspindinčių rodiklių apibendrinimą.

Indeksų būdas pagrįstas santykiniais rodikliais, apibūdinančiais ekonominio reiškinio pakitimą laiko ir vietos atžvilgiu.

Procentais atspindimas plano įvykdymas, pokyčiai, įvykę per analizuojamą laikotarpį, tiriamų reiškinių struktūra.

Balansinio sugretinimo būdo esmė ta, kad analizuojamų veiksmų ryšiai atvaizduojami balansine lygybe. Šis būdas padeda nustatyti atskirų ekonominių reiškinių tarpusavio ryšį bei priklausomumą.

Be visų paminėtų metodų dar naudojami ir kiti analizės būdai:

Koreliacinė ir regresinė analizė naudojama tiriant atsitiktines priklausomybes tarp reiškinių, neturinčių griežto funkcinio charakterio. Regresijos ir koreliacijos teorija teikia galimybes kiekybiškai išreikšti ekonominių reiškinių ryšį bei jų formą, bei nustatyti tuo pačiu metu veikiančių daugelio veiksmų įtaką nagrinėjamam rodikliui.

Santykinė analizė – atliekant santykinę analizę, informacija neskaidoma, o apibendrinama. Ši analizė nustato įmonės finansinę padėtį, suteikia naudingų žinių apie tendencijas pagal laikotarpius ir leidžia charakterizuoti įmones, palyginant jų vidutinius rodiklius.

Remiantis J. Mackevičius "Apskaita" p. 127, dažniausiai užsienio autorių yra minimos trys analizės rūšys:

- Ø Horizontalioji analizė;
- Ø Vertikalioji analizė;
- Ø Santykinė analizė;

Horizontalioji analizė laikoma pradine finansinės analizės pakopa. Informacijos apie šią analizės būdą užsienio autorių knygose paminėta labai mažai. Pagrindinis šio metodo principas – tai palyginimas, t.y. paprasčiausiai stebima įmonės kelių metų finansinių ataskaitų atskirų straipsnių dinamika. Svarbiausias horizontaliosios analizės uždavinys – nustatyti įmonės pagrindinių finansinių rodiklių kitimo kryptį, numatyti bendras įmonės vystimosi tendencijas.

Tačiau, atlikus mokslinės literatūros analizę, galime pateikti šiuos horizontaliosios analizės trūkumus:

1. Sisteminant duomenis susidaro labai didelės apimties duomenų lentelės, kurias sunku analizuoti, galima susipainioti skiltyse ar skaičiuose;
2. Sudarant lenteles, kuriose susisteminami kelių finansinių metų duomenys, sunku parinkti rodiklių palyginimo bazę (t.y. ar baze turėtų būti pasirinkti pradiniai duomenys, ar ankstesnysis ataskaitinis laikotarpis), nes pasirinkus pirmąjį atvejį nukrypimai nuo palyginimo bazės gali būti pateikti labai dideliais skaičiais. Kitu atveju, seni duomenys gali būti blogas orientyras vertinant paskutinių metų finansinių rodiklių kitimą.
3. Horizontalioji analizė nors ir leidžia nustatyti atskirų finansinių rodiklių kitimo tendencijas, bet neleidžia nustatyti šiuos kitimus įtakojuusias priežastis.

Galima daryti išvadą, kad horizontaliąją analizę patogiau daryti grafiniu būdu, nes jis rodytų vieno ar kito finansinio rodiklio nukrypimus ne tik nuo pradinės palyginimo bazės, bet ir nuo ankstesnio laikotarpio palyginimo bazės.

Vertikaliosios analizės metu atitinkamas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendru baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas rezultatas išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Ši analizės rūšis dažnai vadinama *marginaline*, nes parodo atskirų ataskaitos straipsnių tik lyginamąjį svorį bendroje finansinėje struktūroje.

Skirtingai nuo horizontaliosios analizės, atliekant vertikaliąją analizę galima kalbėti apie finansinių straipsnių prioritetų išskyrimą, nes jie nagrinėjami ne atskirai, bet kaip sistema. Taip pat pastebėta, kad šią analizę labai patogu atlikti sudarant diagramas. Grafinė medžiaga nekeičia analizės metodo esmės: tiesiog ta pati informacija yra pateikiama kitu būdu.

Vertikali analizė naudinga dviem požiūriais:

Ø Naudojant santykinus dydžius, galima palyginti skirtingų įmonių turto, pelno sudėtį, turto finansavimo šaltinių struktūrą ir pan.;

Ø Santykiniai rodikliai tam tikru mastu sumažina neigiamą infliacinių procesų, iškreipiančių absoliučius dydžius įtaką ir kartu leidžia juos objektyviau palyginti;

1.4. Santykinių reikšmė įmonės veiklos efektyvumui

Finansinės analizės metu yra apskaičiuojami įvairūs absoliutūs ir santykiniai rodikliai, kurių pagrindu yra sprendžiama apie įmonės pelningumą, likvidumą, mokumą, apyvartumą ir pan.

Nė viena finansinė analizė neapsieina be finansinių koeficientų arba santykinių rodiklių panaudojimo. Tai grindžiama tuo, kad koeficientai parodo santykį tarp tam tikrų dydžių, ko negali parodyti absoliutūs rodikliai.

Įmonių ūkinei – gamybinei, finansinei ir investicinei veiklai įvertinti naudojama gana daug santykinių rodiklių. Daugelis rodiklių tarpusavyje susiję, iš jų galima apskaičiuoti kitus rodiklius. Ekonominėje literatūroje sutinkamos įvairios santykinių rodiklių klasifikavimo į grupes sistemos, tie patys rodikliai įvairių autorių priskiriami skirtingoms grupėms arba skirtingai įvardijami.

Koeficientų analizė – tai bene labiausiai finansų analitikų naudojama technika. Koeficientas yra matematinis santykis tarp dviejų dydžių. Finansinių ataskaitų atveju tai yra santykis, apibūdinantis tam tikrą firmos veiklos sferą⁹. Nors koeficientą suskaičiuoti paprasta, jį interpretuoti yra sunkiau. Reikia būti įsitikinus pradinių skaičių tikrumu. Patys vieni koeficientai nieko nesako, jie turi būti palyginti su:

- Ø Tos pačios firmos buvusiais koeficientais (tendencijų analizė);
- Ø Nustatytu standartu arba šakos vidurkiu;
- Ø Kitų pramonės šakos firmų koeficientais.

Santykinius rodiklius tikslinga būtų suskirstyti į šias grupes¹⁰:

- Ø Pelningumo
- Ø Mokumo;
- Ø Veiklos efektyvumo;
- Ø Kapitalo rinkos;

⁹ Kanceravyčius, G., 2004. Finansai ir investicijos. Kaunas. P: 124

¹⁰ Mackevičius J., Poškaitė D. Finansinė analizė. Vilnius 1998. P.145

1.4.1. Pelningumo rodikliai ir jų analizė

Įmonės ūkinės komercinės veiklos vertinimo kriterijus yra finansinis rezultatas – pelnas arba nuostolis. Praktikoje daug dėmesio skiriama įmonės veiklos pelnui įvertinti, jį veikiantiems veiksniams apskaičiuoti bei finansinių rodiklių analizei, mažiau reikšmės teikiant gamybos rodiklių analizei.

Todėl, norint nustatyti ir objektyviai įvertinti įmonės pelną, būtina atlikti visų įmonės ūkinę komercinę veiklą apibūdinančių pelningumo rodiklių analizę.

Vakarų šalių ekonominėje literatūroje¹¹ daugiau dėmesio skiriama santykinei pelningumo rodiklių analizei bei pelno prognozavimui. Tarybinio laikotarpio ekonominėje literatūroje plačiau buvo analizuojami ir absoliutūs pelno rodikliai. Didžiausia reikšmė buvo teikiama retrospektyvinei analizei, veiksnių, priežasčių turėjusių įtakos pelno pokyčiams, nustatyti, nepanaudotiems rezervams atskleisti.

Rinkos ekonomikos sąlygomis daugiausia dėmesio skiriama pelno rodiklių prognozavimui ir segmentinei pelno analizei, nes šie geriau parodo įmonės veiklos efektyvumą nei absoliuti jos pelno suma.

Analizuojant įmonės pelną bei vertinant kitų rodiklių pelningumą, naudojamos balansu bei pelno – nuostolio ataskaita. Gali būti pasitelkta periodinė atskaitomybė ir buhalterinės apskaitos registrai. Prognozuojant pelną, naudojami ir retrospektyvinės analizės duomenys.

Remiantis analizuota literatūra, galima išskirti šias svarbiausias pelningumo rodiklių grupes:

Ø Pardavimų pelningumas;

Ø Turto pelningumas;

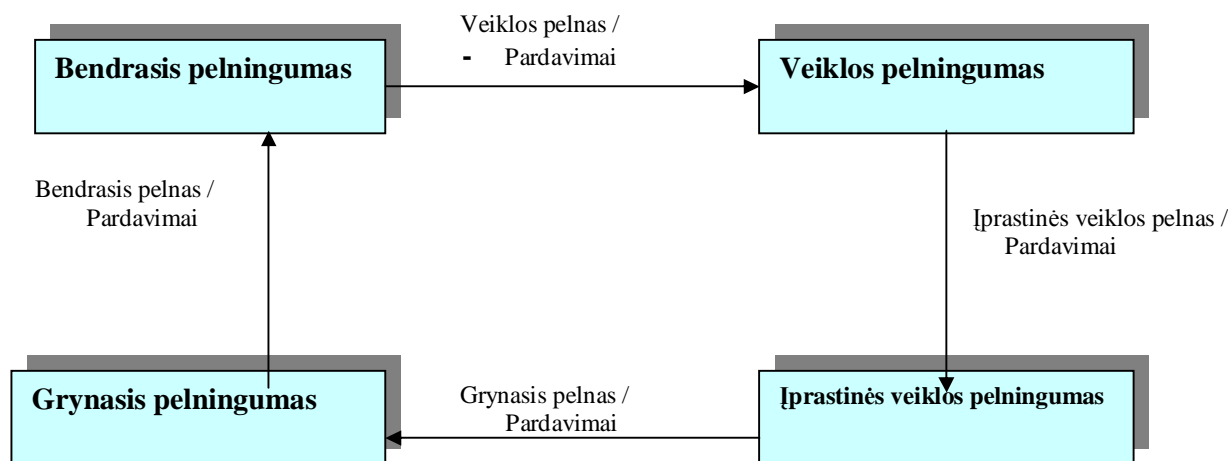
Ø Kapitalo pelningumas;

Rinkos ekonomikos sąlygomis, tiek praktikai, tiek mokslininkai ypatingą dėmesį skiria *pardavimų pelningumo rodiklių* analizei.

Pardavimų pelningumo rodikliai bei jų apskaičiavimo schema pavaizduota 7 paveiksle.

---

¹¹ Bernstein L. Financial Statement Analysis. Fifth Edition. Boston :IRWIN. P654 –676, 768 – 788)

7 pav. **Pardavimų pelningumo rodikliai**

Šaltinis: Paveikslas sudarytas autoriaus, remiantis analizuota literatūra

Svarbiausią dalį įprastinės veiklos pelno sudaro bendrasis pelnas, kuris yra apskaičiuojamas kaip pardavimų ir parduotų prekių bei paslaugų savikainos skirtumas, todėl jo kitimą lemiančių veiksnių analizei ir turi būti skiriama daugiausia dėmesio. Analizės metu svarbu įvertinti bendrąjį pelningumą, kuris parodo pardavimų ribinį pelningumą, t.y. kaip efektyviai įmonė dirbtų jei neturėtų valdymo išlaidų.

Veiklos pelnas apskaičiuojamas kaip bendrojo pelno ir veiklos sąnaudų skirtumas, todėl jis laibiau priklauso nuo pridėtinių išlaidų, kurios yra analizuojamos nagrinėjant visos įmonės išlaidas. Veiklos pelningumo rodiklis rodo įmonės vadovų sugebėjimus kontroliuoti sąnaudas ir uždirbti pelną.

Įprastinės veiklos pelningumas parodo finansinės, investicinės bei kitos veiklos efektyvumą.

Grynojo pelno dydžiui daro įtaką pelno mokesčiai, jų dydį taip pat reikia analizuoti. Atitinkamai grynojo pelningumo rodiklis parodo kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimų litui.

Vakarų šalių autoriai¹² dar skaičiuoja papildomus rodiklius atsižvelgdami į palūkanų išlaidas ir mokesčius. Be to, jie skaičiuoja dalinį pardavimų pelningumą. Šis rodiklis apskaičiuojamas bendrąjį pelną, atskaičius kintamas išlaidas, dalijant iš pardavimų sumos. Tačiau šio rodiklio iš lietuviškos atskaitomybės duomenų neįmanoma apskaičiuoti, reikia papildomos informacijos, nors pats rodiklis yra informatyvus, parodantis pardavimų ribinį pelningumą.

Bendrojo pardavimo pasikeitimui įtakos turi:

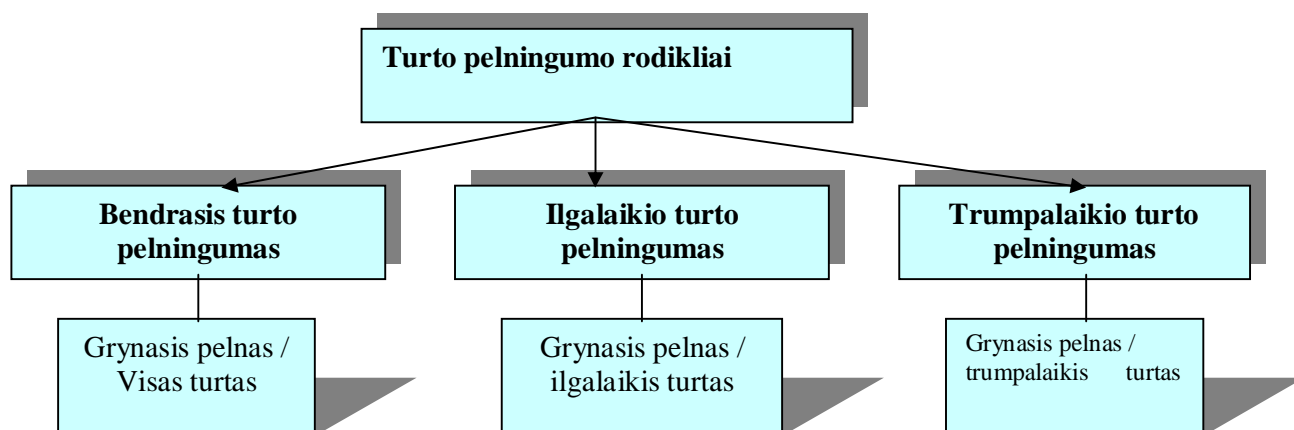
- Ø Produkcijos struktūros ir asortimento pasikeitimas;

¹² White G., Sondhi A., Fried D. The Analysis and Use of Financial Statements.- New York: John Wiley and sons Inc, 1994. P.224-225

- ∅ Konkrečių gaminių savikainos pasikeitimas;
- ∅ Kainų pasikeitimas.

Tokia veiksnių analizė parodo tolesnės analizės gaires ir padeda priimti pagrįstus sprendimus.

Turto pelningumo rodikliai parodo turto panaudojimo efektyvumą. Pagal šios grupės rodiklius galima daryti išvadas apie vadovų sugebėjimą racionaliai panaudoti turta.

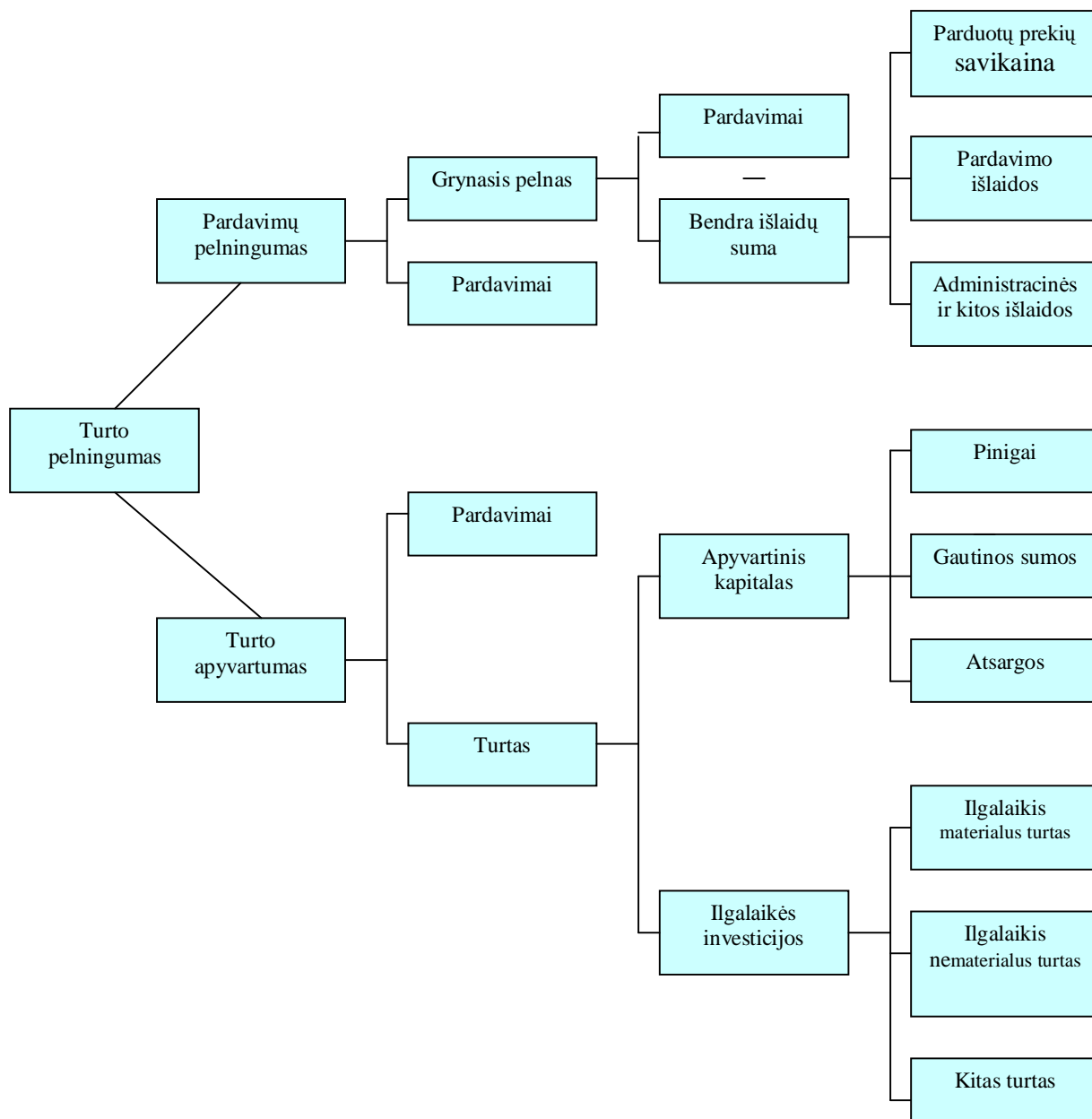
8 pav. **Turto pelningumo rodikliai**

Šaltinis: Paveikslas sudarytas autoriaus, remiantis analizuota literatūra

Žvelgiant iš kitos pusės, turto pelningumo analizė atliekama pirmiausia turto pelningumo formulę išskaidant į veiksnius, darančius įtaką turto pelningumui. Taip išskaidžius gaunami nauji veiksniai:

- § Pardavimų pelningumas;
- § Turto apyvartumas.

Šie veiksniai daro tiesioginę įtaką turto pelningumo kitimui. Apskaičiuoti veiksniai savo ruožtu gali būti išskaidyti į sudėtinus elementus ir pateikti atitinkama turto pelningumo piramidinės analizės schema.

9 pav. **Turto pelningumo piramidinė analizė (pagal L.Bersntein)**¹³

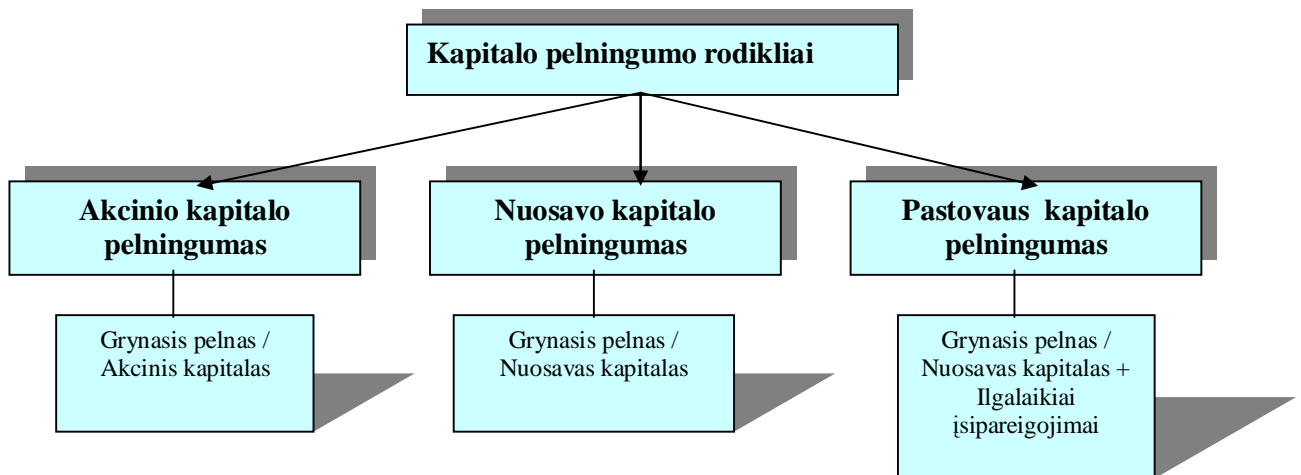
Šaltinis: Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansinės analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis

L. Bersntein turto pelningumo bendrą formulę išskaido į pardavimų pelningumo ir turto apyvartumo sandaugą (žiūrėti 9 paveikslą). Be to, turto pelningumą išskaido į sudėtinius pelną formuojančius elementus. Tačiau turto apyvartumą veikiančius veiksnius detalizuoja šiek tiek kita

¹³ Bersntein. L. Financial statement analysis. Boston: Irwin, 1993, P. 665

kryptimi negu kiti autoriai. Jis išskiria apyvartinį kapitalą, kuris yra labai reikšmingas analitiniais tikslais.

Kapitalo pelningumo rodiklių grupė ypač aktuali investuotojams, nes jie atskleidžia investicijų pelningumą bei galimybę užsidirbti dividendus.

10 pav. **Kapitalo pelningumo rodikliai**

Šaltinis: Paveikslas sudarytas autoriaus, remiantis analizuota literatūra

Akcinio kapitalo pelningumas parodo, kiek įmonė uždirbo grynojo pelno vienam akcininkų investicijų litui.

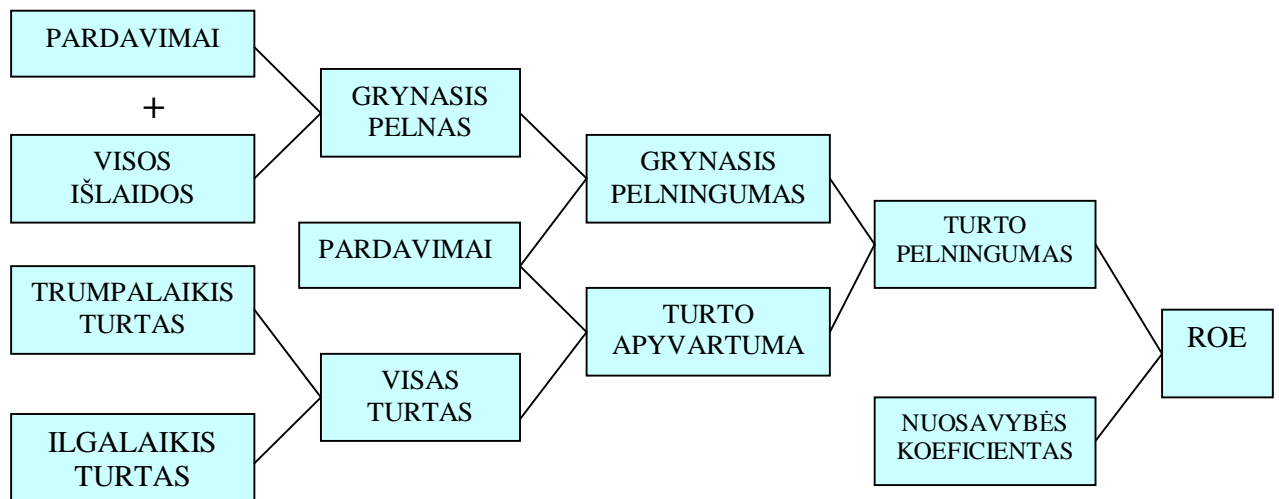
Nuosavo kapitalo pelningumas parodo, kiek įmonė uždirbo grynojo pelno panaudojus nuosavą kapitalą.

Pastovaus kapitalo pelningumas parodo įmonės funkcionavimo ir plėtros lygį.

Kaip rodo užsienio ekonomistų tyrimai, sertifikuotos finansinės analizės specialistai reikšmingiausiu rodikliu laiko pastovaus kapitalo pelningumą.

Bendriausia kapitalo pelningumo rodiklio forma mokslinės literatūros autorių yra laikoma grynojo pelno santykis su nuosavu kapitalu (nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis).

Panaudojus Du Ponto piramidę, šį pelningumo rodiklį galima schemiškai išskaidyti į jį formuojančius veiksnius ir ekonominius rodiklius.

11 pav. Du Ponto modelis

Šaltinis: Kanceravyčius, G., Finansai ir investicijos. Kaunas, 1998

Du Ponto analizės esmė – pelningumo rodiklių išskaidymas į naujus rodiklius, kurie parodo pagrindines pelningumo priežastis. Toks rodiklių išskaidymas padeda nustatyti, kokie veiksniai padidino ar sumažino pelningumą. Du Ponto modelio informacija gali būti naudojama kaip efektyvi priemonė, padedanti valdyti įmonės finansinius procesus, o ypač kritinius veiksmus.

Be įvairių pelningumų skaičiavimo, daroma ir veiksnių analizė, nulėmusių pelną. Vienas iš tokių analizės būdų yra *pelno iš įprastinės įmonės veiklos detalizavimas* pagal jį sudarančius elementus. Įprastinės veiklos pelną sudaro iš bendrojo pelno atėmus veiklos sąnaudas, pridėjus kitos veiklos pelną bei finansinės ir investicinės veiklos pelną. Svarbiausią įprastinės veiklos pelno dalį sudaro bendrasis pelnas, nes jis susijęs su gamybine ar paslaugų veikla ir turėtų įmonei duoti didžiausią naudą.

Pagrindiniai elementai, veikiantys pelną:

- *Pardavimų apimtis* – tarp pelno ir pardavimų apimtys yra tiesioginis ryšys: didėjant parduotos produkcijos apimčiai ir esant nekintamiems kitiems veiksniams, pelnas didės, ir atvirkščiai – jeigu mažės parduotų prekių kiekis, tai mažės ir pelnas.
- *Parduotos produkcijos kainos* taip pat tiesiogiai veikia pelno pokytį. Jeigu prekės parduodamos didesnėmis kainomis negu planuota palyginti su praėjusiu laikotarpiu, tai ir pelnas didės, ir atvirkščiai.
- *Parduotų prekių savikaina*. Tarp jos ir pelno yra atvirkštinė priklausomybė. Didėjant produkcijos savikainai, pelnas sumažėja, o savikainai mažėjant, pelnas didėja.
- *Struktūra ir asortimentas*. Struktūros ir asortimento veiksnio tiesiogiai iš pelno apskaičiavimų nematyti. Jeigu gaminama ir parduodama produkcija yra nevienodo pelningumo, tai, padidėjus pelningesnės produkcijos lyginamajam svoriui, pelnas didės, o

padidėjus mažiau rentabilios arba nuostolingos produkcijos lyginamajam svoriui, pelnas sumažės. Daugelis literatūros autorių efektyvumą apibrėžia kaip racionalų lėšų gamybos procese cirkuliavimą, kuris duoda teigiamą gamybos rezultatą, t.y. greitą gamybos proceso ciklą, kurio metu ne tik sukuriamas pelnas, bet ir pinigų srautas, reikalingas gamybos proceso tęstinumui palaikyti¹⁴.

1.4.2.Mokumo santykiniai rodikliai

Įmonės mokumas – tai įmonės potencialus sugebėjimas turimomis mokėjimo priemonėmis apmokėti įsipareigojimus.

Priklausomai nuo to, ar greitai įmonė sugeba turtą paversti pinigais, galimi įvairūs turto likvidumo, o kartu ir įmonės mokumo laipsniai. Todėl reikia skirti įmonės mokumą nuo jos turto likvidumo. Turto likvidumas, kaip teigia amerikiečių autoriai M.Mayer, J. Duesenberry ir R. Aliber, priklauso nuo šių veiksnių:

1. Kaip greitai galima turtą pirkti ir parduoti;
2. Prkimo ir pardavimo operacijų išlaidų;
3. A stabilios ir prognozuojamos to turto kainos.

Taigi, jei turtas yra likvidus, įmonė turi mokėjimo priemonių skoloms sumokėti, bet, kai įmonė turi nelikvidų turtą, ji gali tapti nemoki.

Ekonominėje literatūroje išskiriami:

- ∅ Trumpalaikio mokumo rodikliai;
- ∅ Ilgalaikio mokumo rodikliai.

2 lentelė. Trumpalaikio mokumo rodikliai

Rodikliai, įeinantys į trumpalaikio mokumo rodiklių grupę	Duomenys, reikalingi rodiklio apskaičiavimui	Rodiklio teikiama informacija
<i>Apyvartinis kapitalas</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Grynieji pinigai; 2. Vertybiniai popieriai; 3. Atsargos; 4. Gautinos sumos; 5. Trumpalaikiai įsipareigojimai. 	Parodo įmonės galimybę plėsti gamybą ir vykdyti įsipareigojimus. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo įmonės padėtis yra geresnė.

¹⁴ Mackevičius J., Poškaitė D. Finansinė analizė. Vilnius 1998. P.234

<i>Bendrasis trumpalaikio mokumo rodiklis</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trumpalaikis turtas; 2. Trumpalaikiai įsipareigojimai; 	Parodo, kiek kartų trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus. Saugi rodiklio reikšmė tada, kai jis yra daugiau už 1,2.
<i>Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Grynieji pinigai; 2. Gautinos sumos; 3. Vertybiniai popieriai; 4. Trumpalaikiai įsipareigojimai; 	<p>Parodo, kaip greitai įmonė gali padengti turimus finansinius įsipareigojimus mobiliomis mokėjimo priemonėmis.</p> <p>Bendrojo ir greitojo trumpalaikio mokumo rodiklių analizė svarbi įmonei jos veiklos strategijos požiūriu. Šie rodikliai parodo įmonės įsipareigojimus, jų dydį, realumą, o kartu įgalina nustatyti veiklos plėtojimo strategiją.</p>
<i>Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Grynieji pinigai; 2. Trumpalaikiai įsipareigojimai; 	Rodiklis parodo, kokia dalis trumpalaikių įsipareigojimų gali būti padengta grynaisiais pinigais, esančiais kasoje arba banke.

Šaltinis: sudaryta autorės, pagal išanalizuotą literatūrą

3 lentelė. Ilgalaikio mokumo rodikliai

Rodikliai, įeinantys į trumpalaikio mokumo rodiklių grupę	Duomenys, reikalingi rodiklio apskaičiavimui	Rodiklio teikiama informacija
<i>Bendrasis skolos rodiklis</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Visi įsipareigojimai; 2. Visas turtas. 	Rodiklis parodo, kokia įmonės turto dalis yra įsigyta už skolintas lėšas.
<i>Ilgalaikis išiskolinimas</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ilgalaikiai įsipareigojimai; 2. Nuosavas kapitalas. 	Ilgalaikis išiskolinimas parodo įmonės finansinę riziką. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnė rizika, nes bankroto atveju su kreditoriais reikės atsiskaityti greičiau negu su savininkais.
<i>Ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ilgalaikis turtas; 2. Ilgalaikiai įsipareigojimai. 	Rodiklis parodo, kiek kartų ilgalaikio turto vertės pakaks apmokėti ilgalaikius įsipareigojimus.
<i>Nuosavo kapitalo koeficientas</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuosavas kapitalas; 2. Skolintas kapitalas 	<p>Rodiklis parodo santykį, kokia dalis nuosavo kapitalo tenka vienam skolinto kapitalo litui.</p> <p>Rodiklis parodo, įmonės finansinį stabilumą ir nepriklausomumą nuo išorinių finansavimo šaltinių. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo įmonė finansiškai stabilesnė.</p>
<i>Finansinis svertas</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuosavas kapitalas; 2. Mokėtinos sumos 	Rodiklis parodo, kiek vienam nuosavo kapitalo litui tenka skolintų lėšų.

Šaltinis: sudaryta autorės, pagal išanalizuotą literatūrą

1.4.3. Veiklos efektyvumo rodikliai ir jų analizė

Ekonominėje literatūroje ši rodiklių grupė vadinama ne tik įmonės veiklos efektyvumu*(Palmer J. Financial Ratio Analysis. New York: AICPA, 1983. P.12), bet kai kurie autoriai šią rodiklių grupę vadina veiklos efektyvumu*(White I.G. Sondhi C.A., Fried D. The Analysis and Use of Financial Statements. New York: John Wiley and Sons, 1995.P.208), apyvartinio kapitalo aktyvumo, apyvartumo ir fondų valdymo rodikliais. Tai priklauso nuo to, kas yra įtraukiama į rodiklių grupę. Kai kurie autoriai įtraukia tiek apyvartumo, tiek ir išlaidų vienam piniginiam vienetui rodiklius. Kita autorių grupė nagrinėja tik trumpalaikio turto apyvartumą, apskaičiuotą dienomis ir kartais. Taip pat svarbu pabrėžti, kad kiti autoriai į šią rodiklių grupę įtraukia ir pelningumo rodiklius.

Tai rodo, kad nevienodas požiūris į įmonėje vykstančių ekonominių procesų prigimtį bei tarpusavio ryšį formuoja skirtingą požiūrį į rodiklius, kuriais norima pabrėžti vieną ar kitą įmonės veiklos ypatybę.

Literatūroje finansinių ataskaitų analizės klausimais dažniausiai aptinkame įmonės veiklos efektyvumą apibūdinančius rodiklius, apskaičiuotus atsižvelgiant į įmonės gamybos ciklą ir lėšų, cirkuliuojančių tame procese, apytakos stadijas.

Efektyvumas suprantamas kaip racionalus lėšų gamybos procese cirkuliavimas, duodantis teigiamą gamybos rezultatą, t.y. greitą gamybos proceso ciklą, kurio metu ne tik sukuriama pelnas, bet ir pinigų srautas, reikalingas gamybos proceso tęstinumui palaikyti.

Vakarų šalių ekonominėje literatūroje veiklos efektyvumui apibūdinti pateikiama gana daug rodiklių. Dažniausiai veiklos efektyvumo rodikliai skiriami į atskirą grupę, tačiau neretai jie nagrinėjami kartu su pelningumo, mokumo ir kitų grupių rodikliais.

UAB "Ešerys" efektyvumo analizei atlikti bus pasitelkti turto panaudojimo bei apyvartumo rodikliai, todėl yra svarbu apžvelgti turto panaudojimo efektyvumo rodiklių apskaičiavimo metodus ir jų teikiamą informaciją. Kad išsamiau išanalizuoti įmonės finansinės veiklos būklę taip pat bus atliktos pelningumo bei mokumo analizės.

Tikslinga išskirti 3 veiklos efektyvumo rodiklių grupes:

- Ø Išlaidų lygio rodiklius;
- Ø Trumpalaikio turto apyvartumo rodiklius;
- Ø Ilgalaikio turto apyvartumo rodiklius.

4 lentelė. Išlaidų lygio rodikliai

Rodikliai, įeinantys į išlaidų lygio rodiklių grupę	Duomenys, reikalingi rodiklio apskaičiavimui	Rodiklio teikiama informacija
<i>Parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parduotų prekių savikaina; 2. Pardavimai. 	Remiantis šiuo rodikliu galima spręsti apie įmonės ūkininkavimo efektyvumą. Rodiklis parodo, kokios yra vieno pardavimo lito pagrindinės išlaidos. Rinkos šalių įmonių veiklos praktika rodo, kad rodiklio kitimo ribos yra nuo 50 iki 90%
<i>Administracinių išlaidų lygis</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Administracinės išlaidos; 2. Pardavimai. 	Parodo, kokia administracinių išlaidų dalis panaudojama pardavimų procese. Manoma, kad administracinės išlaidos neturėtų sudaryti daugiau kaip 10-15% pardavimų vertės.

Trumpalaikio turto apyvartumas daro labai didelę įtaką įmonės finansinei būklei. Svarbiausi trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė. Turto apyvartumo rodikliai

Rodikliai, įeinantys į turto apyvartumo rodiklių grupę	Duomenys, reikalingi rodiklio apskaičiavimui	Rodiklio teikiama informacija
<i>Trumpalaikio turto apyvartumas (kartais)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pardavimai; 2. Trumpalaikis turtas. 	Koeficientas parodo, ar įmonei netrūksta savų apyvartinių lėšų.
<i>Apyvartinio kapitalo apyvartumas kartais</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pardavimai; 2. Apyvartinis kapitalas. 	Parodo, kiek pajamų tenka kiekvienam apyvartinio kapitalo litui. Tokiu būdu nustatomas apyvartinio kapitalo atnaujinimas (kartais) per nagrinėjamą laikotarpį.
<i>Atsargų apyvartumas (kartais)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Parduotų prekių savikaina; 2. Vidutinės atsargos. 	Parodo, kiek kartų per metus buvo atnaujintos atsargos. Teigiamai vertinamas didelis atsargų apyvartumas, t.y. kai atsargos iš daiktinės formos kuo greičiau virsta pinigine forma,
<i>Viso turto apyvartumas (kartais)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pardavimai; 2. Visas turtas 	Parodo, kaip efektyviai įmonė panaudoja turimą turtą realizacijos procesui užtikrinti, t.y. kiek kiekvienam turto litui tenka pardavimų.
<i>Ilgalaikio turto apyvartumas (kartais)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pardavimai; 2. Ilgalaikis turtas. 	Parodo, kiek pajamų tenka kiekvienam ilgalaikio turto litui. Manoma, kad mažas rodiklio kitimas labiau siejamas su pardavimų apimtys kitimu, o didelis rodiklio pasikeitimas dažniausiai priklauso nuo ilg. turto vertės

		pasikeitimo. Todėl, analizuojant ilgalaikio turto apyvartumo kitimą, tikslinga ištirti veiksnius, nulėmusius jo pagreitėjimą ar sulėtėjimą.
--	--	---

1.5. Įmonės veiklos rodiklių prognozė. Prognozavimo ir planavimo ryšys.

Daugelis mokslinės literatūros autorių pripažįsta, kad tik gerai atlikus įmonės veiklos analizę, galima prognozuoti įmonės veiklos rezultatus ir sudaryti įmonės veiklos planus, nes prognozavimas yra neatsiejamas nuo analizės. Pavyzdžiui, sudarant prognozinę pelno ir nuostolio ataskaitą tiriamas grynasis pardavimų pelningumas ir jo kitimų tendencijos veikiant numatomiems veiksniams (kainoms, gamybos apimčiai, išlaidų struktūrai)

Daugelyje įmonių nėra planuojama ilgesniam nei kelių savaičių laikotarpiui, tuo labiau, jei įmonės veikla yra susijusi su trumpalaikiais užsakymais. Numatyti tolimus įvykius nėra didelis privalumas, tačiau yra poreikis planuoti artimą ateitį – tuos įvykius, su kuriais greitai susiduriama.

Svarbu pažymėti tai, kad planavimo ir prognozavimo poreikis tiesiogiai priklauso nuo nepatikimumo arba rizikos laipsnio.

Pagrindinis planavimo ir prognozavimo tikslas yra nustatyti ir numatyti būsimus siekius ir stengtis padaryti tam tikrą įtaką būsimiems įvykiams. Sėkmingas planavimas ir prognozavimas priklauso nuo praėjusių laikotarpių faktų analizės ir juridškai interpretuotų ateities tendencijų ir verslo galimybių.

Prognozė – tai aiškaus tikimybinio pobūdžio sprendimas apie ateitį, tam tikrais duomenimis pagrįstas numatymas, kokia bus reiškinio eiga. Pats prognozavimo procesas yra veikla, susidedanti iš daugelio tyrinėjimo etapų, kurių bendras tikslas – gauti informaciją apie nagrinėjamo reiškinio, objekto ar proceso ateitį.

Daugelis analizuotos literatūros autorių negali išskirti, kas yra svarbiau: planai ar prognozės. Vieni autoriai pirmenybę teikia planams, kuriuose yra aprašyti verslo tikslai ir siekiai; ir tik vėliau yra sudaromos plačios finansinės prognozės ir detalios sąmatos. Kiti autoriai teigia, kad planavimo pirmoji stadija yra prognozė. Tai taikytina jau išplėtotam verslui.

Planai ir prognozės yra to paties pasikartojančio proceso dalys. T.y. planavimą ir prognozavimą galima suvokti kaip pastovų judėjimą pirmyn ir atgal tarp veiksmų ir idėjų, pajamų ir išlaidų, kol pasiekiamas balansas. Kitais žodžiais tariant, planai turi būti įgyvendinti, o prognozės – pasiekiamos.

Finansinės veiklos prognozėmis yra suinteresuotos tiek pačios įmonės, tiek ir išorinės institucijos (bankai, investitoriai, kreditoriai). Prognozėms sudaryti naudojama finansinės analizės metu gauta informacija. Kad sudaryti įmonės veiklos prognozes reikia turėti gana daug objektyvios informacijos,

gerai išmanyti atitinkamo verslo problemas, mokėti kritiškai vertinti ekonominę politiką ir supančią aplinką.

Išsamiau apie įmonės veiklos rezultatų prognozavimą bus apžvelgta trečioje mokslinio darbo dalyje.

2. VEIKLOS EFEKTYVUMO RODIKLIŲ ANALIZĖ

2.1. Įmonės charakteristika ir finansinės analizės esmė

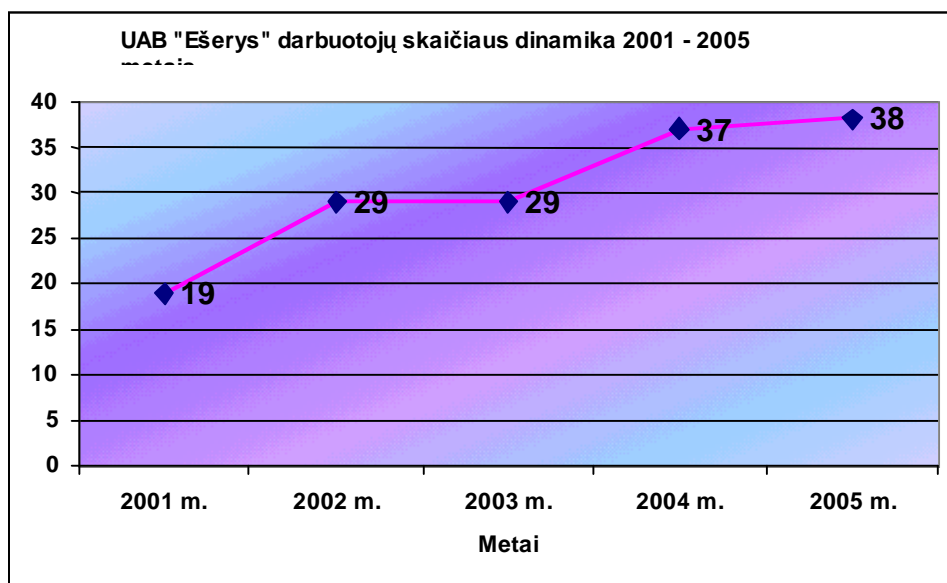
UAB "Ešerys" įkurta 1992 m. gegužės mėnesį. Įmonė užsiima žuvies auginimu tvenkiniuose. Bendrovei priklauso 600 ha gamybinių plotų. Čia veisiamos, auginamos žuvys: karpiai, lydekos, šamai, karosai, baltieji amūrai, margieji plačiakakčiai. Kiekvieną pavasarį parduodama išuvinimo medžiaga (mailius).

Firma užsiima didmenine gyvos žuvies prekyba, sudaro sutartis pastoviam bendradarbiavimui. Čia per metus užauginama apie 300 tonų žuvies.

Įmonės įstatinį kapitalą sudaro 4 140 588 Lt. 95 % akcijų priklauso įmonės darbuotojams, 1 % pavieniams asmenims, o 4 % - valstybei. 2005 metų pabaigoje įmonėje dirbo 38 darbuotojai, iš jų - 8 administracijoje. Palanki geografinė padėtis leidžia firmai plačiau vystyti savo verslą. Šiuo metu yra naudojami 35 tvenkiniai, kurių bendras plotas yra 9ha.

Didžioji pajamų dalis yra gaunama iš užaugintos ir realizuotos žuvies.

12 paveiksle pavaizduota darbuotojų skaičiaus dinamika 2001 – 2005 metais.

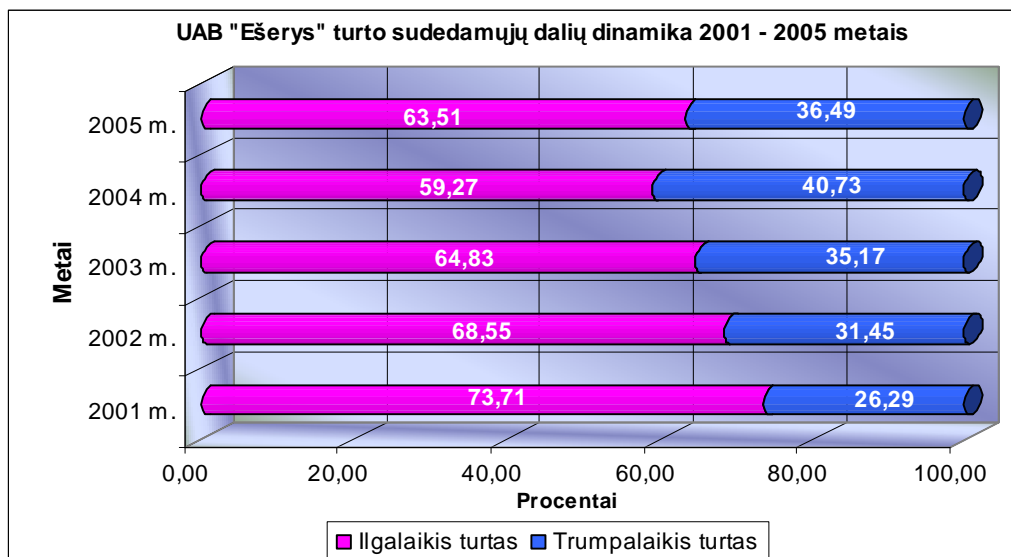
12 pav. UAB "Ešerys" darbuotojų skaičiaus dinamika 2001 – 2005 metais

2.2. Finansinių ataskaitų vertikaloji ir horizontalioji analizė

2.2.1. Vertikaloji balanso analizė

Pagal Vertikaliąją balanso analizę galime nustatyti turto ir nuosavo bei skolinto kapitalo rodiklių struktūrą, t.y. apibūdinti įmonės turto pagrindinių elementų dalis bendroje turto sudėtyje bei nuosavo ir skolinto kapitalo pagrindinius elementus. 1 priede pateikta UAB „Ešerys“ Vertikaloji balanso analizė, apskaičiuota pagal 2001 – 2005 metų balanso duomenis.

13 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ turto sudedamųjų dalių dinamika 2001 – 2005 metais. Pagal šį paveikslą matome, kad visą analizuojamą laikotarpį didžiausią turto dalį sudarė ilgalaikis turtas. Analizuojamą laikotarpį ilgalaikio turto sudedamoji dalis visame turte tolygiai mažėjo iki 2004 metų. Per 2001 – 2004 metus sumažėjo 14,44 punkto nuo 73,71 proc. iki 59,27 proc. Nuo 2004 iki 2005 metų ilgalaikio turto dalis visame turte padidėjo 4,24 punkto – nuo 59,27 proc. iki 63,51 proc. Nors ilgalaikio turto sudedamoji dalis visame turte 2001 – 2005 metais mažėjo, absoliutus ilgalaikio turto dydis augo. Per analizuojamą laikotarpį jis išaugo nuo 4 065 231 Lt iki 5 217 068 Lt, t.y. 28,33 proc. Kadangi ilgalaikio turto dalis visame turte mažėjo, trumpalaikio turto sudedamoji dalis visame turte analizuojamu laikotarpiu didėjo (išskyrus 2004 metus). Mažėjančią ilgalaikio turto dalį visame turte lėmė trumpalaikio turto absoliutaus dydžio padidėjimas per analizuojamą laikotarpį daugiau nei 2 kartus – nuo 1 449 850 Lt. iki 2 997 519 Lt.

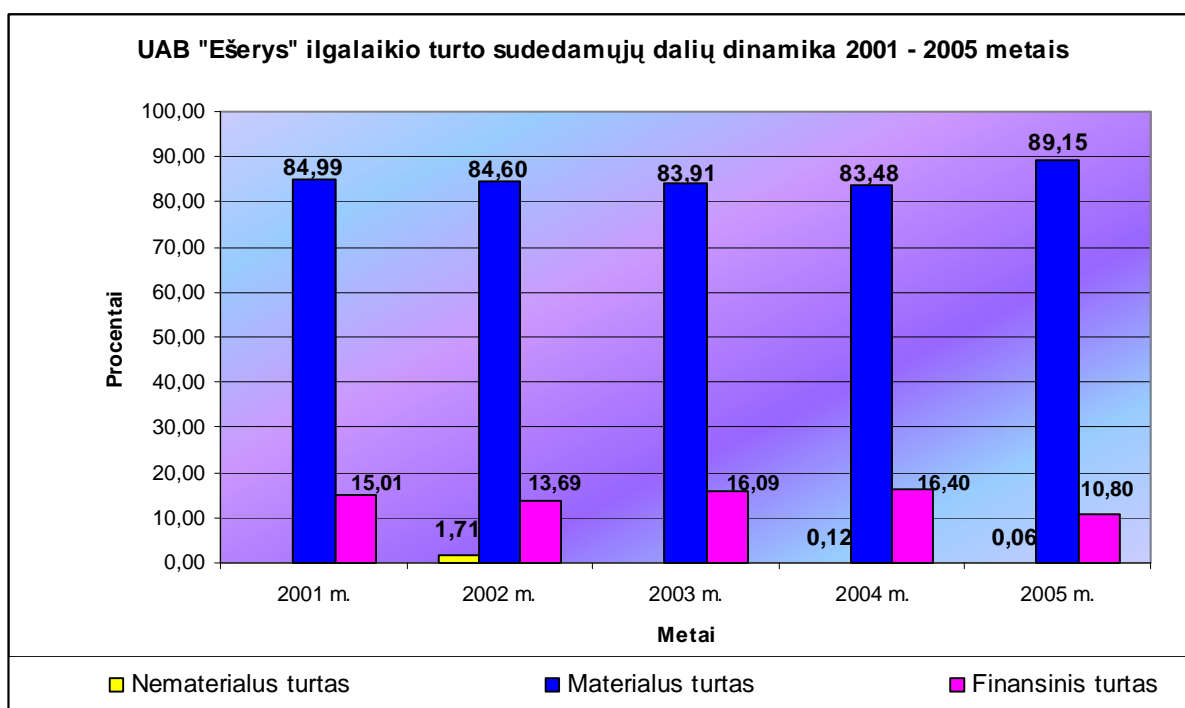

13 pav. UAB „Ešerys“ turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2005 metais

Tuo tarpu per 2001 – 2004 metus trumpalaikis turtas visame turte išaugo 14,44 punkto (nuo 26,29 proc. iki 40,73 proc.) – tiek pat punktų sumažėjo ilgalaikio turto dalis visame turte per 2001 – 2004 metus. Nuo 2004 iki 2005 metų trumpalaikio turto dalis visame turte sumažėjo 4,24 punkto – nuo 40,73 iki 36,49 proc. Pagal turto struktūros analizę galime padaryti išvadą, jog UAB „Ešerys“ turto sudedamųjų dalių lyginamieji svoriai kito nežymiai.

Ilgalaikis turtas sudaro didžiausią dalį viso turto, todėl panagrinėsime ilgalaikio turto sudedamųjų dalių kitimą 2001 – 2005 metais. Per 2001 – 2005 metus didžiausia ilgalaikio turto dalis buvo 2001 metais ir sudarė 73,71 proc. viso turto. Mažiausia ilgalaikio turto dalis buvo 2004 metais ir sudarė 59,27 proc. 14 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ turimo ilgalaikio turto lyginamieji svoriai.

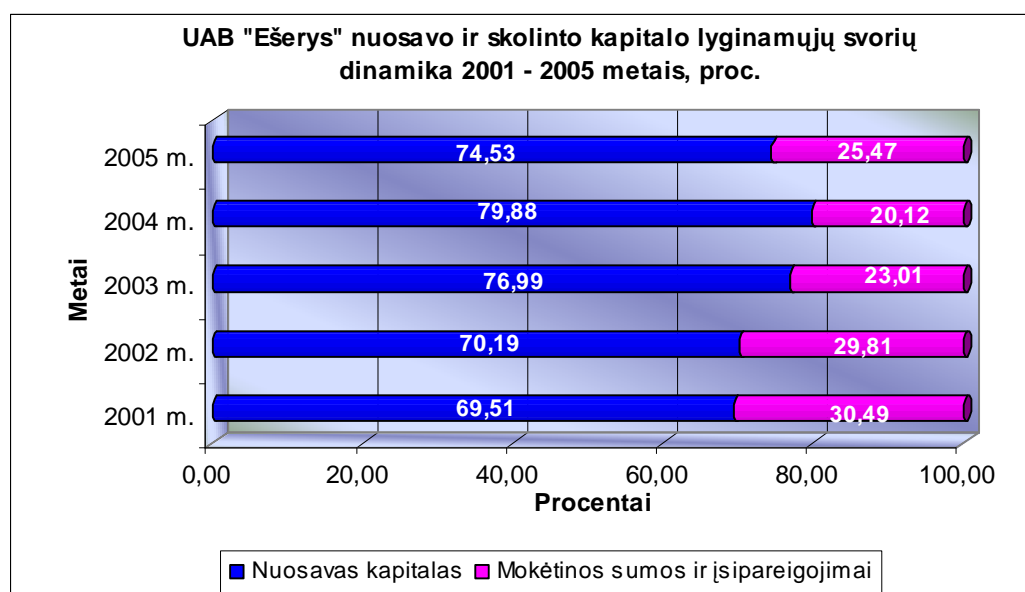
14 pav. UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto sudėties lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2005 metais

Kaip matyti iš 14 paveikslo, praktiškai visas UAB „Ešerys“ ilgalaikis turtas buvo materialus. Materialaus turto lyginamasis svoris ilgalaikiame turte per 2001 – 2005 metus išaugo 4,16 punkto – nuo 84,99 iki 89,15 proc. Materialiame turte didžiausią dalį visą analizuojamą laikotarpį sudarė pastatai ir statiniai. Jų lyginamasis svoris per 2001 – 2005 metus dėl nusidėvėjimo sumažėjo 7,26 punkto – nuo 91,72 proc. iki 84,46 proc. Kitos materialaus turto dalys – žemė, mašinos ir įrengimai, transporto priemonės, kitas materialus turtas sudarė nedidelę dalį viso materialaus turto. Finansinis turtas ilgalaikiame turte 2001 – 2005 metais turėjo tendenciją mažėti ir per analizuojamą laikotarpį sumažėjo

4,21 punkto – nuo 15,01 proc. iki 10,80 proc. Nematerialaus turto įmonė turėjo tik 2002, 2004 ir 2005 metais, tačiau jo dalis ilgalaikiame turte buvo labai nežymi.

Trumpalaikio turto sudėtyje didžiausią turto dalį sudarė atsargos. Jų lyginamasis svoris per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 19,96 punkto – nuo 84,52 iki 64,56 proc. Atsargų lyginamojo svorio mažėjimą lėmė auganti absoliuti atsargų reikšmė, ir tuo pačiu, augantis visas trumpalaikis turtas. Per 2001 – 2005 metus visas trumpalaikis turtas išaugo 2 kartus, o atsargos – 57,92 proc. Pirkėjų įsiskolinimo ir kitų gautinų sumų lyginamieji svoriai trumpalaikiame turte taip pat augo. Per analizuojamą laikotarpį pirkėjų įsiskolinimo sudedamoji dalis išaugo 1,93 punkto – nuo 9,91 proc. iki 11,84 proc. Kitų gautinų sumų sudedamoji dalis trumpalaikiame turte per analizuojamą laikotarpį išaugo 19,66 punkto – nuo 0,09 proc. iki 19,75 proc.

14 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ nuosavo ir skolinto kapitalo sudedamųjų dalių dinamika 2001 – 2005 metais. Pagal šį paveikslą galime padaryti išvadą, kad visą analizuojamą laikotarpį įmonės veikla didžiąja dalimi buvo finansuojama iš nuosavų lėšų.

15 pav. UAB „Ešerys“ nuosavo ir skolinto kapitalo lyginamųjų svorių dinamika 2001 – 2005 metais

Iš 15 paveikslo matyti, kad didžiausią kapitalo ir įsipareigojimų dalį visą analizuojamą laikotarpį sudarė nuosavas kapitalas. Iki 2004 metų nuosavo kapitalo dalis augo ir per 2001 – 2004 metus padidėjo 10,37 punkto nuo 69,51 proc. iki 79,88 proc. Tačiau nuo 2004 iki 2005 metų nuosavo kapitalo dalis sumažėjo 5,35 proc. – nuo 79,88 proc. iki 74,53 proc. Net ir sumažėjusi nuosavo kapitalo dalis nėra pavojaus signalas įmonei, kadangi nuosavo kapitalo dalis nuosavo ir skolinto kapitalo

sudėtyje yra santykinai didelė. Nuosavo kapitalo sudėtyje visą analizuojamą laikotarpį didžiausią lyginamąjį svorį sudarė kapitalas, tačiau jo sudedamoji dalis kapitalo sudėtyje 2001 – 2005 metais mažėjo. Per analizuojamą laikotarpį kapitalo dalis nuosavame kapitale sumažėjo 33,48 punkto – nuo 108,01 proc. iki 67,63 proc. Kapitalo dalies mažėjimui įtakos turėjo nepaskirstyto pelno didėjimas bei iš gaunamo pelno rezervų formavimas. Nepaskirstyto pelno dalis nuosavame kapitale nuo 2001 metų augo ir per 5 metus padidėjo 33,39 punkto – nuo -8,01 proc. iki 25,38 proc. Nuo 2002 metų įmonė pradėjo dirbti pelningai, o nuo 2003 metų buvo pradėti formuoti rezervai. Rezervų dalis nuosavame kapitale atsirado nuo 2003 metų. Kadangi rezervai buvo suformuoti 2003 metais ir daugiau jie nebuvo papildyti, per 3 metus jų dalis nuosavame kapitale sumažėjo 1,82 punkto – nuo 8,81 iki 6,99.

Įsipareigojimų dalis nuosavo ir skolinto kapitalo sudėtyje per analizuojamą laikotarpį mažėjo iki 2004 metų ir per 2001 – 2004 metus sumažėjo 10,37 punkto – nuo 30,49 proc. iki 20,12 proc. Nuo 2004 iki 2005 metų, įsipareigojimų dalis nuosavo ir skolinto kapitalo sudėtyje padidėjo 5,35 punkto – nuo 20,12 proc. iki 25,47 proc.

Įsipareigojimų sudėtyje didžiausią sudedamąją dalį sudarė ilgalaikiai įsipareigojimai. Per analizuojamą laikotarpį šio balanso straipsnio sudedamoji dalis išaugo 5,66 punkto – nuo 84,42 proc. iki 90,08 proc. 2003 metais įmonė ilgalaikių įsipareigojimų neturėjo, o 2004 metais įmonė vėl pasiėmė ilgalaikę paskolą, kurią dar padidino ir 2005 metais. Taigi, nuo 2004 metų UAB „Ešerys“ balanso sudėtyje vėl atsirado ilgalaikiai įsipareigojimai.

Trumpalaikiai įsipareigojimai sudarė sąlyginai nedidelę viso skolinto kapitalo dalį ir analizuojamu laikotarpiu jų sudedamoji dalis skolintame kapitale turėjo tendenciją mažėti. Per 2001 – 2005 metus trumpalaikių įsipareigojimų dalis visame skolintame kapitale sumažėjo 5,66 punkto – nuo 15,58 proc. iki 9,92 proc. Trumpalaikių įsipareigojimų sudėtyje 2001 metais ir 2002 metais didžiausią dalį sudarė Skolos tiekėjams, o nuo 2003 metų trumpalaikiuose įsipareigojimuose atsirado finansinės skolos, todėl Skolų tiekėjams sudedamoji dalis trumpalaikiuose įsipareigojimuose mažėjo. Per 2001 – 2005 metus Skolos tiekėjams trumpalaikiuose įsipareigojimuose sumažėjo 37,71 punkto – nuo 79,79 proc. iki 41,78 proc. Finansinės skolos trumpalaikiuose įsipareigojimuose per visą analizuojamą laikotarpį išaugo 48,19 proc. – nuo 0 iki 48,19 proc. Mokėtinų atlyginimų ir soc. draudimo dalis trumpalaikiuose įsipareigojimuose per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 16,26 punkto – nuo 20,51 proc. iki 4,25. Šis reiškinys yra geras ženklas, nes tai reiškia, kad įmonė laiku atsiskaito su savo darbuotojais.

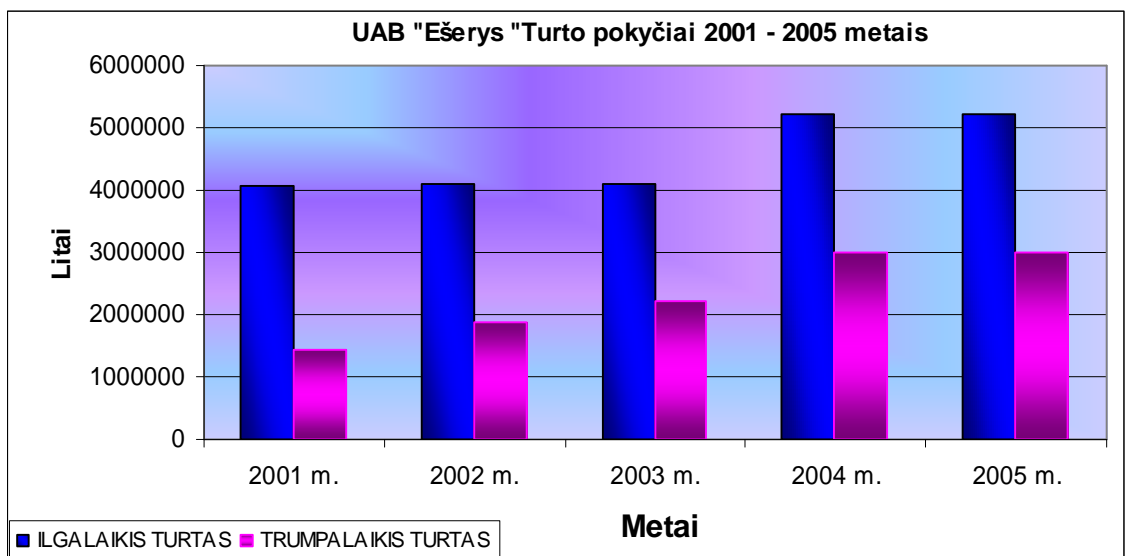
Vertikaliaji UAB „Ešerys“ balanso analizė parodė, kad nuo analizuojamo laikotarpio pradžios didžioji aktyvų dalis tenka ilgalaikiam turtui, o didžioji pasyvų dalis tenka nuosavam kapitalui.

2.2.2. Horizontalioji balanso analizė

Atlikta UAB „Ešerys“ horizontalioji balanso analizė padeda nustatyti turto ir skolinto bei nuosavo kapitalo rodiklių dinamiką. Rodiklių dinamika yra apskaičiuojama absoliučiais dydžiais ir procentais, t.y. nustatomi nukrypimai nuo bazinių rodiklių. 2 priede, pagal turimus balansų duomenis, atlikta 2001 – 2005 metų horizontalioji balanso analizė.

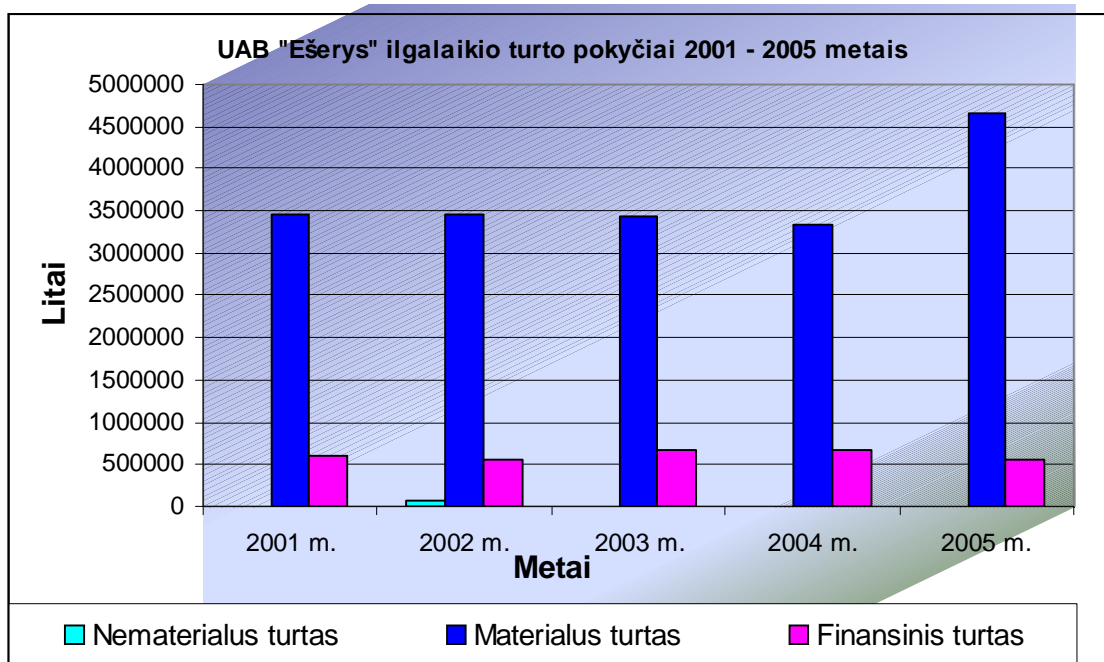
Iš 2 priede pavaizduotos horizontaliosios balanso analizės matome, jog per 2001 – 2005 m. bendra turto suma bei nuosavas ir skolintas kapitalas išaugo 48,95 proc., t.y. nuo 5 515 081 Lt iki 8 214 587 Lt. 2001 – 2004 metais turtas bei nuosavas ir skolintas kapitalas augo tolygiai, o 2005 metais užfiksuotas didžiausias augimas – 17,54 proc.

Turto sudėtyje pastebima trumpalaikio turto augimo tendencija. Ilgalaikis turtas padidėjo tik 2005 metais. Trumpalaikio ir ilgalaikio turto kitimo tendencijos pavaizduotos 16 paveiksle.

16 pav. UAB „Ešerys“ turto pokyčiai 2001 – 2005 metais

Iš 16 paveikslo matyti, kad ilgalaikis turtas nuo analizuojamo laikotarpio pradžios iki 2004 metų beveik nekito, tačiau 2005 metais, palyginus su 2004 metais, ilgalaikis turtas išaugo 1 202 609 Lt arba 23,05 proc. Per visą analizuojamą laikotarpį ilgalaikis turtas išaugo 1 151 837 Lt arba 28,33 proc. 17 paveiksle pavaizduota ilgalaikio turto pokyčiai 2001 – 2005 metais.

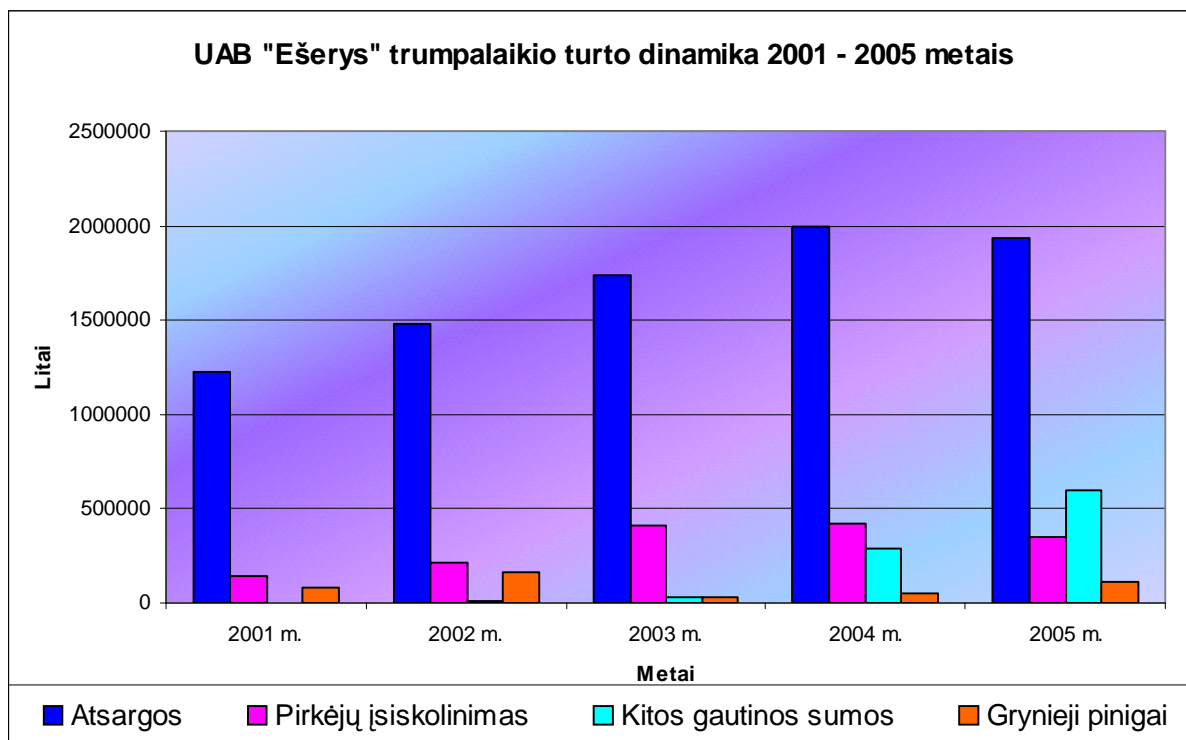
17 pav. UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto pokyčiai 2001 – 2005 metais

Pagal 17 paveikslą matyti, kad iš ilgalaikio turto daugiausiai per analizuojamą laikotarpį padidėjo materialusis turtas – 1 195 915 Lt arba 34,61 proc. Materialusis turtas išaugo todėl, kad įmonė 2005 metais įsigijo 2 naujus gyvos žuvies sandėlius ir todėl padidėjo pastatų ir statinių balansinė vertė. Pastatų ir statinių balansinė vertė per analizuojamą laikotarpį išaugo 23,96 proc. arba 759 214 Lt. Daugiausiai per analizuojamą laikotarpį išaugo transporto priemonių balansinė vertė – 2,37 karto arba 265 685 Lt. Įrengimai ir įrankiai per analizuojamą laikotarpį išaugo 76,19 proc., o kitas materialusis turtas – 2,18 karto.

Finansinis turtas analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, sumažėjo 8,52 proc. 2003 metais jis vėl išaugo 17,91 proc. ir 2004 metais liko nepakitęs. 2005 metais finansinis turtas, palyginus su 2004 metais, sumažėjo 14,43 proc. Taigi, per visą analizuojamą laikotarpį finansinis turtas sumažėjo 7,7 proc. nuo 610 281 iki 563 281 Lt. Nematerialus turtas per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 23,87 karto arba 66 835 Lt.

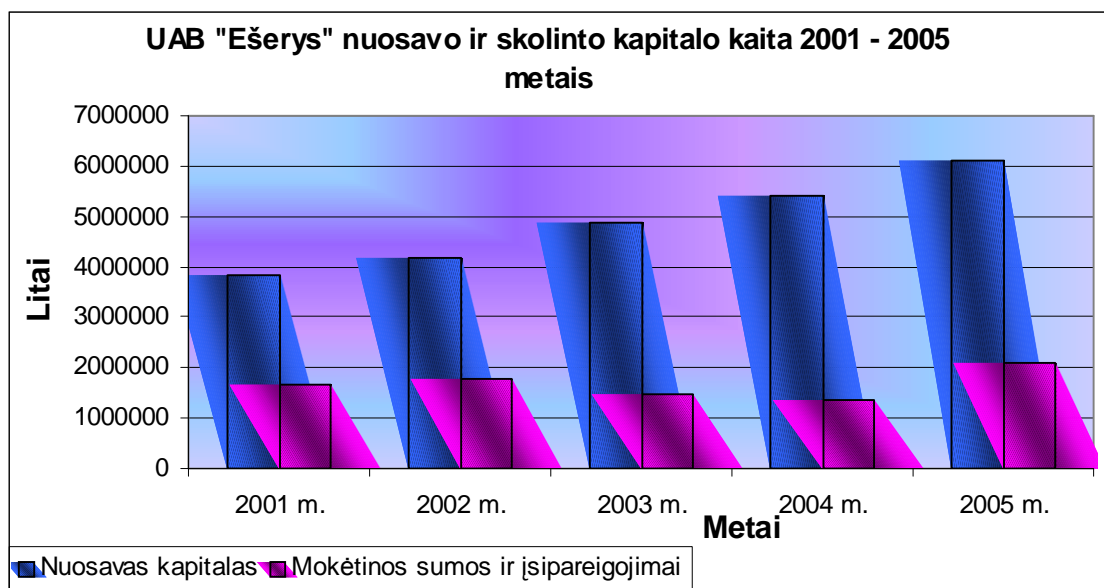
16 paveiksle pavaizduota viso turto kitimo dinamika, iš kurio matyti, jog per nagrinėjamą laikotarpį trumpalaikis turtas išaugo 2,07 karto nuo 1 449 850 iki 2 997 519 Lt. 18 paveiksle pavaizduota trumpalaikio turto dalių dinamika 2001 – 2005 metais. Iš šio paveikslo matome, kad atsargos per analizuojamą laikotarpį išaugo 57,92 proc. nuo 1 225 372 Lt iki 1 935 147 Lt. Spartų atsargų augimą lėmė augančios realizacijos apimtys bei įmonės veiklos specifika – gyvos žuvies auginimas. Pirkėjų įsiskolinimas per analizuojamą laikotarpį išaugo 2,47 karto, t.y. nuo 143 729 Lt iki

354 840 Lt. Pirkėjų įsiskolinimo didėjimui taip pat didelę įtaką daro įmonės veiklos sritis – parduotuvės už parduotą gyvą žuvį atsiskaito su įmone per 30 dienų, t.y. klientams yra suteikiami mokėjimo atidėjimai iki 30 dienų. Gryniesi pinigai per analizuojamą laikotarpį kito netolygiai ir per 2001 – 2005 metus padidėjo 45,20 proc. t.y. nuo 79 494 iki 115 422 Lt; kitos gautinos sumos padidėjo nuo 1 255 Lt iki 592 110 Lt.

18 pav. UAB „Ešerys“ Trumpalaikio turto pokyčiai 2001 – 2005 metais

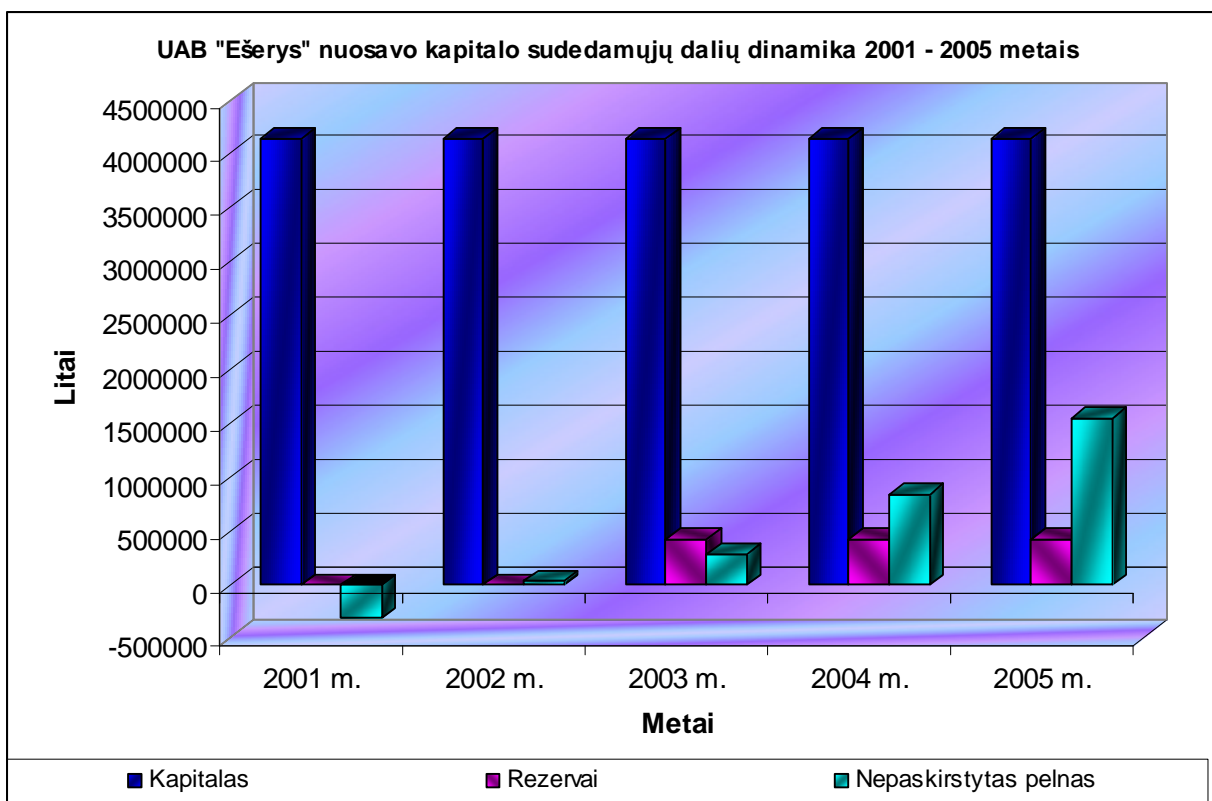
Horizontalioji nuosavo ir skolinto kapitalo analizė rodo, kad per nagrinėjamą laikotarpį nuosavas kapitalas padidėjo 59,71 proc. nuo 3 833 436 iki 6 122 266, o skolintas kapitalas kito netolygiai ir per 2001 – 2005 metus padidėjo 24,42 proc. nuo 1 681 645 iki 2 092 321 Lt. Tai pavaizduota 2 priede (Horizontalioji balanso analizė) ir 19 paveiksle.

19 pav. UAB „Ešerys“ Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų pokyčiai 2001 – 2005 metais

20 paveiksle pavaizduota nuosavo kapitalo sudėties dinamika 2001 – 2005 metais. Nuosavo kapitalo augimui įtakos turėjo įmonės uždirbamas pelnas bei pradėti formuoti rezervai.

Kaip matyti iš 20 paveikslo, įstatinis kapitalas analizuojamą laikotarpį nepakito ir visais analizuojamais metais buvo 4 140 588 Lt. Visą analizuojamą laikotarpį įmonė uždirbo pelną, tačiau 2001 metais dar dengė ankstesnių metų nuostolį, todėl 2001 metais Nepaskirstyto pelno reikšmė balanse yra neigiama. Nuo 2002 metų Nepaskirstyto pelno reikšmė balanse turi tendenciją didėti ir per 2002 – 2005 metus išaugo 43,44 karto. Nepaskirstytas pelnas per nagrinėjamą laikotarpį išaugo nuo – 307 152 Lt iki 1 553 750 Lt.

20 pav. UAB „Ešerys“ Nuosavo kapitalo pokyčiai 2001 – 2005 metais

Nuo 2003 metų įmonė pradėjo formuoti rezervus iš uždirbamo pelno. 2003 metais buvo pradėti formuoti kiti rezervai, o nuo 2004 metų, pasikeitus įstatyminei bazei, kiti rezervai buvo performuoti ir dalis kitų rezervų perkelta į privalomus rezervus. Taigi, per 2003 – 2005 metus rezervai išliko nepakitę ir siekė 427 928 Lt.

Kaip jau buvo paminėta anksčiau, skolintas kapitalas kito netolygiai ir per 2001 – 2005 metus išaugo 24,42 proc. arba 410 676 Lt. Analizuojamu laikotarpiu, išskyrus 2003 metus, įmonė turėjo ilgalaikių įsipareigojimų, kurie per analizuojamą laikotarpį padidėjo 32,76 proc. Trumpalaikiuose įsipareigojimuose nuo 2003 metų atsirado finansinės skolos, kurios per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 12,2 karto, o nuo 2004 metų atsirado Avansu gautos sumos, kurios per 2 metus išliko nepakitusios ir siekė 12 000 Lt. Skolos tiekėjams per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 2,4 karto, o Mokėtini atlyginimai ir soc. draudimas sumažėjo 6,09 karto.

Horizontaliosios nuosavo ir skolinto kapitalo analizės rodo, kad UAB „Ešerys“ analizuojamų metų balansas yra sudarytas ne tik iš nuosavo kapitalo, bet ir iš skolinto kapitalo.

1.2.3. Vertikaloji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė

3 priede pavaizduota UAB „Ešerys“ vertikaloji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė, pagal kurią galime daryti išvadas apie įmonės pelningumą, išlaidas, tenkančias vienam pardavimų litui, bendrą pelningumą, veiklos pelno lygį, grynojo pelno ar nuostolio lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje. Ši analizė atlikta naudojant 2001 – 2005 metų Pelno (nuostolio) ataskaitas.

Pagal 3 priede pateiktą vertikaliąją Pelno (nuostolio) ataskaitą matome, kad pelningumą labiausiai įtakojo parduodamos žuvies savikaina. Per analizuojamą laikotarpį savikainos lyginamasis svoris pardavimuose sumažėjo nuo 96,46 proc. iki 67,53 proc., t.y. 28,93 punkto. Mažėjanti savikaina teigiamai veikė gaunamą bendrąjį pelną, o tai reiškia, kad, bėgant metams, įmonė vis racionaliau sugeba užauginti žuvį ir iš to uždirbti vis didesnį pelną. Per analizuojamą laikotarpį savikainos lyginamajam svoriui pardavimuose sumažėjus 28,93 punkto, bendrojo pelno dalis pardavimuose išaugo taip pat 28,93 punkto – nuo 3,54 iki 32,47 proc. Mažėjanti savikaina teigiamai veikė įmonės pelningumo rodiklius ir tai rodo, kad įmonė veikia tampa vis pelningesnė.

Veiklos sąnaudos pardavimuose per analizuojamą laikotarpį turėjo tendenciją didėti, o 2004 metais jos sudarė net 12,63 proc. visos pardavimų apimties. Per 2001 – 2005 metus UAB „Ešerys“ veiklos sąnaudų dalis pardavimuose išaugo 9,08 punkto – nuo 0 iki 9,08 proc. 2001 metais įmonės Pelno (nuostolio) ataskaitoje nebuvo išskirtų veiklos sąnaudų. Per tą patį analizuojamą laikotarpį, augant veiklos sąnaudoms, veiklos pelno dalis pardavimuose išaugo nuo 3,54 iki 23,39 proc., t.y. 19,85 punkto. Taigi, veiklos sąnaudų lyginamojo svorio pardavimuose išaugimas 9,08 punkto, veiklos pelną padidino 19,85 punkto.

Finansinė ir investicinė veikla per 2003 ir 2004 metus buvo pelninga, o 2005 metais – nuostolinga. 2001 ir 2002 metais įmonė neturėjo pajamų bei sąnaudų iš finansinės ir investicinės veiklos. 2003 metais ji sudarė 0,08 proc. visos pardavimų apimties, 2004 – 0,19 proc., o 2005 metais - 0,49 proc. ir tai neigiamai veikė grynąjį pelną. UAB „Ešerys“ neturėjo nei pajamų, nei sąnaudų iš kitos veiklos. Taip pat per analizuojamą laikotarpį nebuvo pagautės ir netekimų, todėl šie Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai įtakos grynojo pelno lyginamajam svoriui pardavimuose neturėjo.

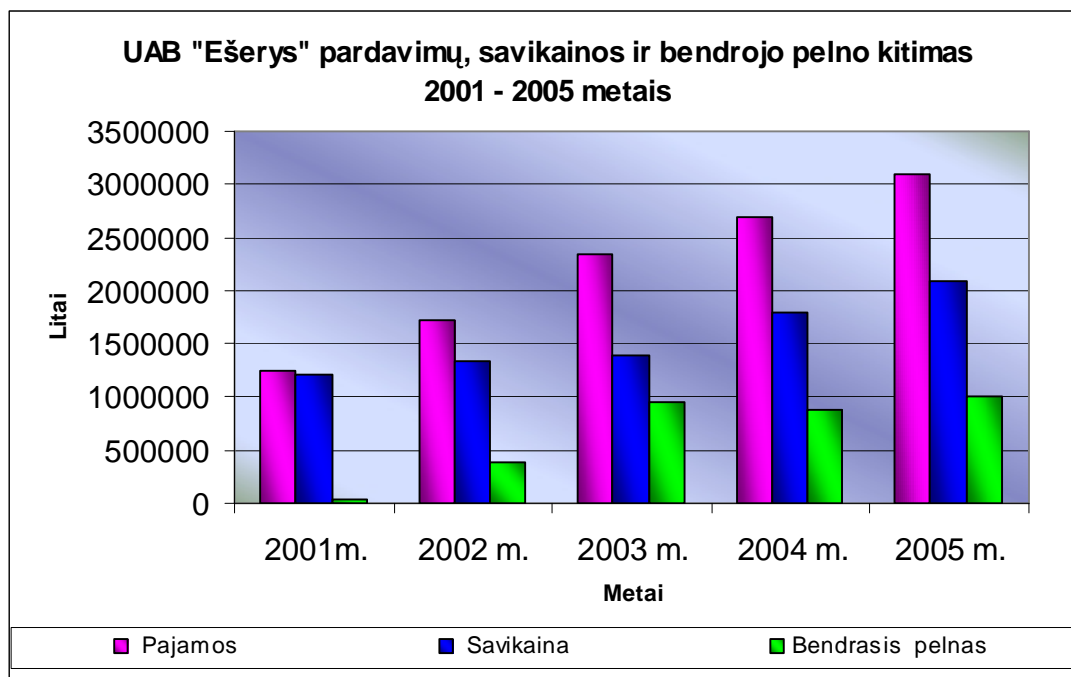
Reikia pažymėti, kad UAB „Ešerys“ per visą analizuojamą laikotarpį nemokėjo pelno mokesčio, kadangi daugiau nei 50 proc. realizacijos pajamų sudaro pajamos iš žemės ūkio veiklos. Grynojo pelno dalis pardavimuose per analizuojamą laikotarpį išaugo 19,36 punkto, t.y. nuo 3,54 iki 22,90 proc. 2003 metais grynasis pelnas pardavimuose sudarė net 29,12 proc. Grynojo pelno augimui įtaką darė išaugusi pardavimų apimtis bei mažėjanti savikaina vienam pardavimų litui.

Taigi, pagal UAB „Ešerys“ vertikalią Pelno (nuostolio) ataskaitos analizę, galime padaryti išvadą, kad įmonė dirba pelningai, absoliuti pelno reikšmė linkusi didėti, tačiau būtina detalesnė analizė pelningumui nustatyti.

1.2.4. Horizontalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė

4 priede, pagal UAB „Ešerys“ 2001 – 2005 metų Pelno (nuostolio) ataskaitas, pavaizduota Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių pokyčiai absoliučiais bei procentiniais dydžiais.

Pagal atliktą horizontaliąją Pelno (nuostolio) ataskaitą galime teigti, jog 2001 – 2005 metais UAB „Ešerys“ vykdoma veikla buvo pelninga: tiek bendrasis, tiek grynasis pelnas turi tendenciją didėti. 21 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ pardavimo pajamų, savikainos ir bendrojo pelno dinamika 2001 – 2005 metais. Iš 21 paveikslo matyti, kad UAB „Ešerys“ pardavimai per visą analizuojamą laikotarpį išaugo 2,49 karto arba 1 859 569 Lt., t.y. nuo 1 246 086 iki 3 105 655 Lt. Pardavimų pajamų didėjimas vyko kasmet palaipsniui: 2002 metais, palyginti su 2001 metais, padidėjo 38,77 proc., 2003 metais, palyginus su 2002 metais, – 35,60 proc., 2004 metais, palyginus su 2003 metais, – 14,57 proc., 2005 metais, palyginus su 2004 metais, – 15,60 proc. Augančios pardavimų pajamos teigiamai įtakojo gaunamą bendrąjį bei grynąjį pelną.

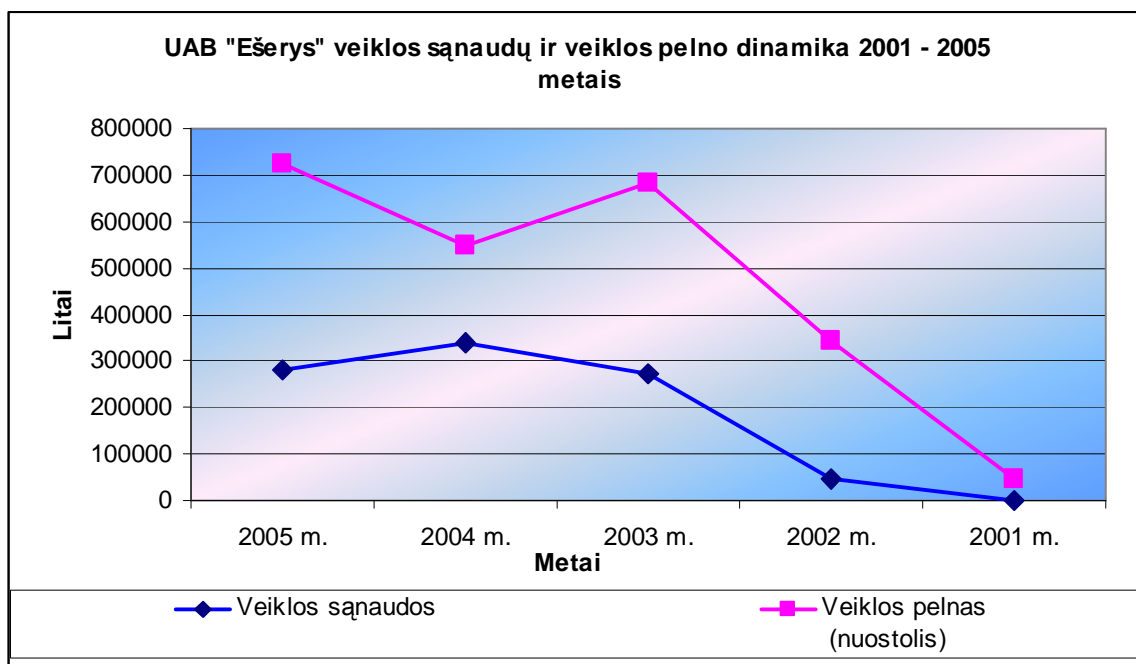
21 pav. UAB „Ešerys“ pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno kitimas 2001 – 2005 metais

Augant UAB „Ešerys“ pardavimų pajamoms, absoliučia reikšme didėjo ir parduotų prekių savikaina. Tačiau reikia pažymėti, kad parduotų prekių savikaina augo mažesniais tempais nei pardavimų apimtys. Savikainos didėjimas vyko kasmet palaipsniui: 2002 metais, palyginti su 2001 metais, padidėjo 38,77 proc., 2003 metais, palyginus su 2002 metais, – 35,60 proc., 2004 metais, palyginus su 2003 metais, – 14,57 proc., 2005 metais, palyginus su 2004 metais, – 15,60 proc. Taigi, per visą analizuojamą laikotarpį, savikaina padidėjo 74,50 proc. arba 895 470 Lt., t.y. mažiau nei pardavimų apimtys.

Augančios pardavimų pajamos ir mažiau nei pardavimų apimtys auganti savikaina, didino UAB „Ešerys“ uždirbamą pelną. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, savikainai padidėjus 38,77 proc., bendrasis pelnas padidėjo 7,76 karto. 2003 ir 2004 metais, lyginant su praėjusiais metais, bendrojo pelno augimas buvo kiek mažesnis nei 2002 metais. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, savikainai padidėjus 35,60 proc., bendrasis pelnas išaugo 2 kartus, o 2004 metais, palyginus su 2003 metais, savikainai padidėjus 14,57 proc., bendrasis pelnas sumažėjo 23,69 proc. Tačiau 2005 metais, palyginti su 2004 metais, savikainai išaugus 15,60 proc. bendrasis pelnas vėl padidėjo 28,85 proc. Toks savikainos ir bendrojo pelno kitimas yra natūralus reiškinys, nes UAB „Ešerys“ padavimai nuo 2001 metų taip pat išaugo.

UAB „Ešerys“ veiklos sąnaudos bei veiklos pelnas analizuojamu laikotarpiu taip pat augo, lyginant su praėjusiais metais. 2001 metais įmonė savo veiklos sąnaudas įtraukė į savikainą ir Pelno (nuostolio) ataskaitoje jų nebuvo išskirta. Nuo 2002 metų įmonės veiklos sąnaudos atsispindi atskirai nuo savikainos, todėl veiklos sąnaudų bei veiklos pelno analizę atliksime nuo 2003 metų. Veiklos sąnaudų ir veiklos pelno dinamika pavaizduota 22 paveiksle.

Iš 22 paveikslo matome, kad 2003 metais, palyginti su 2002 metais, veiklos sąnaudoms padidėjus 5,69 karto, veiklos pelnas padidėjo – 2 kartus. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, veiklos sąnaudos išaugo 25,32 proc., o veiklos pelnas sumažėjo 5,4 proc. 2005 metais, palyginus su 2004 metais, veiklos sąnaudoms sumažėjus 20,28 proc., veiklos pelnas padidėjo 32,81 proc. Pagal šiuos duomenis galime padaryti išvadą, kad veiklos pelno kitimas nėra tiesiogiai priklausomas nuo veiklos sąnaudų. Todėl įmonė turėtų susirūpinti, kad veiklos sąnaudų padidėjimas neviršytų veiklos pelno padidėjimo.

22 pav. UAB „Ešerys“ veiklos sąnaudų ir veiklos pelno kitimas 2001 – 2005 metais

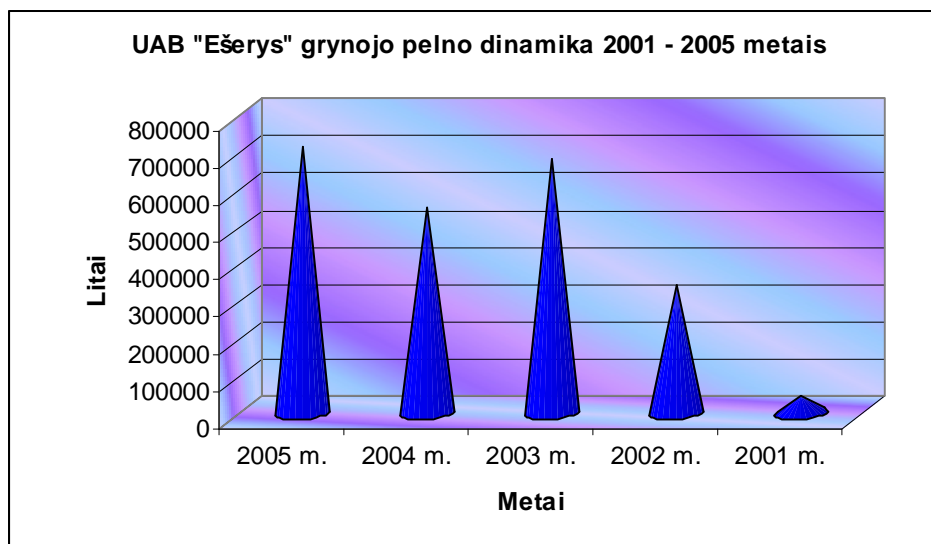
Pajamos iš finansinės ir investicinės veiklos grynojo pelno beveik neįtakojo. 2001 ir 2002 metais įmonė neturėjo pajamų ir sąnaudų iš finansinės bei investicinės veiklos. 2003 ir 2004 metais iš finansinės ir investicinės veiklos įmonė uždirbo atitinkamai 1 799 ir 5 127 Lt pelną, o 2005 metais patyrė 15 072 Lt nuostolį. Taip atsitiko todėl, kad UAB „Ešerys“ naudojami kreditais, o palūkanos bei paskolos dengimas atsispindi finansinės bei investicinės veiklos sąnaudose.

2001 – 2005 metais UAB „Ešerys“ Pelno (nuostolio) ataskaitose nebuvo Pagautės ir netekimų straipsnių. Įmonė taip pat negauna pajamų ir nepatiria sąnaudų iš kitos veiklos, todėl šie straipsniai grynojo pelno neįtakoja. Nuo analizuojamo laikotarpio pradžios UAB „Ešerys“ veikloje, augant pardavimų apimtims, pastebimas grynojo pelno augimas, kuris pavaizduotas 23 paveiksle. Kaip matyti iš 23 paveikslo, per 2001 – 2005 metus grynasis pelnas padidėjo 16,1 karto, nuo 44 162 Lt iki 711 198 Lt. Tačiau reikia pažymėti, kad 2004 metais, palyginus su 2003 metais, grynasis pelnas buvo sumažėjęs 23,7 proc., nuo 682 744 iki 551 975 Lt.

Taigi, apibendrinant atliktą Horizontaliąją Pelno (nuostolio) ataskaitą, galime teigti, kad grynojo pelno augimą įtakojo šie veiksniai:

- Ø Pardavimų apimtys augimas (per analizuojamą laikotarpį apimtys padidėjo 2,5 karto);
- Ø Savikainos augimas mažesniais tempais nei pardavimų apimtys augimas (per analizuojamą laikotarpį pardavimų apimtims išaugus 2,5 karto, savikaina išaugo 1,75 karto);

- Ø Veiklos sąnaudų netolygus augimas (per analizuojamą laikotarpį veiklos sąnaudos išaugo 5,92 karto, o veiklos pelnas 16,44 karto);
- Ø Pelno mokesčio lengvata (kadangi daugiau nei 50 proc. įmonės pardavimų pajamų sudaro pajamos iš žemės ūkio veiklos, įmonė nemoka pelno mokesčio).

23 pav. UAB „Ešerys“ grynojo pelno kitimas 2001-2005 metais

UAB „Ešerys“ Horizontalioji Pelno (nuostolio) ataskaita parodo tik absoliučias ir procentines Pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių kitimo tendencijas, pagal kurias matome, jog UAB „Ešerys“ gauna grynąjį pelną. Tačiau būtina atlikti detalesnę pelningumo analizę.

2.3. SANTYKINIŲ FINANSINIŲ RODIKLIŲ ANALIZĖ

2.3.1. Pelningumo rodiklių analizė

2.3.1.1. Pardavimų pelningumo rodiklių analizė

Kiekviena įmonė savo veiklos efektyvumui užtikrinti siekia uždirbti kuo didesnę pelną. Paanalizuosime šiuos UAB „Ešerys“ pardavimų pelningumo rodiklius: bendrąjį pelningumą, veiklos pelningumą ir grynąjį pelningumą. Pardavimų pelningumo rodiklių skaičiavimai geriausiai parodo įmonės veiklos efektyvumą įvairiuose etapuose.

Horizontalioje Pelno (nuostolio) ataskaitoje buvo atlikta UAB „Ešerys“ pardavimų, savikainos ir bendrojo pelno dinamikos 2001 – 2005 metais analizė, iš kurios matyti, kad įmonės bendrasis pelnas

beveik visą analizuojamą laikotarpį didėjo. Bendrasis pelnas nuo 2001 metų, palyginus su praėjusiais metais augo: 2002 metais bendrasis pelnas išaugo 7,76 karto iki 390 496 Lt, 2003 metais – 2 kartus iki 951 603 Lt, 2004 metais bendrasis pelnas sumažėjo 23,69 proc. iki 886 038 Lt, tačiau 2005 metais bendrasis pelnas vėl išaugo 28,85 proc. - iki 1 008 261 Lt. Bendrojo pelno augimą lėmė augančios realizacijos apimtys, kurių augimą galima susieti su išaugusia produkto paklausa, suaktyvinta marketingine veikla bei išplėsta gamybine baze.

6 lentelėje pavaizduota UAB „Ešerys“ bendrojo pelno dinamika bei augimo tempai 2001 – 2005 metais.

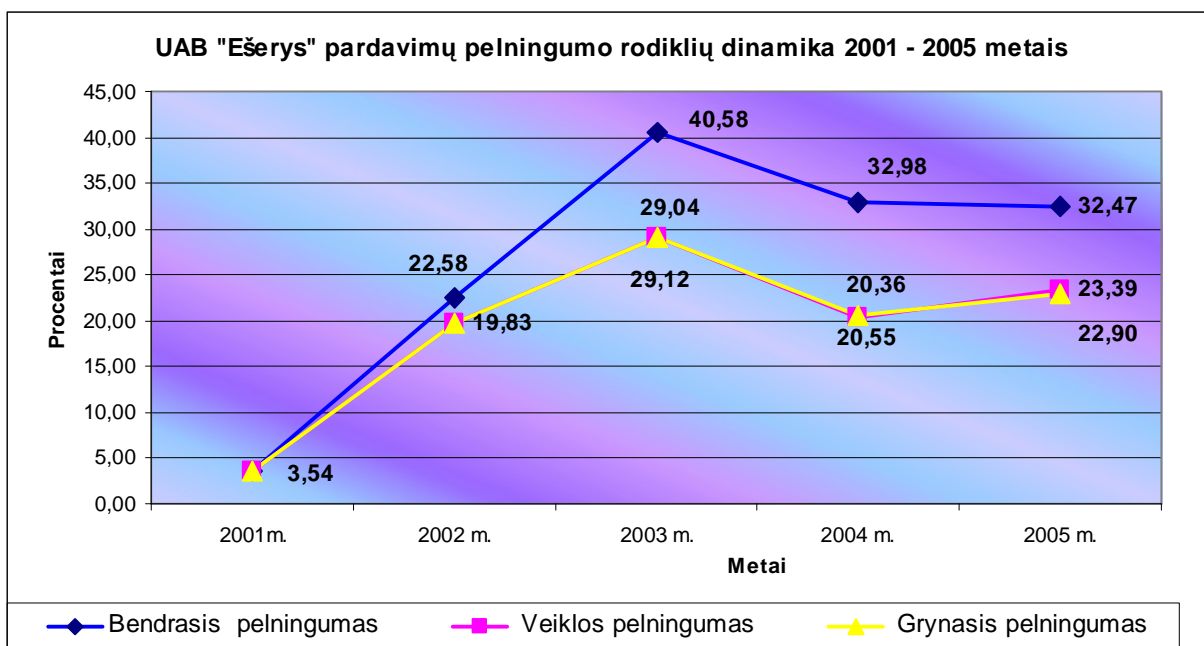
6 lentelė. UAB „Ešerys“ bendrojo pelno dinamika

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.
Metinė pelno apimtis, Lt	44162	390496	951603	886038	1008261
Vidutinė metinė pelno apimtis, Lt					656'112
Absoliutus prieaugis, lt	-	346334	561107	-65565	122223
Vidutinis metinis absoliutus pelno prieaugis, Lt					241025
Pelno apimtys augimo tempas, proc.	100	784,24	143,69	-6,89	13,79

Šaltinis: pagal Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. 2002. Finansų analizė. KTU, 2002. 62p. Sudaryta autorės.

Pagal 6 lentelę matome, kad vidutiniškai per 2001 – 2005 metus UAB „Ešerys“ uždirbo 656 112 Lt bendrojo pelno. Per metus vidutiniškai bendrasis pelnas padidėjo 241 025 Lt. Kadangi 2004 metais, palyginti su 2003 metais, bendrasis pelnas buvo šiek tiek sumažėjęs, negalime apskaičiuoti vidutinio metinio bendrojo pelno augimo tempo procentais.

Augant pardavimų apimtims, savikainai ir veiklos sąnaudoms, kito ir pelningumo rodiklių reikšmės. 24 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais.

24 pav. UAB „Ešerys“ pardavimų pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais

UAB „Ešerys“ bendrojo pelningumo rodiklis, kuris parodo kiek pelno tenka vienam pardavimų litui analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai, tačiau reikia pažymėti, kad per visą analizuojamą laikotarpį buvo teigiamas. Kaip matyti iš 24 paveikslo, didžiausias bendrojo pelningumo rodiklis buvo 2003 metais – 40,58 proc. Nuo 2001 metų iki 2003 metų bendrojo pelningumo rodiklis išaugo 37,04 punkto – nuo 3,54 iki 20,58 proc. Nuo 2003 metų įmonėje pradėjo reikštis masto ekonomija ir bendrojo pelningumo rodiklis pradėjo mažėti. 2004 metais šis rodiklis buvo 32,98 proc., o 2005 metais – 32,47 proc. Bendrojo pelningumo rodiklio mažėjimas nekelia pavojaus įmonės veiklai, nes UAB „Ešerys“ bendrojo pelningumo rodiklis, palyginti su finansų analitikų rekomenduojamu rodikliu, yra ir taip labai aukštas. 2005 metais iš vieno pardavimų lito įmonė uždirbo 0,3247 Lt bendrojo pelno.

Veiklos pelningumo rodiklis parodo įmonės sugebėjimą efektyviai panaudoti valdymui skirtas išlaidas. UAB „Ešerys“ veiklos pelningumo rodiklis kito panašiai kaip ir bendrojo pelningumo rodiklis. Didžiausia šio rodiklio reikšmė buvo 2003 metais, kai siekė 29,04 proc. UAB „Ešerys“ veiklos pelningumo rodiklis nuo 2001 iki 2003 metų padidėjo 25,5 proc. – nuo 3,54 iki 29,04. Reikia pažymėti, kad tiek bendrojo pelningumo rodiklis, tiek ir veiklos pelningumo rodiklis 2001 metais buvo lygūs. Taip atsitiko todėl, 2001 metais įmonės Pelno (nuostolio) ataskaitoje nebuvo išskirta veiklos sąnaudų, o veiklos sąnaudos įtrauktos į savikainą. Nuo 2003 metų, pasireiškus masto ekonomijai, veiklos pelningumas mažėjo, tačiau nepasiekė pavojingos ribos (10 proc.). 2004 metais veiklos pelningumas buvo 20,36 proc., o 2005 metais, palyginti su praėjusiais metais, padidėjo 3,03 punkto – nuo 20,36

proc. iki 23,39 proc. Pagal veiklos pelningumo rodiklio analizę galime teigti, jog UAB „Ešerys“ efektyviai valdo veiklos išlaidas, kadangi veiklos pelningumo rodiklis yra aukštas.

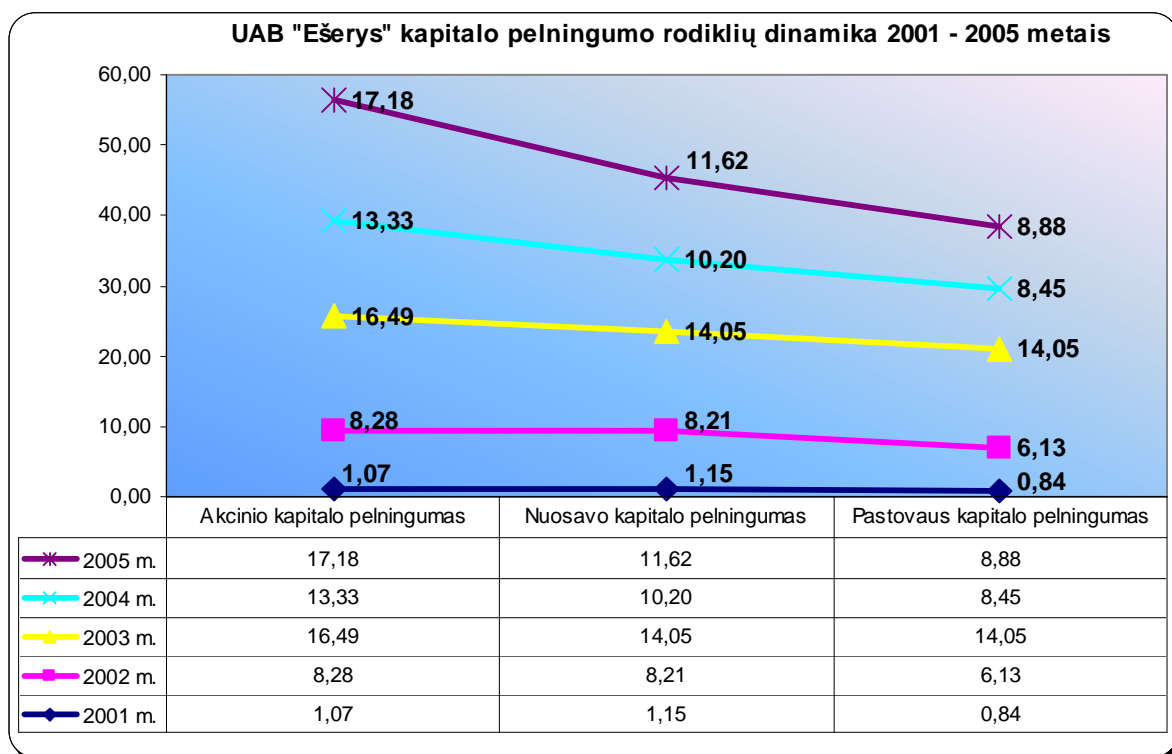
Galutinis kiekvienos verslo įmonės veiklos rezultatas yra grynasis pelnas. Grynojo pelningumo rodiklis parodo kiek grynojo pelno įmonė gauna iš vieno pardavimų lito. Finansų analitikų nuomone, grynojo pelningumo turėtų viršyti 5 proc. Reikia pastebėti, kad beveik visu analizuojamu laikotarpiu (išskyrus 2001 metus) UAB „Ešerys“ grynojo pelningumo reikšmė gerokai viršijo 5 proc. ribą. 2001 metais grynojo pelningumo reikšmė buvo lygi bendrajam ir veiklos pelningumui – 3,54 proc., kadangi visos įmonės patirtos išlaidos buvo įtrauktos į savikainą. 2002 metais grynasis pelningumas buvo lygus veiklos pelningumui – 19 proc., kadangi įmonė neturėjo pajamų bei sąnaudų iš kitos veiklos, finansinės ir investicinės veiklos, pagautės bei netekimų. 2003 metais buvo didžiausia grynojo pelningumo reikšmė per visą analizuojamą laikotarpį – 29,12. 2004 metais, palyginti su praėjusiais metais, grynojo pelningumo rodiklis sumažėjo 8,57 punkto iki 20,55 proc., tačiau 2005 metais, palyginus su 2004 metais, vėl išaugo 2,35 punkto iki 22,90 proc. Taigi, per visą analizuojamą laikotarpį grynojo pelningumo rodiklis padidėjo 19,36 punkto – nuo 3,54 proc. iki 22,90 proc. Tai reiškia, kad 2001 metais 1 pardavimų litas uždirbo 0,0354 lito grynojo pelno, o 2005 metais – 0,2290 lito grynojo pelno.

2002 ir 2003 metais grynojo pelningumo augimas siejamas su ypač išaugusia pardavimų apimtimi. 2004 metais grynojo pelningumo mažėjimas siejamas su daugiau nei pardavimų apimtis padidėjusia savikaina, išaugusiomis veiklos sąnaudomis bei mažo ekonomija. UAB „Ešerys“ grynasis pelningumas rodo, kad analizuojamu laikotarpiu įmonė dirbo pelningai, nuo 2002 metų grynojo pelningumo rodiklis viršija 20 proc. ir pagal tai galima teigti, kad įmonės veikla yra pelninga.

2.3.1.2. Kapitalo pelningumo analizė

Įmonės akcininkams ypač aktualu kapitalo pelningumas, todėl atliksime UAB „Ešerys“ kapitalo pelningumo analizę. 25 paveiksle pavaizduota pagrindinių UAB „Ešerys“ kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais.

25 pav. UAB „Ešerys“ kapitalo pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais, proc.

Iš 25 paveikslo matyti, kad kapitalo pelningumo rodikliai, kaip ir pardavimo pelningumo rodikliai, turėjo tendenciją didėti.

UAB "Ešerys" akcinio kapitalo pelningumą 2001 – 2005 metais įtakojo gaunamas grynasis pelnas, nes akcinis kapitalas analizuojamu laikotarpiu nekito. Akcinio kapitalo pelningumas 2001 – 2005 metais tolygiai didėjo (išskyrus 2004 metus). Per laikotarpį jis padidėjo 16,11 punkto – nuo 1,07 proc. iki 17,18 proc. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, grynajam pelnui padidėjus 7,76 karto, akcinio kapitalo pelningumas taip pat išaugo 7,76 karto iki 8,28 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, 2 kartus padidėjus grynajam pelnui, akcinio kapitalo pelningumas padidėjo irgi beveik 2 kartus - iki 16,49 proc. 2004 metais, grynajam pelnui sumažėjus 23,69 proc., akcinio kapitalo pelningumas taip pat sumažėjo 23,69 proc. - iki 13,33 proc. 2005 metais, palyginus su 2004 metais, grynajam pelnui padidėjus 28,85 proc., akcinio kapitalo pelningumas padidėjo taip pat 28,85 proc. Taigi, apibendrinant akcinio kapitalo pelningumo rodiklio dinamiką, galime teigti, jog 2001 metais vienas akcinio kapitalo litas uždirbo 0,0107 lito, o 2005 metais – 0,1718 lito.

Nuosavo kapitalo pelningumas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 10,47 punkto – nuo 1,15 proc. iki 11,62 proc. Didžiausia nuosavo kapitalo pelningumo reikšmė buvo 2003 metais – 14,05 proc., o mažiausia reikšmė – 2001 metais – 1,15 proc. 2002 metais nuosavo kapitalo pelningumas, palyginti su 2001 metais, padidėjo 7,07 punkto nuo 1,15 iki 8,21 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais,

nuosavo kapitalo pelningumas padidėjo dar 5,84 punkto - iki 14,05 proc. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, nuosavo kapitalo pelningumas sumažėjo 3,82 punkto - iki 10,20 proc., tačiau 2005 metais vėl padidėjo 1,42 punkto - iki 11,62 proc. Taigi, 2001 metais vienas nuosavo kapitalo litas sukūrė 0,015 lito grynojo pelno, o 2005 metais – 0,1162 lito grynojo pelno. Finansų analitikų nuomone, nuosavo kapitalo pelningumas turi būti daugiau kaip 20 proc., o mūsų analizuojamos įmonės nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis visais metais nesiekė 20 proc. Pagal tai galime daryti išvadą, jog įmonė turėtų uždirbti daugiau grynojo pelno iš vieno nuosavo kapitalo lito.

Pastovaus kapitalo pelningumas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 8,04 punkto – nuo 0,84 proc. iki 8,88 proc. Didžiausia pastovaus kapitalo pelningumo reikšmė buvo 2003 metais – 14,05 proc., o mažiausia reikšmė – 2001 metais – 0,84 proc. 2002 metais, palyginti su praėjusiais metais, grynajam pelnui padidėjus 7,76 karto, ilgalaikiams įsipareigojimams nepakitęs, o nuosavam kapitalui padidėjus 8,9 proc., pastovaus kapitalo pelningumas padidėjo 5,29 punkto - nuo 0,84 iki 6,13 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, grynajam pelnui padidėjus kartus, išnykus ilgalaikiams įsipareigojimams, o nuosavam kapitalui padidėjus 16,35 proc., pastovaus kapitalo pelningumas padidėjo dar 7,92 punkto - iki 14,05 proc. ir pasiekė didžiausią reikšmę per visą analizuojamą laikotarpį. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, pastovaus kapitalo pelningumas sumažėjo 5,6 punkto - iki 8,45 proc., tačiau 2005 metais vėl padidėjo 0,43 punkto - iki 8,88 proc. Taigi, 2001 metais vienas pastovaus kapitalo litas sukūrė 0,0084 lito grynojo pelno, o 2005 metais – 0,088 lito grynojo pelno.

Naudojant nuosavo kapitalo pelningumo rodiklį, pagal Du Ponto modelį, atliksime UAB “Ešerys“ kapitalo pelningumo piramidės analizę, kuri pateikta 6 priede. Pagal šią analizę nustatysime veiksnius, kurie daro įtaką nuosavo kapitalo pelningumui.

Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai. Per 2001 – 2005 metus nuosavo kapitalo pelningumas padidėjo 10,47 punkto - nuo 1,15 proc. iki 11,62 proc. Per tą patį laikotarpį pardavimų pelningumas padidėjo 19,36 punkto – nuo 3,54 proc. iki 22,90 proc., o pastovaus kapitalo apyvartumas padidėjo 0,15 punkto - nuo 0,24 iki 0,39.

Pardavimo pelningumo didėjimą įtakojo augantys pardavimai ir grynasis pelnas. Tačiau reikia pažymėti, kad pardavimo apimtys augo mažesniais tempais nei grynasis pelnas. Per analizuojamą laikotarpį pardavimai išaugo 2,5 karto – nuo 1 246 086 Lt iki 3 105 655 Lt, o tuo tarpu grynasis pelnas net 16,1 karto – nuo 44 162 Lt iki 711 198 Lt. Būtent dėl spartesnio grynojo pelno augimo pardavimų pelningumas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 19,36 punkto.

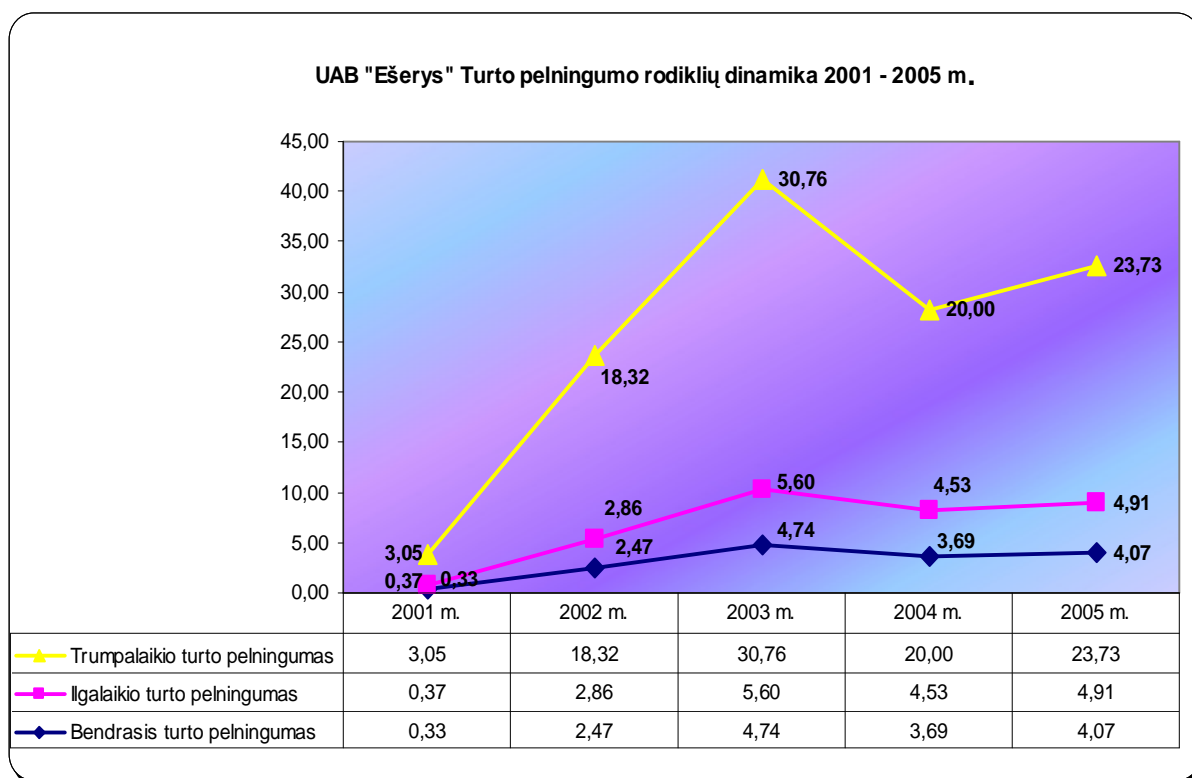
Pastovaus kapitalo apyvartumo, kuris per analizuojamą laikotarpį padidėjo 0,15 punkto, augimui įtaką darė taip pat pardavimų apimties augimas bei didėjantis pastovus kapitalas. Pastovus kapitalas per analizuojamą laikotarpį išaugo 52,42 proc. - nuo 5 253 150 Lt iki 8 007 065 Lt.

Atlikus Du Ponto analizę matyti, kad didžiausia UAB „Ešerys“ nuosavo kapitalo pelningumo reikšmė buvo 2003 metais – 14,05 proc., o mažiausia – analizuojamo laikotarpio pradžioje – 2001 metais – 1,15 proc. Taigi, nuosavo kapitalo pelningumas metų bėgyje turi tendenciją didėti.

2.3.1.3. Turto pelningumo analizė

Turto pelningumo rodiklių analizė padeda padaryti atitinkamas išvadas apie vadovų sugebėjimą efektyviai valdyti turimą turtą, taip pat nustatyti veiksnius, įtakančius turto pelningumo dinamiką skirtingais laikotarpiais. Veiksnių analizei naudojamas Berstein piramidės modelis, kuris pavaizduotas 5 priede.

26 paveiksle pavaizduota turto pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais.

26 pav. UAB „Ešerys“ turto pelningumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais, proc.

Kaip matyti iš 26 paveikslo, iš visų turto pelningumo rodiklių, didžiausia reikšmė buvo trumpalaikio turto pelningumo rodiklio. UAB „Ešerys“ ilgalaikis turtas sudaro didžiąją dalį viso turto, todėl trumpalaikio pelningumo rodiklis yra didesnis už ilgalaikio turto pelningumą ir bendrą turto pelningumą. Trumpalaikio turto pelningumas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 20,68 punkto – nuo

3,05 iki 23,73 proc. Tačiau reikia pažymėti, kad trumpalaikio turto pelningumas kito netolygiai. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, išaugo net 15,27 punkto iki 18,32 proc. 2003 metais, palyginus su 2002 metais, trumpalaikio turto pelningumas dar padidėjo 12,44 punkto iki 30,76 proc. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, šis rodiklis jau sumažėjo 10,76 punkto iki 20 proc., o 2005 metais vėl padidėjo 3,73 proc. iki 23,73 proc. Taigi galime padaryti išvadą, jog 2001 metais vienas viso turto litas uždirbo 0,0305 Lt, o 2005 metais jau 0,2373 Lt grynojo pelno.

Kadangi turto sudėtyje didžiąją dalį sudaro ilgalaikis turtas, trumpalaikio turto pelningumo rodiklis yra didesnis nei ilgalaikio turto pelningumas. Tačiau analizuojamu laikotarpiu, dėl augančio grynojo pelno ir mažai didėjančio ilgalaikio turto, pastebima ilgalaikio turto pelningumo augimo tendencija. Per 2001 – 2005 metus ilgalaikio turto pelningumas padidėjo 4,54 punkto - nuo 0,37 proc. iki 4,91 proc. Didžiausia ilgalaikio turto pelningumo rodiklio, kaip ir visų kitų turto pelningumo rodiklių, reikšmė buvo 2003 metais - kai siekė 5,6 proc. 2002 ir 2003 metais, palyginus su praėjusiais metais, ilgalaikio turto pelningumo rodiklis padidėjo atitinkamai 2,49 punkto - iki 2,86 proc. ir 2,64 punkto - iki 5,6 proc. 2004 metais, palyginus su 2003 metais, ilgalaikio turto pelningumo rodiklis sumažėjo 1,07 punkto - iki 4,53 punkto, o 2005 metais vėl padidėjo 0,38 punkto - iki 4,91 proc. Taigi, UAB "Ešerys" ilgalaikis turtas 2001 metais sukūrė 0,0037 lito grynojo pelno, o 2005 metais – 68,15 Lt.

Bendras turto pelningumo rodiklis parodo, kiek vienas viso turto litas uždirba grynojo pelno. Šis rodiklis per analizuojamą laikotarpį padidėjo 3,74 punkto – nuo 0,33 proc. iki 4,07 proc. 2002 metais, palyginus su 2001 metais, viso turto pelningumas padidėjo 2,14 punkto - iki 2,47 proc. 2003 metais, palyginus su praėjusiais metais, šis rodiklis dar išaugo 2,27 punkto - iki 4,74 proc. ir pasiekė didžiausią reikšmę per visą analizuojamą laikotarpį. 2004 metais, bendrojo turto pelningumo rodiklis, palyginus su 2003 metais, sumažėjo 1,05 punkto - iki 3,69 proc., o 2005 metais vėl padidėjo Taigi, galime padaryti išvadą, jog 2001 metais vienas turto litas uždirbo 0,0033 lito grynojo pelno, o 2005 metais jau 0,047 lito grynojo pelno.

Atlikus absoliutinę turto pelningumo rodiklių analizę, tikslinga atlikti veiksmų, įtakančių turto grynąjį pelningumą, analizę pagal Berstein modelį, kuris pavaizduotas 6 priede.

Pagal šią piramidinę analizę matome, kad analizuojamu laikotarpiu turto pelningumo padidėjimą 7,86 teigiamai įtakojo 19,36 punkto padidėjęs grynasis pelningumas ir turto apyvartumas, kuris per analizuojamą laikotarpį padidėjo 0,15 punkto. Grynojo pelningumo padidėjimas buvo aptartas analizuojant pardavimų pelningumą, todėl plačiau paanalizuosime turto apyvartumo augimą.

Turto apyvartumo augimą įtakojo augančios pardavimų apimtys ir didėjanti absoliuti turto reikšmė. Per analizuojamą laikotarpį pardavimų apimtys išaugo 2,5 karto, turtas – 48,95 proc., o pats turto apyvartumas dėl to padidėjo 0,15 punkto - nuo 0,23 iki 0,38 karto.

Taigi, atlikę turto pelningumo piramidinę analizę pagal Berstein modelį, galime padaryti išvadą, jog turto pelningumo didėjimą teigiamai veikė grynojo pelno padidėjimas ir pardavimų apimčių augimas.

2.3.2. Mokumo rodiklių analizė

2.3.2.1. Apyvartinio kapitalo poreikio analizė

Kadangi darbo tikslas yra įvertinti įmonės veiklos efektyvumą, mokumo rodiklių analizė tampa labai svarbia jos dalimi. Vienas iš svarbiausių veiksnių, įtakančių įmonės efektyvumą, yra apyvartinis kapitalas. Apyvartinio kapitalo dydžio ir pasikeitimų tyrimas padeda įmonei pasiekti optimalią turimų finansinių išteklių ir jų panaudojimo kryptį pusiausvyrą. Nuo apyvartinio kapitalo priklauso įmonės galimybės vykdyti turimus finansinius įsipareigojimus bei plėsti gamybą.

7 lentelėje pavaizduotas UAB „Ešerys“ apyvartinio kapitalo poreikis 2001 – 2005 metais pirmuoju būdu, t.y. iš trumpalaikio turto atėmus trumpalaikius įsipareigojimus.

7 Lentelė. Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (I būdas)

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Pokytis per 2001 - 2005 metus
TRUMPALAIKIS TURTAS	1449850	1871331	2219821	2759228	2997519	1547669
TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	261931	353645	1452016	241719	207522	-54409
APYVARTINIS KAPITALAS	1187919	1517686	767805	2517509	2789997	1602078

Šaltinis: pagal Mackevičius J., Poškaitė D. 2000. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos//Ekonomika Nr.52, p.68, sudaryta autorės.

Iš 7 lentelės matyti, kad per analizuojamą laikotarpį (išskyrus 2003 metus) apyvartinis kapitalas turėjo tendenciją didėti. 2003 metais, sumažėjus trumpalaikiams įsipareigojimams, apyvartinis kapitalas buvo sumažėjęs, tačiau 2004 ir 2005 metais jis vėl augo. Kaip matyti iš 7 lentelės, per 2001 – 2005 metus trumpalaikiam turtui padidėjus 1 547 669 lito, o trumpalaikiams įsipareigojimams sumažėjus 54 409 lito, apyvartinis kapitalas padidėjo 1 602 078 lito. Augantis apyvartinis kapitalas parodo efektyvią įmonės veiklą, galimybę plėsti gamybą bei galimybę laiku atsiskaityti su tiekėjais bei kredito įstaigomis.

Apyvartinio kapitalo poreikio skaičiavimo būdas leidžia atskleisti apyvartinio kapitalo finansavimo šaltinius bei jų kitimą. Šio būdo esmė – ilgalaikis turtas finansuojamas iš nuosavo kapitalo, taigi apyvartinis kapitalas lygus iš kapitalo ir ilgalaikių įsipareigojimų atėmus ilgalaikį turtą. Apyvartinis kapitalas, apskaičiuotas antruoju būdu, lygus apyvartiniam kapitalui, apskaičiuotam pirmuoju būdu.

8 lentelėje pavaizduotas apyvartinio kapitalo poreikis apskaičiuotas antruoju būdu.

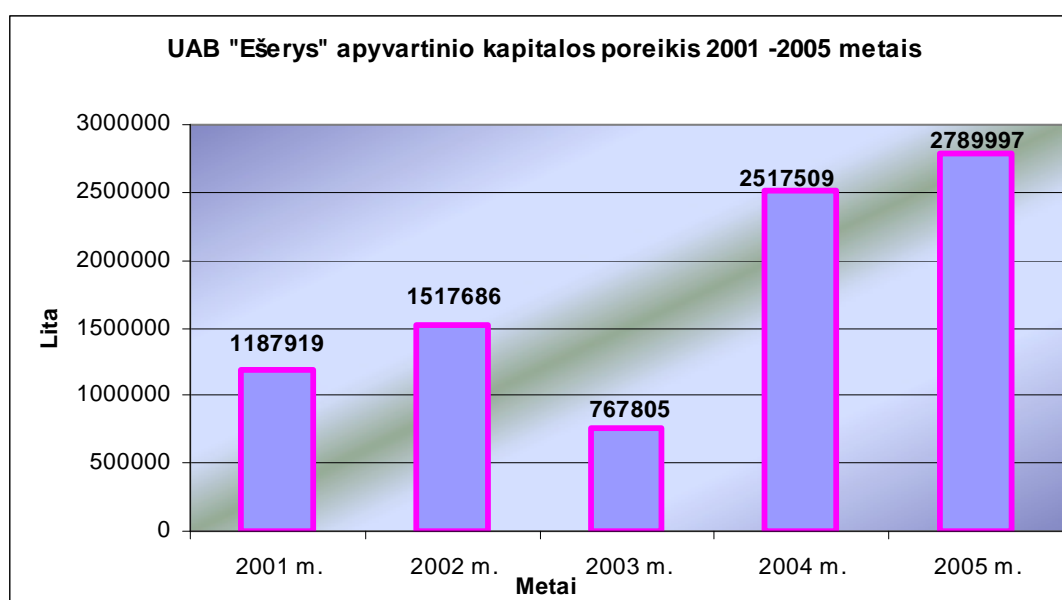
8 lentelė. **Apyvartinio kapitalo poreikio analizė (II būdas)**

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Pokytis per 2001 - 2005 metus
KAPITALAS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGIJIMAI	5253150	5596064	4859094	6531968	8007065	2753915
ILGALAIKIS TURTA	4065231	4078378	4091289	4014459	5217068	1151837
APYVARTINIS KAPITALAS	1187919	1517686	767805	2517509	2789997	1602078

Šaltinis: pagal Mackevičius J., Poškaitė D. 2000. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos//Ekonomika Nr.52, p.76, sudaryta autorės.

8 lentelės duomenys rodo, kad per 2001 – 2005 metus apyvartinis kapitalas apskaičiuotas antruoju būdu turėjo tendenciją didėti kaip ir apyvartinis kapitalas, apskaičiuotas pirmuoju būdu. Taip pat vienodi ir didėjimo tempai bėgant metams, tačiau yra skirtinga veiksnių įtaka, kadangi skaičiuojant apyvartinį kapitalą antruoju būdu buvo naudojami kitokie balanso straipsniai. Per analizuojamą laikotarpį, kapitalui ir įsipareigojimams padidėjus 2 753 915 litais, o ilgalaikiam turtui padidėjus 1 151 837 litais, apyvartinis kapitalas išaugo 1 602 078 litais.

Apyvartinis kapitalas analizuojamu laikotarpiu didėjo kasmet (išskyrus 2003 metus), todėl 27 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ apyvartinio kapitalo poreikio dinamika.

27 pav. UAB „Ešerys“ apyvartinio kapitalo poreikio dinamika 2001 – 2005 metais, litais

Taigi, pagal 27 paveikslą galime padaryti išvadą, kad per 2001 – 2005 metus apyvartinis kapitalas išaugo 2,35 karto arba 1 602 078 litais, t.y. nuo 1 187 919 iki 2 789 997 litų. Didėjantį apyvartinį kapitalą lėmė didėjantys trumpalaikis bei ilgalaikis turtas, augantis kapitalas bei ilgalaikiai įsipareigojimai bei mažėjantys trumpalaikiai įsipareigojimai. Atlikę apyvartinio kapitalo analizę galime padaryti išvadą, jog apyvartinį kapitalą reikia nuolat analizuoti, nes nuo jo priklauso įmonės galimybės plėsti gamybą.

2.3.2.2. Trumpalaikio mokumo rodiklių analizė

Trumpalaikio mokumo rodiklis yra dar vienas įmonės veiklos efektyvumo įvertinimo matas. Pagal mokumo rodiklius galime padaryti išvadas apie įmonės sugebėjimą padengti trumpalaikius įsipareigojimus per tam tikrą laiką.

9 lentelėje pavaizduoti visi UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodikliai ir absoliutiniai pokyčiai per analizuojamą laikotarpį.

9 lentelė. UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodikliai

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Pokytis per 2001 - 2005 metus
Apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas	4,54	4,29	3,30	10,42	13,44	8,91
Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas	5,54	5,29	9,54	11,42	14,44	8,91
Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas	0,86	1,11	2,05	3,14	5,12	4,26
Labai greito trumpalaikio mokumo koeficientas	0,30	0,47	0,15	0,22	0,56	0,26
Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas	0,30	0,47	0,15	0,22	0,56	0,26
Apyvartinis kapitalas 1	1187919	1517686	767805	2517509	2789997	1602078

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Pagal 9 lentelę matome, kad analizuojamu laikotarpiu skirtingi UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodikliai kito tolygiai ir juos paanalizuosime detaliau.

Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas, kuris parodo ar įmonei užteks trumpalaikio turto trumpalaikiams įsipareigojimams padengti, per analizuojamą laikotarpį padidėjo 8,91 punkto, t.y. nuo 5,54 iki 14,44. Galime teigti, kad tai yra labai gera šio rodiklio reikšmė, nes Ekonomistų nuomone, Vakarų Europos smulkios verslo įmonės normalus bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento lygis yra 1 – 1,5. Tačiau, pagal auštą šio rodiklio reikšmes, galime daryti išvadą, jo įmonė neefektyviai naudoja turimą trumpalaikį turtą. Kadangi didžiąją dalį UAB „Ešerys“ trumpalaikio turto sudaro atsargos, įmonei nereikėtų imtis kažkokių priemonių šio rodiklio mažinimui. Taigi, per analizuojamą laikotarpį UAB „Ešerys“ bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmė viršijo 1, todėl įmonė neturi didelių mokumo problemų.

Skaičiuojant greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas, iš trumpalaikio turto yra eliminuojamos atsargos, yra daroma prielaida kad jos yra nelikvidžios. Šio rodiklio reikšmė analizuojamu laikotarpiu, buvo ženkliai mažesnė nei bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas ir, kaip bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas, turėjo tendenciją didėti. Didelis greitojo trumpalaikio mokumo rodiklio atotrūkis nuo bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklio leidžia teigti, kad atsargos UAB „Ešerys“ trumpalaikiame turte sudarė didžiąją dalį. Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 4,26 punkto nuo 0,86 iki 5,12. Beveik per visą analizuojamą laikotarpį (išskyrus 2001 metus) greitojo trumpalaikio mokumo rodiklio reikšmė viršijo 1, vadinasi įmonė gali labai greitai padengti savo turimus trumpalaikius įsipareigojimus. 2001 metais vienam trumpalaikių įsipareigojimų litui teko 0,86 lito likvidaus trumpalaikio turto, o 2005 metais jau 5,12 lito.

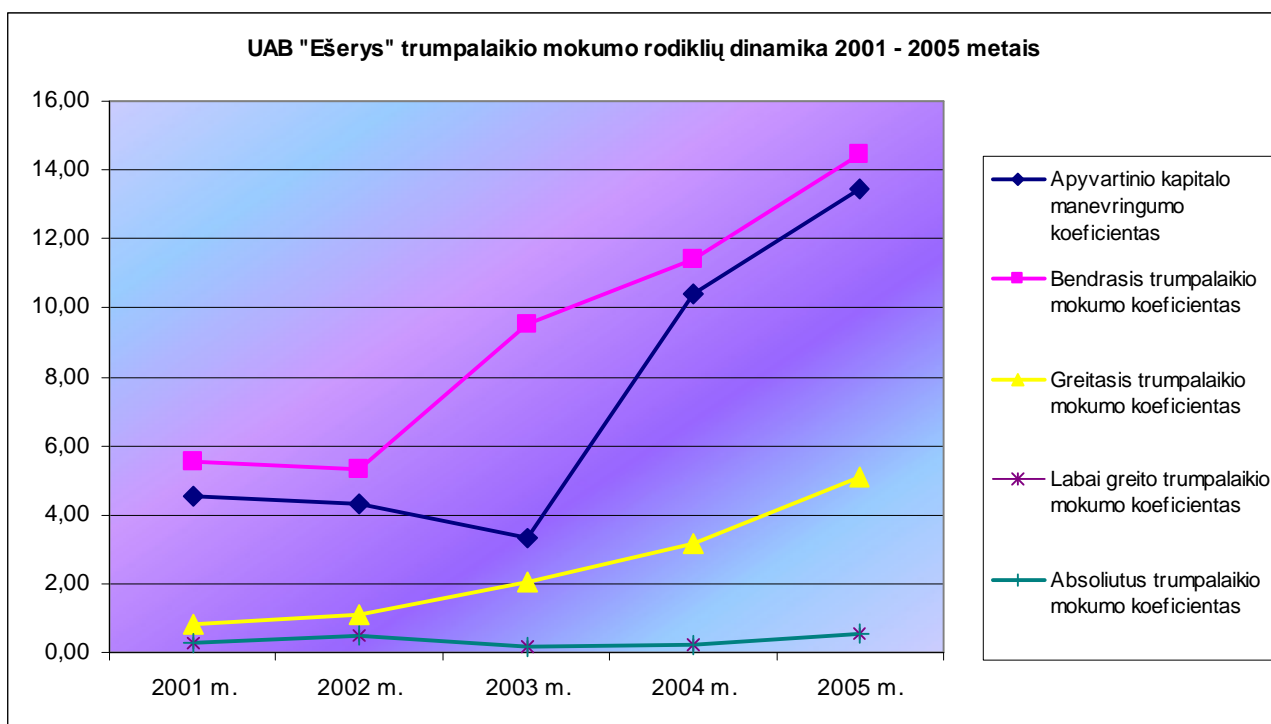
UAB „Ešerys“ labai greitas trumpalaikio mokumo koeficientas, kurį skaičiuojant laikomasi prielaidos, kad likvidus turtas yra tik gryniesi pinigai ir vertybiniai popieriai, ir absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas, kurį skaičiuojant laikomasi prielaidos, kad likvidus turtas tik gryniesi pinigai, analizuojamu laikotarpiu buvo lygūs, nes įmonė 2001 – 2005 metais vertybinių popierių neturėjo. Per analizuojamą laikotarpį labai greitas trumpalaikio mokumo koeficientas ir absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas padidėjo 0,26 punkto nuo 0,30 iki 0,56. Ekonomistų manymu tokia yra saugi absoliutaus trumpalaikio mokumo koeficiento riba, nes 2001 metais vienam trumpalaikių įsipareigojimų litui teko 0,30 lito grynujų pinigų, o 2005 metais – 0,56 lito.

UAB „Ešerys“ apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas, kuris parodo kokia apyvartinio kapitalo dalis yra nemobili, t.y. atsargos, per analizuojamą laikotarpį padidėjo 8,91 punkto, t.y. nuo 4,54 iki 13,44. Tolygiai auganti šio rodiklio reikšmė rodo, kad UAB „Ešerys“ neefektyviau valdo atsargas ir atsargų dalis apyvartiniame kapitale didėja. Didėjant atsargų daliai apyvartiniame kapitale, didėjo ir apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas. Taigi, nuo 2001 metų apyvartinio kapitalo

manevringumo koeficientas auga, tačiau dar yra didesnis nei 0,5 ir tai rodo neefektyvų atsargų valdymą.

Trumpalaikio mokumo rodiklių apibendrinimui 28 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodiklių, išskyrus apyvartinį kapitalą, dinamika 2001 – 2005 metais.

28 pav. UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais

Taigi, pagal 28 paveikslą apibendrinant galime padaryti išvadą, kad analizuojamu laikotarpiu skirtingi trumpalaikio mokumo rodikliai kito netolygiai. Atsižvelgiant į finansų analitikų rekomendacijas, galime teigi, jog UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodikliai yra labai geri ir įmonės veikla vykdoma efektyviai.

2.3.2.3. Ilgalaikio mokumo rodiklių analizė

10 lentelėje pavaizduoti UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodikliai, kurie parodo įmonės sugebėjimą padengti ilgalaikius įsipareigojimus per nustatytus terminus.

10 lentelė UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Pokytis per 2001 - 2005 metus
Bendrasis skolos rodiklis	0,30	0,30	0,23	0,20	0,25	-0,05
Ilgalaikis išiskolinimas	0,37	0,34	0,00	0,21	0,31	-0,06
Ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis	2,86	2,87	0,00	3,58	2,77	-0,10
Nuosavo kapitalo koeficientas	0,70	0,70	0,77	0,80	0,75	0,05
Finansinis svertas	0,44	0,42	0,30	0,25	0,34	-0,10

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Bendrasis skolos rodiklis atspindi, kiek skolinto kapitalo litų tenka vienam įmonės turto litui. Kuo rodiklis yra žemesnis, tuo mažiau yra apdraustos kreditorių lėšos. UAB „Ešerys“ bendrasis skolos rodiklis turėjo tendenciją mažėti ir per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 0,05 punkto - nuo 0,30 iki 0,25. Priimtina šio rodiklio reikšmė yra nuo 0,3 iki 0,5, o UAB „Ešerys“ bendrojo skolos rodiklio didžiausia reikšmė buvo 2001 ir 2002 metais, kai siekė 0,30. 2001 metais vienam turto litui teko 0,30 lito skolintų lėšų, o 2005 metais – 0,25 lito skolintų lėšų. Taigi, UAB „Ešerys“ kreditoriai gali jaustis saugiai dėl įmonės išiskolinimų, kadangi bendrasis skolos rodiklis yra geras.

Kitas ilgalaikio mokumo rodiklis yra Ilgalaikis išiskolinimas, kuris parodo kiek ilgalaikių išsipareigojimų tenka vienam nuosavo kapitalo litui. Šis rodiklis taip pat parodo įmonės finansinę riziką. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo didesnė rizika, nes bankroto atveju su kreditoriais reikės atsiskaityti greičiau negu su savininkais. UAB „Ešerys“ ilgalaikio išiskolinimo rodiklis per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 0,06 punkto - nuo 0,37 iki 0,31. Šis rodiklis turi tendenciją mažėti, o 2003 metais ilgalaikio išiskolinimo reikšmė buvo lygi 0, kadangi įmonė neturėjo ilgalaikių išsipareigojimų. 2001 metais vienam nuosavo kapitalo litui teko 0,37 lito ilgalaikių išsipareigojimų, o 2005 metais – 0,31 lito ilgalaikių išsipareigojimų.

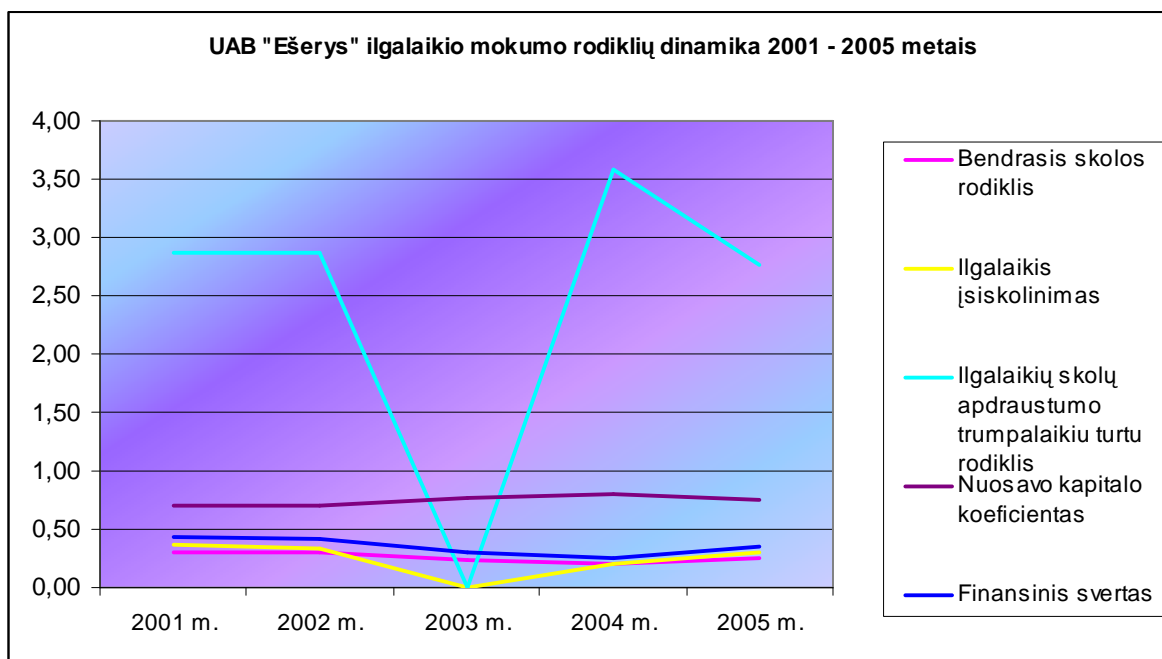
Ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis parodo, kiek kartų įmonė galės padengti ilgalaikius išsipareigojimus turimu trumpalaikiu turtu. UAB „Ešerys“ ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 0,11 punkto - nuo 2,86 iki 2,77. Tačiau reikia pažymėti, kad šio rodiklio reikšmė analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai. 2001 ir 2002 metais ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis buvo beveik vienodas, t.y. 2,86 ir 2,87. 2003 metais šio rodiklio apskaičiuoti negalime, kadangi įmonė neturėjo ilgalaikių išsipareigojimų. 2004 metais ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis buvo išaugęs iki 3,58, o 2005 metais

vėl sumažėjo iki 2,77. UAB „Ešerys“ ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis buvo geras, nes beveik visais metais (išskyrus 2003 metus) įmonės turimas trumpalaikis turtas daugiau kaip 2 kartus viršijo ilgalaikius įsipareigojimus.

Dar vienas ilgalaikio mokumo rodiklis - nuosavo kapitalo koeficientas, kuris parodo kokia dalis turto yra suformuota iš nuosavo kapitalo. UAB „Ešerys“ nuosavo kapitalo koeficientas yra daugiau kaip 2 kartus didesnis už bendrąjį skolos rodiklį, nuo kurio tiesiogiai priklauso nuosavo kapitalo koeficientas. Per analizuojamą laikotarpį šis rodiklis padidėjo 0,05 punkto – nuo 0,70 iki 0,75. Didėjant bendrajam skolos rodikliui, mažėjo nuosavo kapitalo koeficientas, ir atvirkščiai. Taigi, 2001 metais vienam turto litui teko 0,70 litų nuosavo kapitalo, o 2005 metais – 0,75 lito nuosavo kapitalo. Galime daryti išvadą, jog šis rodiklis bėgant metams yra linkęs didėti.

Paskutinis ilgalaikio mokumo rodiklis - Finansinis svertas, kuris parodo, kiek vienam nuosavybės litui tenka skolintų lėšų. Aukštas rodiklis liudija didesnę riziką, nes įmonei gali būti sunku grąžinti kreditus. UAB „Ešerys“ finansinis svertas analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei 0,5, ir tai reiškia, kad vienam nuosavybės litui tenka mažiau nei pusė lito skolintų lėšų. UAB „Ešerys“ turi daugiau nuosavo kapitalo negu skolinto. Per analizuojamą laikotarpį finansinis svertas sumažėjo 0,10 punkto – nuo 0,44 iki 0,34, vadinasi 2001 metais vienam nuosavybės litui teko 0,44 lito skolinto kapitalo, o 2005 metais – 0,34 lito skolinto kapitalo.

Visų ilgalaikio mokumo rodiklių dinamika pavaizduota 29 paveiksle.

29 pav. UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais

Apibendrinant ilgalaikio mokumo rodiklius galime padaryti išvadą, kad UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodikliai yra geri ir įmonei nereikia dėti papildomų pastangų jiems gerinti.

2.3.3. Veiklos efektyvumo rodiklių analizė

2.3.3.1. Išlaidų lygio rodiklių analizė

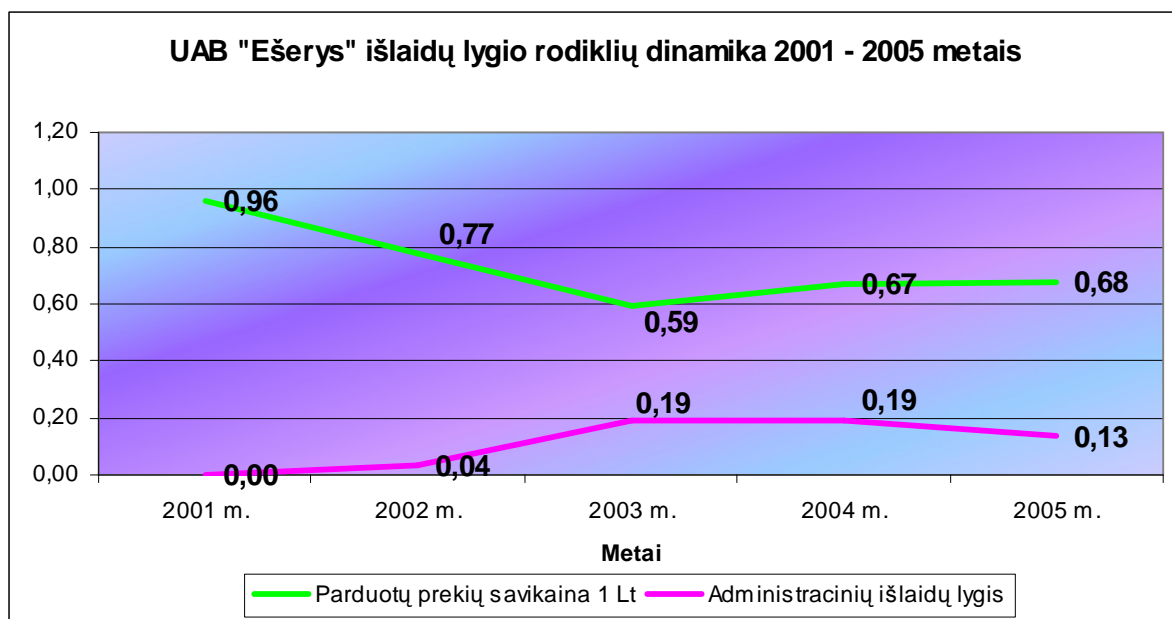
Kadangi pagrindinis darbo tikslas yra įmonės veiklos efektyvumo įvertinimas, atliksime veiklos efektyvumo rodiklių analizę 2001 – 2005 metais. Pagal veiklos efektyvumo rodiklius galime padaryti išvadas apie įmonės sugebėjimus valdyti turimus finansinius išteklius ir kontroliuoti sąnaudų judėjimą. 11 lentelėje pavaizduoti UAB „Ešerys“ išlaidų lygio rodikliai, kurie parodo, kaip efektyviai įmonė naudoja turimus išteklius.

11 lentelė. UAB „Ešerys“ išlaidų lygio rodikliai

Rodiklio pavadinimas	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Pokytis per 2001 - 2005 metus
Parduotų prekių savikaina 1 Lt	0,96	0,77	0,59	0,67	0,68	-0,29
Administracinių išlaidų lygis	0,00	0,04	0,19	0,19	0,13	0,13

Šaltinis: Sudaryta autorės.

Kaip matyti iš 11 lentelės, UAB „Ešerys“ parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui analizuojamu laikotarpiu buvo pasiekusi pavojingą ir kritišką ribą – 0,96 Lt, nes rinkos šalių įmonių veiklos praktika rodo, kad efektyviausia rodiklio reikšmė yra apie 0,5, o kritinė riba prasideda nuo 0,9. Taip atsitiko todėl, kad UAB „Ešerys“ visas patirtas išlaidas įtraukė į savikainą. Nuo 2002 metų įmonė išlaidas išskirstė į atskiras dalis, ir parduotų prekių savikainos rodiklis vienam pardavimų litui stabilizavosi. Per analizuojamą laikotarpį Parduotų prekių savikaina vienam pardavimų litui sumažėjo 0,29 punkto nuo 0,96 iki 0,68, ir tai reiškia, kad įmonė augina žuvį vis efektyviau. 30 paveiksle pavaizduota Parduotų prekių savikainos vienam pardavimų litui dinamika 2001 – 2005 metais.

30 pav. UAB „Ešerys“ išlaidų lygio rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais

Administracinių išlaidų lygis, kuris parodo, kiek vienam pardavimui litui tenka administracinių išlaidų, finansų analitikų nuomone, neturėtų sudaryti daugiau kaip 10 – 15 proc. pardavimų apimties. UAB „Ešerys“ administracinių išlaidų lygis 2003 ir 2004 metais buvo viršijęs leistiną ribą ir pasiekė 0,19, tačiau 2005 metais vėl sumažėjo iki 0,13. Per visą analizuojamą laikotarpį administracinės išlaidos išaugo 0,13 punkto - nuo 0 iki 0,13.

Apibendrinant išlaidų lygio rodiklius, galime padaryti išvadą, kad UAB „Ešerys“ analizuojamo laikotarpio pradžioje jie buvo blogi, tačiau įmonė sugebėjo juos stabilizuoti.

2.3.3.2. Trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai

Pagal trumpalaikio turto apyvartumo rodiklius galime daryti išvadas apie tai, kaip turtas cirkuliuoja gamybos procese. 12 lentelėje pateikti apskaičiuoti UAB „Ešerys“ trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai.

12 lentelė. UAB „Ešerys“ turto apyvartumo rodikliai

Rodiklio pavadinimas	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Pokytis per 2001 - 2005 metus
Trumpalaikio turto apyvartumas	1,05	0,92	1,06	0,97	1,04	-0,01
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	4,76	4,89	1,61	11,11	14,97	10,21
Atsargų apyvartumas	1,02	1,17	1,35	1,34	1,60	0,58
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	8,67	8,08	5,64	6,44	8,75	0,08
Viso turto apyvartumas	0,23	0,29	0,37	0,40	0,38	0,15
Ilgalaikio turto apyvartumas	0,31	0,42	0,57	0,67	0,60	0,29
Investuoto kapitalo apyvartumas	0,24	0,31	0,48	0,41	0,39	0,15

Šaltinis: Sudaryta autorės

Trumpalaikio turto apyvartumas parodo, kiek vienas trumpalaikio turto litas sukuria pajamų. Per analizuojamą laikotarpį trumpalaikio turto apyvartumas padidėjo tik 0,01 punkto, t.y. nuo 1,05 iki 1,04. Vadinasi 2001 metais vienas trumpalaikio turto litas sukūrė 1,05 lito pajamų, o 2005 metais – 1,04 lito pajamų. Per visą analizuojamą laikotarpį trumpalaikio turto apyvartumas kito nežymiai, taigi galime padaryti išvadą, kad augant įmonės pajamoms, didėjo ir trumpalaikis turtas. Pagal tai galime teigti, kad įmonės veikla nėra efektyvi. Analizuojant trumpalaikio turto apyvartumo kitimą, tikslinga ištirti veiksnius, kurie lėmė jo pagreitėjimą ar sulėtėjimą, todėl 13 lentelėje pavaizduoti rodikliai, pagal kuriuos apskaičiuosime trumpalaikio turto apyvartumą įtakojančius veiksnius.

13 lentelė. UAB „Ešerys“ trumpalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai

Rodiklis	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Nukryp. + -
Pardavimai, Lt	1246086	1729172	2344784	2686490	3105655	1859569,00
Trumpalaikis turtas, Lt	1449850	1871331	2219821	2759228	2997519	1547669,00
trumpalaikio turto apyvartumas, kartais	0,86	0,92	1,06	0,97	1,04	0,18
Trumpalaikio turto apyvartumas, dienomis	418,87	389,60	340,81	369,75	347,47	-71,40

Šaltinis: pagal Mackevičius J, Poškaitė D. Finansų analizė. 1998. Katalikų pasaulis. 245-246 psl., sudaryta autorės

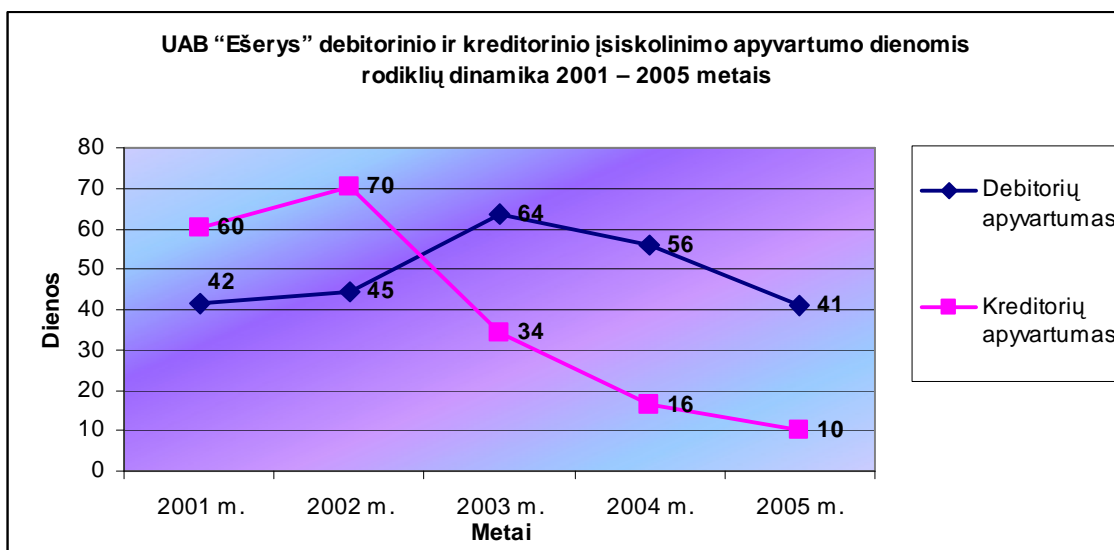
Pagal 13 lentelės duomenis galime daryti išvadą apie trumpalaikio turto apyvartumo veiksnį – pardavimų apimtį ir trumpalaikio turto įtaką. Per analizuojamą laikotarpį trumpalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 71 diena. Šiam apyvartumo pagreitėjimui įtakos turėjo du veiksniai: pardavimų apimtį padidėjimas 1 859 569 lito ir trumpalaikio turto padidėjimas 1 547 669 lito.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas, kaip ir trumpalaikio turto apyvartumas, parodo, kiek vienas apyvartinio kapitalo litas sukuria pajamų. Per analizuojamą laikotarpį apyvartinio kapitalo apyvartumas turėjo tendenciją didėti (tik 2003 metais jis buvo nukritęs iki 1,61) ir per 2001 – 2005 metus padidėjo 10,21 punkto - nuo 4,76 iki 14,97. Vadinasi, 2001 metais vienas apyvartinio kapitalo litas sukūrė 4,76 lito pajamų, o 2005 metais – 14,97 lito pajamų. Didėjantis apyvartinio kapitalo apyvartumas rodo efektyvų apyvartinio kapitalo valdymą bei galimybę plėsti gamybą.

Atsargų apyvartumas parodo, kiek per metus atsargos padaro apyvartų. Per analizuojamą laikotarpį UAB „Ešerys“ atsargų apyvartumo rodiklis padidėjo tik 0,58 punkto - nuo 1,02 iki 1,60. 2001 metais atsargos per metus padarė 1,02 apyvartos, o 2005 metais – 1,60 apyvartų. Mažas atsargų apyvartumo rodiklis rodo neefektyvų atsargų valdymą, nes, dėl įmonės veiklos pobūdžio, yra sukauptos per didelės atsargos. 2001 metais atsargos praktiškai buvo lygios metinėms pajamoms. Bėgant metams šis rodiklis turi tendenciją didėti, tačiau didėja labai mažais tempais ir tai sukelia problemų įmonės veiklos efektyvumui gerinti. Galime teigti, jog atsargų apyvartumas yra viena iš silpnųjų UAB „Ešerys“ pusių.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas parodo, kiek kartų per metus su įmone atsiskaito debitoriai. Kuo didesnė šio rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis įmonės veiklos efektyvumo lygis. UAB „Ešerys“ debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklis per analizuojamą laikotarpį kito netolygiai ir per 2001 – 2005 metus padidėjo tik 0,08 punkto, t.y. nuo 8,67 iki 8,75. Didžiausia šio rodiklio reikšmė buvo 2005 metais, kai siekė 8,75, o mažiausia reikšmė buvo 2003 metais – 6,64. Palyginus su atsargų apyvartumo rodikliu, debitorių apyvartumo rodiklis yra geras, tačiau įmonės veikla būtų dar efektyvesnė, jei rodiklis turėtų ryškia tendenciją didėti.

Debitorinis įsiskolinimas dar yra skaičiuojamas dienomis ir lyginamas su kreditorių įsiskolinimo apyvartumu dienomis. Šie rodikliai parodo, per kiek dienų UAB „Ešerys“ debitoriai atsiskaito su įmone ir per kiek dienų įmonė atsiskaito su savo tiekėjais. 31 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ debitorinio ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais.

31 pav. UAB „Ešerys“ debitorių ir kreditorių įsiskolinimo apyvartumo dienomis rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais

Pagal 31 paveikslą galime teigti, kad per analizuojamą laikotarpį debitorių įsiskolinimo apyvartumas dienomis sumažėjo 1 diena - nuo 42 iki 41 dienos, o kreditorių įsiskolinimo apyvartumas dienomis sumažėjo 50 dienų - nuo 60 iki 10. Nuo analizuojamo laikotarpio pradžios iki 2003 metų kreditorių įsiskolinimo apyvartumas dienomis viršijo debitorių įsiskolinimo apyvartumą dienomis, t.y. pirkėjai atsiskaitydavo su įmone greičiau, negu įmonė atsiskaitydavo su tiekėjais. Nuo 2003 metų debitorių apyvartumas viršija kreditorių apyvartumą, t.y. įmonė greičiau atsiskaito su tiekėjais, negu pirkėjai su įmone. Matome, kad, bėgant metams įmonė vis sparčiau atsiskaito su tiekėjais, tačiau įmonės klientai neskuba atsiskaityti su įmone. Pagal finansų analitikų rekomendacijas, yra normalu, kai gamybą vykdančiai įmonei debitorių ir kreditorių apyvartumo dienomis rodikliai svyruoja tarp 30 ir 60 dienų. Taigi galime padaryti išvadą, kad nuo 2004 metų UAB „Ešerys“ debitorių bei kreditorių įsiskolinimo apyvartumas dienomis stabilizavosi ir turi tendenciją gerėti. Tai rodo efektyvesnę įmonės veiklą.

2001 metais kreditorių apyvartumas 22 dienomis viršijo debitorių apyvartumą, vadinasi įmonės skolos tiekėjams viršijo pirkėjų įsiskolinimą. 2002 metais skirtumas tarp kreditorių ir debitorių apyvartumo išaugo iki 35 dienų, o nuo 2003 metų padėtis stabilizavosi. 2003 metais debitorių apyvartumas viršijo kreditorių apyvartumą 30 dienų, 2004 metais – 40 dienų, o 2005 metais – 31 diena. Tiek debitorių apyvartumas dienomis, tiek kreditorių apyvartumas dienomis analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai, tačiau galime teigti, jog nuo 2003 metų įmonės veikla tapo gerokai efektyvesnė, nes ypač pagerėjo debitorių ir kreditorių apyvartumo rodikliai.

2.3.3.3. Ilgalaikio turto apyvartumo rodikliai

Ilgalaikio turto apyvartumas parodo, kiek vienas ilgalaikio turto litas sukuria pajamų. UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis nuo analizuojamo laikotarpio pradžios linkęs nežymiai didėti, nes ilgalaikis turtas padidėjo tik 2005 metais, o pardavimų apimtys augo tolygiai. Per analizuojamą laikotarpį ilgalaikio turto apyvartumas padidėjo 0,29 punkto, t.y. nuo 0,31 iki 0,60. 2001 metais vienas ilgalaikio turto litas sukūrė tik 0,31 lito pajamų, o 2005 metais - 0,60 lito pajamų. Galime teigti, jog UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto apyvartumas yra labai nedidelis. Įmonė turi daug ilgalaikio turto, todėl ji turėtų ieškoti būdų, kaip iš turimo ilgalaikio turto gauti daugiau pajamų.

Analizuojant ilgalaikio turto apyvartumo kitimą, ištirsime veiksnius, kurie lėmė jo pagreitėjimą ar sulėtėjimą, todėl 14 lentelėje pavaizduoti rodikliai, pagal kuriuos apskaičiuosime ilgalaikio turto apyvartumą įtakojančius veiksnius.

14 lentelė. UAB „Ešerys“ ilgalaikio turto efektyvumą lemiantys veiksniai

Rodiklis	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Nukryp. + -
Pardavimai, Lt	1246086	1729172	2344784	2686490	3105655	1859569,00
Ilgalaikis turtas, Lt	4065231	4078378	4091289	4014459	5217068	1151837,00
Ilgalaikio turto apyvartumas, kartais	0,31	0,42	0,57	0,67	0,60	0,29
Ilgalaikio turto apyvartumas, dienomis	1174,46	849,09	628,14	537,95	604,75	-569,71

Šaltinis: pagal Mackevičius J, Poškaitė D. Finansinė analizė. 1998. Katalikų pasaulis. 245-246 p., sudaryta autorių.

Pagal 14 lentelės duomenis galime padaryti išvadą apie ilgalaikio turto apyvartumo veiksnį – pardavimų apimtį ir ilgalaikio turto įtaką. Per analizuojamą laikotarpį ilgalaikio turto apyvartumas pagreitėjo 570 dienų. Šiam apyvartumo pagreitėjimui įtakos turėjo du veiksniai: pardavimų apimtį padidėjimas 1 859 569 lito ir ilgalaikio turto padidėjimas 1 151 837 lito.

Turto apyvartumo rodiklis parodo, kiek vienas turto litas sukuria pajamų. UAB „Ešerys“ turto apyvartumo rodiklis nuo analizuojamo laikotarpio pradžios linkęs nežymiai didėti, nes turtas per analizuojamą laikotarpį didėjo nežymiai, o pardavimų apimtys augo tolygiai. Per analizuojamą laikotarpį viso turto apyvartumas padidėjo 0,15 punkto, t.y. nuo 0,23 iki 0,38. 2001 metais vienas turto litas sukūrė tik 0,23 lito pajamų, o 2005 metais 0,38 lito pajamų. UAB „Ešerys“ turto apyvartumo rodiklis yra labai mažas. Balansinė turto vertė yra gana didelė, tačiau jo įmonė nesugeba efektyviai panaudoti.

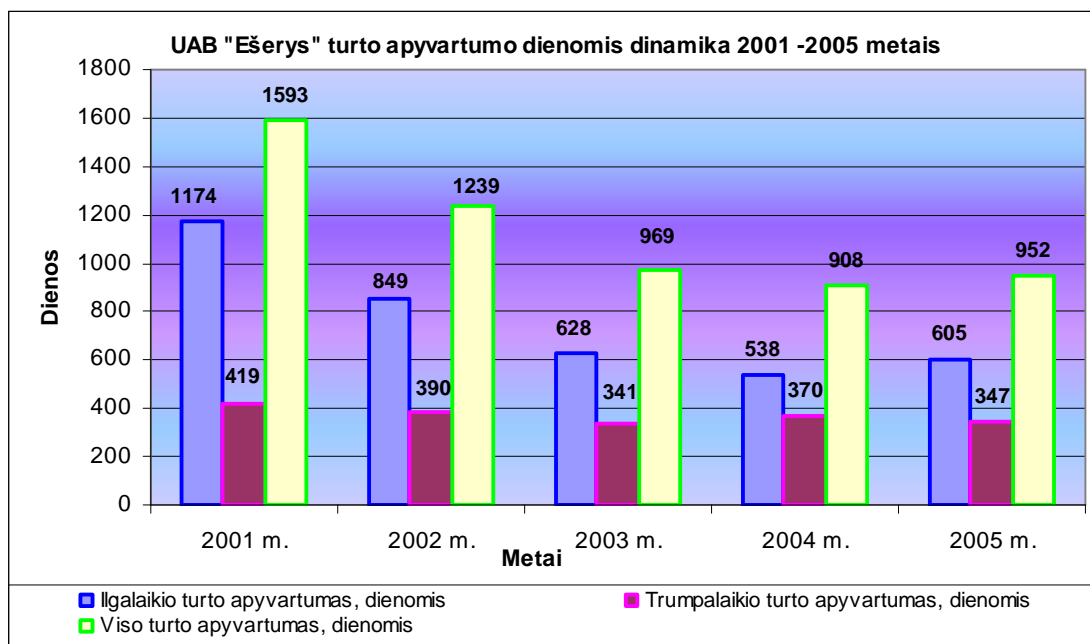
Analizuojant turto apyvartumo kitimą, tikslinga ištirti veiksnius, kurie lėmė jo pagreitėjimą ar sulėtėjimą, todėl 15 lentelėje pavaizduoti rodikliai, pagal kuriuos apskaičiuosime turto apyvartumą įtakojančius veiksnius.

15 lentelė. UAB „Ešerys“ turto efektyvumą lemiantys veiksniai

Rodiklis	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Nukryp. + -
Pardavimai, Lt	1246086	1729172	2344784	2686490	3105655	1859569,00
Visas turtas, Lt	5515081	5949709	6311110	6773687	8214587	2699506,00
Viso turto apyvartumas, kartais	0,23	0,29	0,37	0,40	0,38	0,15
Viso turto apyvartumas, dienomis	1593,33	1238,68	968,96	907,70	952,22	-641,12

Pagal 15 lentelėje pateiktą viso turto apyvartumą lemiančių veiksnių – pardavimų apimties ir turto (ΔTA_t ir ΔTA_p – įtaką) dinamiką galime padaryti išvadą, kad per analizuojamą laikotarpį viso turto apyvartumas sutrumpėjo 641 diena. Šiam apyvartumo sulėtėjimui įtakos turėjo du veiksniai: pardavimų apimties padidėjimas 1 859 569 Lt ir viso turto padidėjimas 2 699 506 Lt.

Trumpalaikio turto, ilgalaikio turto ir viso turto apyvartumo dinamika pavaizduota 32 paveiksle, kuris apibendrina turto apyvartumo analizę.

32 pav. UAB „Ešerys“ turto apyvartumo dienomis rodiklių dinamika 2001 – 2005 metais

UAB „Ešerys“ investuoto kapitalo apyvartumas, kuris parodo kiek vienas investuoto kapitalo litas sukuria pajamų, kaip ir dauguma kitų apyvartumo rodiklių, analizuojamu laikotarpiu turi tendenciją nežymiai didėti, bet yra sąlyginai žemi. Per analizuojamą laikotarpį investuoto kapitalo apyvartumas padidėjo 0,15 punkto nuo 0,24 iki 0,39.

Apibendrinant apyvartumo rodiklius galima teigti, jog įmonė turi ieškoti būdų, kaip efektyviau panaudoti atsargas bei pagreitinti jų apyvartumą, taip pat kaip sukurti daugiau pajamų iš turimo ilgalaikio ir trumpalaikio turto. UAB „Ešerys“ debitorių ir kreditorių apyvartumo rodikliai yra geri.

3. FINANSINĖS VEIKLOS PROGNOZAVIMAS

3.1. Finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimas

Įmonės vadovai, siekdami didesnio pelno, imasi rizikingos veiklos, o nenorinčių rizikuoti įmonės dažniausiai merdi arba, neišlaikiusios konkurencijos, bankrutuoja. Todėl įmonių vadovai turi mokėti įvertinti savo verslo riziką, žinoti jos ribas ir neperžengti jų, kad nepatirtų bankroto. Nė viena įmonė nėra garantuota, kad jos veikla visą laiką bus tęstina.

Rizika – tai tam tikri nuostoliai, susidarę nepasiekus užsibrėžto tikslo. Užsibrėžtas tikslas dažniausiai nepasiekiamas dėl prognozuojamo rezultato neapibrėžtumo ir subjektyvumo.

Mokslinėje literatūroje išskiriamos dvi rizikos rūšys:

1. verslo rizika;
2. finansinė rizika.

Verslo ir finansinė rizika sudaro bendrą riziką, t.y. kai nesugebama kompensuoti tiek ūkinės gamybinės veiklos, tiek ir finansinės veiklos išlaidų¹⁵. Įvairių sveto matavimų išmanymas padeda įmonių vadovams apibrėžti bendrą, priimtina rizikos lygį. Siekiant įvertinti ir valdyti patiriamą riziką, reikia nuolatos stebėti įmonės veiklos rezultatus bei juos prognozuoti.

Amerikiečių autoriai White G., Sondhi A., Fried D. atliko tyrimus naudodami 60 santykinų rodiklių¹⁶. Jie visus rodiklius suskirstė į tris grupes: pelningumo, skolų ir mokumo bei nustatė jų vietą ir reikšmę bendroje klasifikacijoje.

16 lentelė. **Finansinių ataskaitų santykinų rodiklių reikšmingumas**

Vieta	Rodikliai	Pelningumo	Skolų	Mokumo
1.	Akcijų pelningumas	7,58		
2.	Grynasis pelnas	7,52		
3.	Greito trumpalaikio mokumo koeficientas			7,10
4.	Turto pelningumo koeficientas	7,06		
5.	Bendrasis skolos koeficientas		7,00	
6.	Ilgalaikio įsiskolinimo koeficientas		6,52	
7.	Turto įsiskolinimo koeficientas		6,50	
8.	Kritinio mokumo koeficientas			6,34
9.	Atsargų apyvartumas			5,46
10.	Bendrojo mokumo koeficientas			4,74

¹⁵ A.Shapiro, Modern Corporate Finance. Než York: Me Millan Publishing Company, 1990. P.107

¹⁶ White G., Sondhi A., Fried D., The Analysis and Use of Financial Statements. New York: John Wiley and Sons, 1994, P. 245

Iš 16 lentelės matyti, kad tarp 10 svarbiausių rodiklių didžiausią reikšmę turi pelningumo rodikliai, kurie įvertinti daugiau nei 7 balais. Išanalizavę daugelio autorių tyrimus, galima daryti išvadą, kad bankrotui prognozuoti gali būti naudojamos dvi analizės metodikos:

1. Naudojant įvairių santykinų rodiklių sistemą;
2. Naudojant tik mokumo ir pelningumo rodiklius bei tiriant jų ryšį.

Įmonių bankroto prognozavimo tyrimai naudojant santykinų rodiklių sistemą pradėti XX a. trečiajame dešimtmetyje ir tęsiami iki šiol.

Viena iš paprasčiausių įmonių bankroto prognozavimo analizės krypčių yra finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių tyrimas. Dideli svarbiausių straipsnių pokyčiai turi esminę įtaką įmonės veiklos stabilumui. UAB “Ešerys” straipsnių pokyčių analizė pavaizduota 17 lentelėje.

17 lentelė. **Finansinių ataskaitų konkrečių straipsnių pokyčių įtaka UAB “Ešerys” finansiniam stabilumui**

Finansinių ataskaitų formos	Straipsniai ir jų pokytis	Straipsnio pokyčio įtaka įmonės finansiniam stabilumui
Balansas	TURTAS	
	Ilgalaikio materialaus turto padidėjimas	Per analizuojamą laikotarpį padidėjo 28.33 proc. Tai rodo efektyvią įmonės veiklą, nes norint realizacijos pajamas padidinti 2 kartus, nereikia, kad ilgalaikis materialus turtas padidėtų 2 kartus. Ilgalaikio turto augimas susijęs su augančia pardavimų apimtimi ir didėjančiu jo poreikiu, o ne siekiant investuoti lėšas.
	Neproporcingas atsargų kiekio kitimas	Atsargos per analizuojamą laikotarpį kito proporcingai kaip ir realizacijos apimtys. Atsargų apyvartumas yra geras, o absoliuti jų reikšmė priklauso nuo jų likučio kiekvienų metų pabaigai.
	Gautinų sumų padidėjimas	Per analizuojamą laikotarpį gautinos sumos padidėjo 6,53 karto. Tai rodo, kad įmonės klientai delsia atsiskaityti už jiems suteiktas paslaugas. Tačiau pagal atliktą debitorių ir kreditorių apyvartumo analizę galime teigti, jog įmonė greičiau atsiskaito su kreditoriais negu pirkėjai su įmone.
	Grynųjų pinigų padidėjimas	Per analizuojamą laikotarpį grynųjų pinigai padidėjo 2,15 karto. Tai rodo, kad įmonės likvidus turtas didėja ir įmonė gali plėtoti savo veiklą. Tačiau grynųjų pinigų didėjimas priklauso nuo sąskaitos likučio paskutinei metų dienai, todėl pagal šį faktą konkrečių išvadų daryti negalime.
	SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI	

	Nuosavo kapitalo padidėjimas	Nuosavas kapitalas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 1,6 karto ir tai rodo gerą įmonės finansinę būklę bei sugebėjimą kaupti uždirbamą pelną.
	Ilgalaikių įsipareigojimų nebuvimas	Ilgalaikiai įsipareigojimai per analizuojamą laikotarpį išaugo 1,32 karto, tačiau absoliutine reikšme jie yra nedideli ir pavojaus įmonės mokumui nėra.
	Trumpalaikių įsipareigojimų padidėjimas	Trumpalaikiai įsipareigojimai per analizuojamą laikotarpį beveik nepakito ir yra nedideli. Pavojaus įmonės mokumui nėra.
Pelno (nuostolio) ataskaita	Pardavimų padidėjimas	Pardavimų padidėjimas 2,5 karto rodo paklausos išaugimą, gerą pardavimų organizavimą, gerą marketingą bei pagrįstą kainų politiką.
	Sąnaudų padidėjimas	Sąnaudų padidėjimas susijęs su augančia pardavimų apimtimi.

Atlikus UAB “Ešerys” finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimą galima teigti, kad analizuoti veiksniai nekelia bankroto rizikos. Pagal šią analizę galime padaryti išvadą, kad UAB “Ešerys” bankrotas negresia.

Išsamesnei įmonių bankroto prognozavimo analizei būtina iš finansinių ataskaitų apskaičiuoti santykinius rodiklius.

3.2. UAB “Ešerys” bankroto tikimybės įvertinimas

Išvystytos rinkos sąlygomis kiekvienas verslas patiria didesnę ar mažesnę riziką. Nė viena įmonė nėra garantuota, kad jos veikla visą laiką bus tęstina. Įmonių vadovai, siekdami didesnio pelno, imasi rizikingos veiklos, todėl jie turi mokėti įvertinti savo verslo riziką, žinoti jos ribas ir neperžengti jų, kad nepatirtų bankroto.

Bankroto problema dažniausiai iškyla tada, kai įmonė neturi pakankamai pinigų trumpalaikiams įsipareigojimams likviduoti. Tada turi būti keliamas klausimas, ar likviduoti įmonę, ar ją reorganizuoti. Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas yra būdas kiekybiniais parametrais įvertinti įmonių būklę, nustatyti negatyvias įmonių būklės tendencijas.

Daugelio autorių tyrimai parodė, kad bankrotui prognozuoti efektyvu naudoti finansinių ataskaitų duomenis, atitinkamai juos lyginti, interpretuoti, skaičiuoti santykinius rodiklius. Dabartiniu metu bankrotams prognozuoti dažnai naudojamas Z modelis. Šio modelio esmę sudaro tai, kad įmonės įvairios pusės įvertinamos santykiniais rodikliais, iš kurių išvedamas apibendrinantis specialus Z rodiklis. Šis rodiklis literatūroje vadinamas zeta modeliu. Jis apskaičiuojamas naudojant diskriminantinės analizės būdą, kuriuo nustatomi koreliacinės tiesinės funkcijos parametrai. Taikant šį būdą įmonės suskirstomos į dvi klases: nepatikimas įmonės, kurioms gresia bankrotas ir patikimas įmonės t.y. sugebančias išvengti bankroto.

Toks įmonių skirstymas pagrįstas dviem savybėmis: įmonių trumpalaikio mokumo sugebėjimu ir finansiniu stabilumu, kurį nusako skolintų lėšų ir turto santykis. Įmonei gresia bankrotas tada, kai padidėja nuostoliai, įsiskolinimai ir mažėja trumpalaikis mokumas.

Norint išvengti bankroto, reikia mokėti surasti tokią lygybę diskriminacinės ribos, kuri suskirstytų galimus rodiklių derinius į minėtas grupes:

1. Atspindinčias įmonių bankroto galimybes;
2. teigiamas veiklos prognozes.

Ne vienas mokslininkas mėgino išspręsti šią problemą. W.Beaver 1966 m. išnagrinėjo bankrutavusių įmonių 29 koeficientų trendus ir savo prognozėmis nedaug apsiriko ir nuspėjo 76 % iš 100 % bankroto atvejų. Bankroto prognozavimui jis naudojo šiuos penkis rodiklius:

1. trumpalaikio mokumo (likvidumo);
2. apyvartinio kapitalo dalies bendrojo turto sumoje;
3. pinigų srautų ir bendro įsiskolinimo santykio;
4. turto pelningumo;
5. turto, įsigyto iš skolinto kapitalo, koeficientą.

Vėliau bankroto prognozavimo metodikas nagrinėjo daugelis kitų autorių. Tačiau didžiausią indėlį į bankroto prognozavimą įnešė amerikiečių ekonomistas E.Altmanas, kuris modifikavo jau kitų ekonomistų Z modelį. E.Altman, kurdamas savo Z modelį, naudojo gamybinės įmonės rodiklius ir pasiūlė tokią apskaičiavimo formulę:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5$$

Joje kiekvienas rodiklis apibūdina tam tikru aspektu įmonės riziką:

X_1 – trumpalaikio mokumo rizika;

X_2 – turto pelningumas, kuriam skaičiuoti naudojamas nepaskirstytas pelnas;

X_3 – dabartinis pelnas;

X_4 – ilgalaikio mokumo rizika;

X_5 – turto poveikis pardavimams.

Taikant šį metodą įmonės, priklausomai nuo gautos z reikšmės, yra suskirstomos į keturias grupes:

- Ø kai Z iki 1,8, tai įmonės bankroto tikimybė labai didelė;
- Ø kai Z nuo 1,8 iki 2,7, bankroto tikimybė didelė;
- Ø kai Z nuo 2,71 iki 2,9, bankroto tikimybė įmanoma;
- Ø kai Z daugiau kaip 3, bankroto tikimybė labai nedidelė;

Naudojant penkių veiksnių modelį, įmonių bankroto galimybė per vienerius metus nustatoma iki 95 proc. tikslumu. Atvejai, kai modelio Z reikšmė rodė, kad įmonėms bankrotas negresia, bet jos bankrutavo, sudarė 6 proc., ir kai buvo numatomi bankrotai, o įmonės nebankrutavo ir tęsė veiklą, tik 3 proc.

Prognozuojant dviems metams, pasiekiamas iki 83 proc. tikslumas, o analogiškos klaidos yra 28 proc. ir 6 proc.

Svarbu pažymėti, kad šio modelio naudojimas ribotas įmonėms, kurių akcijos nėra kotiruojamos vertybinių popierių biržoje. Tai paskatino Altmaną parengti modelio variantą, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos biržoje:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5$$

Iš čia:

X_1 – grynojo apyvartinio kapitalo efektyvumas, išreikštas grynojo apyvartinio kapitalo ir viso turto santykiu;

X_2 – sukaupto kapitalo efektyvumas, išreikštas nepaskirstytojo pelno ir viso turto santykiu;

X_3 – bendrasis pelningumas, išreikštas bendrojo pelno ir viso turto santykiu.

X_4 – skolos padengimo nuosavu kapitalu santykis, išreikštas nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo santykiu;

X_5 – turto apyvartumas, išreikštas pardavimų ir viso turto santykiu.

Įmonių bankroto grėsmės nustatymas iš anksto gali būti impulsas ne tik išvengti bankroto, bet ir rasti veiksmingų strateginių sprendimų.

Mes atliksime UAB “Ešerys” bankroto tikimybės prognozavimą pagal šią formulę, kadangi mūsų analizuojamos įmonės akcijos nėra kotiruojamos Nacionalinėje Vertybinių popierių biržoje:

$$Z = 0,717 * \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}} + 0,847 * \frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turtas}} + 3,107 * \frac{\text{Pelnas prieš mokesčią}}{\text{Turtas}} + 0,42 * \frac{\text{Nuosavaskapitalas}}{\text{Įsipareigėjimai}} + 0,995 * \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Turtas}}$$

Pagal šią formulę atlikti skaičiavimai, kurie pavaizduoti 18 lentelėje.

18 lentelė. UAB “Ešerys” bankroto tikimybės nustatymas

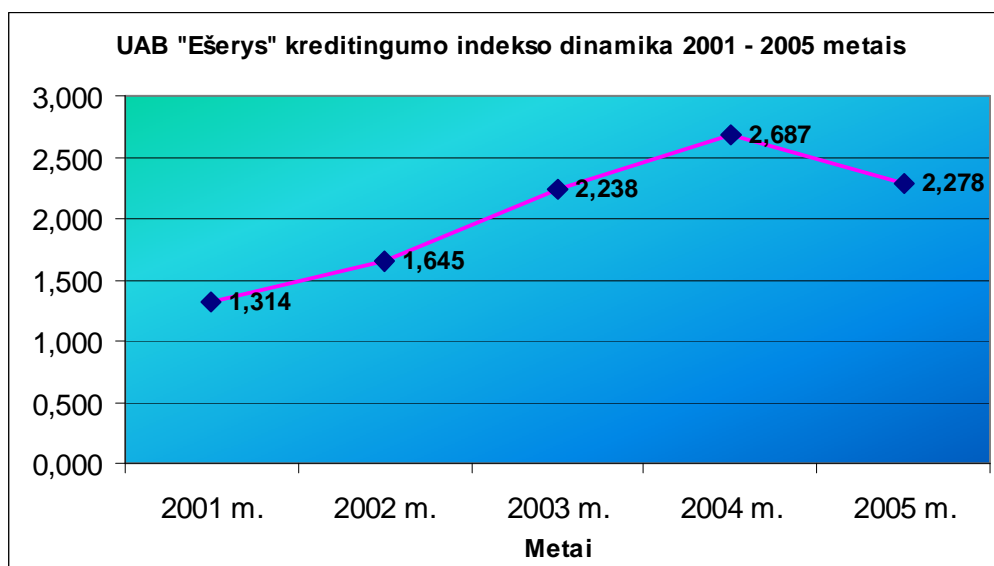
	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.
A Grynojo kapitalo santykis su turtu	0,215	0,255	0,122	0,372	0,340
B. Sukaupto kapitalo efektyvumas	-0,0557	0,0060	0,0460	0,1244	0,1891
C. Bendrasis pelningumas	0,0080	0,0576	0,1082	0,0815	0,0866
D. Skolos padengimas nuosavu kapitalu	2,2796	2,3551	3,3464	3,9711	2,9261
E. Turto apyvartumas	0,2259	0,2906	0,3715	0,3966	0,3781
Z=0,717*A+0,847*B+3,107*C+0,42*D+0,995*E	1,314	1,645	2,238	2,687	2,278
Bankroto tikimybė	labai didelė	labai didelė	didelė	didelė	didelė

Šaltinis: sudaryta autorės.

Naudojant šį modelį, bankroto tikimybė yra nustatoma 95 procentų tikslumu. Taigi, pagal 18 lentelę galima padaryti išvadą, kad UAB „Ešerys“ bankroto tikimybė 2001 ir 2002 metais buvo labai didelė, o nuo 2003 metų, kaip ir daugelis finansinių rodiklių, pradėjo stabilizuotis. 2003 ir 2004 metais Z reikšmė atitinkamai buvo 2,238 ir 2,687, o tai reiškia, kad bankroto tikimybė dar išliko didelė. 2005 metais Z reikšmė, palyginus su 2004 metais, dar sumažėjo 0,409 punkto - iki 2,278 ir bankroto tikimybė išliko didelė. Taigi, per visą analizuojamą laikotarpį Z reikšmė padidėjo 0,964 punkto nuo 1,314 iki 2,278. Pagal šį faktą galime manyti, kad ateityje Z reikšmė didės, ir bankroto tikimybė mažės.

E. Altman bankroto tikimybė pavadinta kreditingumo indeksu. 33 paveiksle pavaizduota UAB „Ešerys“ kreditingumo indekso kitimo dinamika 2001 – 2005 metais.

33 pav. UAB „Ešerys“ kreditingumo indekso kitimo dinamika 2001 – 2005 metais

Kaip matyti iš 33 paveikslo, UAB „Ešerys“ kreditingumo indeksas iki 2004 metų augo tolygiai, tačiau 2005 metais pastebimas kreditingumo indekso sumažėjimas 0,409. Tačiau pagal rodiklio augimą 2001 – 2004 metais, galime manyti, kad kreditingumo indeksas bėgant metams turėtų didėti.

Stabilaus augimo koeficientas parodo iki kokios ribos gali būti plečiama įmonės veikla, nepritraukiant skolinto kapitalo. Ši informacija yra ypač naudinga įmonės vadovams. Todėl pagal pateiktą formulę apskaičiuosime UAB „Ešerys“ stabilaus augimo koeficientą 2001 - 2005 metais.

$$STAG = \frac{Pardavimai}{Turtas} * \frac{Grynasis\ pelnas}{Turtas} * \frac{Turtas}{Išipareigojimai} * \frac{Išipareigojimai}{Akcinis\ kapitalas} * (1 - DK)$$

DK yra dividendų išmokėjimo koeficientas. UAB „Ešerys“ akcininkams analizuojamu laikotarpiu dividendai nebuvo mokami, todėl (1-DK) yra lygus 1.

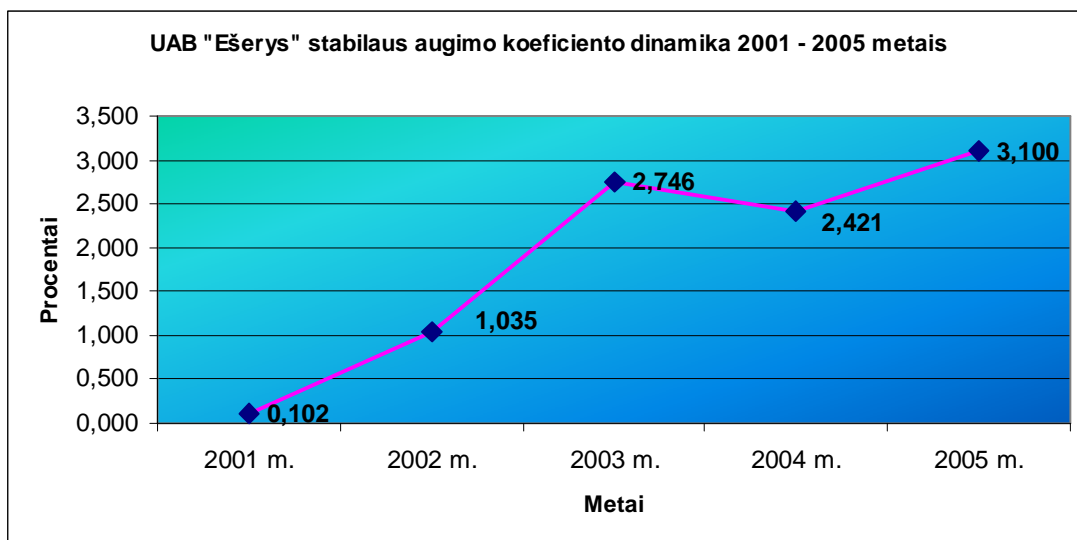
19 lentelėje pateikti įmonės stabilaus augimo koeficientą įtakojančios veiksniai ir jų reikšmės.

19 lentelė. UAB “Ešerys” stabilaus augimo koeficientą įtakojančios veiksniai

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.
Turto apyvartumas	0,23	0,29	0,37	0,4	0,38
Turto pelningumas	0,33	2,47	4,74	3,69	4,07
Turto ir įsipareigojimų santykis	3,280	3,360	4,350	4,970	3,930
Įsipareigojimų ir akcinio kapitalo santykis	0,41	0,43	0,36	0,33	0,51
STAG	0,102	1,035	2,746	2,421	3,100

Pagal 19 lentelę matome, kad UAB “Ešerys” stabilaus augimo koeficientas analizuojamu laikotarpiu linkęs didėti (išskyrus 2004 metus). Per visą analizuojamą laikotarpį jis padidėjo 2,998 punkto – nuo 0,102 iki 3,10 proc. Stabilaus augimo koeficiento didėjimą lėmė didėjantis nuosavas kapitalas ir didėjančios pardavimų apimtys.

34 paveiksle pavaizduota stabilaus augimo koeficiento dinamika 2001 – 2005 metais.

34 pav. UAB “Ešerys” stabilaus augimo koeficiento dinamika 2001 – 2005 metais

Pagal Wilson R. Ir McHung bankroto prognozavimo metodiką, įmonė yra vertinama pagal mokumą bei pelningumą. Įmonės mokumas rodo jos finansinę būklę ir skiriasi nuo pelningumo, kuris apibūdina įmonės veiklos efektyvumą. Ši priklausomybė yra įvertinama 20 lentelėje.

20 lentelė. Įmonių vertinimas pagal mokumo ir pelningumo rodiklius

	Moki įmonė	Nemoki įmonė
Pelninga	1	2
Nepelninga	3	4

Pagal 20 lentelę matome, kad į pirmą langelį patenka mokios ir pelningos įmonės, t.y. geriausios, o į ketvirtą – nemokios ir nepelningos, t.y. tokios, kurios jau praktiškai nebegali vykdyti savo veiklos. Antrame ir trečiame langeliuose esančias įmones dar galima valdyti, nes jos turi tik po vieną neigiamą savybę – yra pelningos bet nemokios, arba mokios bet nepelningos.

UAB “Ešerys” galime priskirti pirmam langeliui, nes įmonė yra ir moki, ir pelninga. Per analizuojamą laikotarpį ji uždirbo pelną, t.y. tiek pardavimų pelningumo, tiek kapitalo pelningumo, tiek turto pelningumo rodikliai yra geri. Įmonės bendrojo ir greitojo mokumo rodikliai viršija vieneta, vadinasi mokumo problemų įmonė taip pat neturi.

UAB “Ešerys” bankroto tikimybės nustatymo ir prognozavimo analizė atlikta pagal tris metodikas: finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių įmonės finansiniam stabilumui vertinimo, Altmano modelį ir mokumo bei pelningumo ryšio tyrimą. Atlikus analizę pagal šias metodikas buvo galima įsitikinti, kad įmonei bankrotas negresia ir veikla turi tęstinumą.

3.2. Pardavimų apimtys ir grynojo bei bendrojo pelno prognozavimas

Kiekvienai įmonei būtų naudinga sužinoti apie veiklos tęstinumo galimybę artimiausiu laikotarpiu. Tam yra naudojami įvairūs prognozavimo būdai, tačiau ilgesnio laikotarpio pagrindinėms tendencijoms ir dėsningumams nustatyti mes pasirinkome Trendo analizę, kurios esmė – pagal praeityje buvusias tendencijas surandamos vienos ar kitokios išraiškos Trendo funkcijos, kurių pagalba perkeliame buvusius dėsningumus artimesnei ar tolimesnei perspektyvai nustatyti. Pirmiausiai reikia nustatyti reiškinų vystimosi kryptį ir dinamiką, o po to – ekonominių procesų keitimąsi laike.

Pagal Trendo funkciją, t.y. taikant mažiausių kvadratų metodą, atliksime UAB “Ešerys” pardavimų apimtys ir grynojo pelno prognozę 2006 – 2010 metams. Atliekant šias prognozes laikysimės prielaidos, kad tiek pardavimų apimtis, tiek grynasis pelnas kinta tolygiai. Skaičiuojant pardavimų apimtys ir grynojo pelno trendus, naudosisime tiesinės regresijos funkciją, kadangi yra trumpas prognozuojamas periodas ir pastovus rodiklių prieaugis per kiekvienus metus.

$$\tilde{Y}_t = a + b \cdot t$$

a, b – tiesinės regresijos lygties koeficientai

t – metų eilės numeris

$\tilde{Y}_t$ – aplyginta faktinė reikšmė apskaičiuota pagal Trendo funkciją

Gauti rezultatai ir pardavimų prognozei apskaičiuoti reikalingi duomenis pavaizduoti 21 lentelėje.

21 lentelė. UAB “Ešerys” pardavimų apimtys prognozavimas

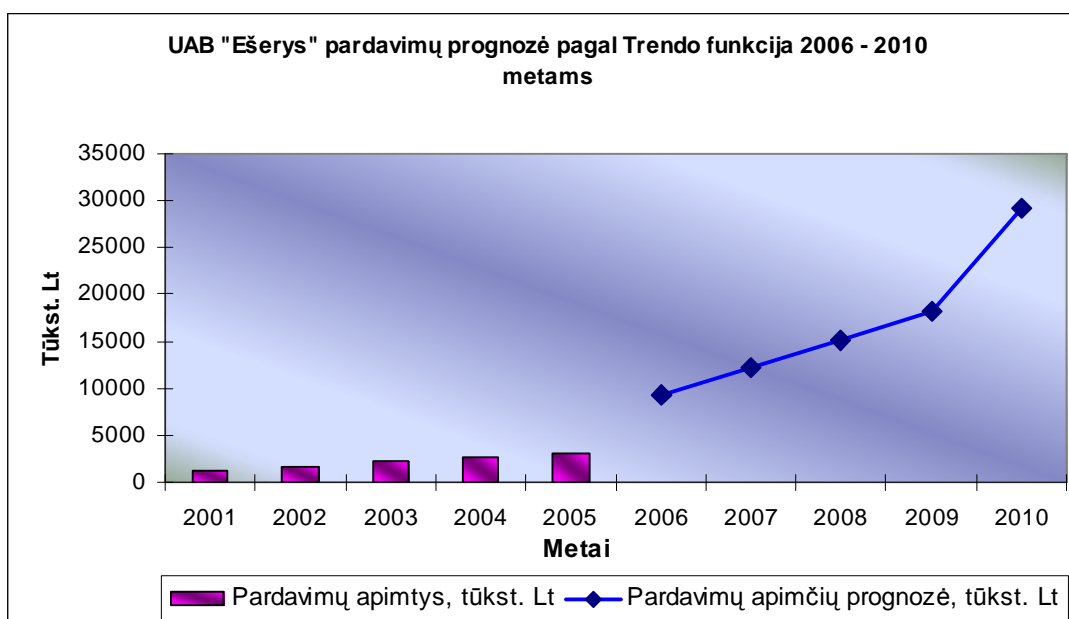
Metai	Metų eilės Nr., t	Pardavimų apimtys tūkst. Lt, y	t*t	y*y	y*t	Prognozuojama pardavimų apimtis tūkst. Lt Z
2001	1	1246,086	1	1552730,319	1246,086	-5268,859
2002	2	1729,172	4	2990035,806	3458,344	-2342,711
2003	3	2344,784	9	5498012,007	7034,352	583,436
2004	4	2686,49	16	7217228,52	10745,96	3509,584
2005	5	3105,655	25	9645092,979	15528,275	-40975,030
Suma	15	11112,187	55	26903099,63	38013,017	
2006	6					9361,8784
2007	7					12288,026
2008	8					15214,173
2009	9					18140,321
2010	10					29261,474

b 2926,1474

a -8195,006

Šaltinis: Sudaryta autorės

Kompiuterio programos MS EXCEL pagalba 35 paveiksle pavaizduotos pardavimų apimtys kitimo tendencijos 2001 – 2005 metais bei pardavimų apimtys prognozė 2006 – 2010 metams.

35 pav. UAB “Ešerys” pardavimų apimtys prognozė 2006 – 2010 metais

Pagal šį paveikslą galime padaryti išvadą, kad UAB “Ešerys” pardavimų apimtys metams bėgant didės, nes 2001 – 2005 metais pardavimų apimtys taip pat augo tolygiai.

Analogiškai, naudojant tiesinės regresijos lygtį, prognozuosime ir grynąjį pelną 2006 – 2010 metams.

$$\tilde{Y}_t = a + b \cdot t$$

a, b – tiesinės regresijos lygties koeficientai

t – metų eilės numeris

$\tilde{Y}_t$ – aplyginta faktinė reikšmė apskaičiuota pagal Trendo funkciją

a ir b koeficientai apskaičiuojami iš šios lygčių sistemos:

$$\begin{cases} na + b \sum t = \sum y_i \\ a \sum t + b \sum t^2 = \sum (y_i \cdot t) \end{cases}$$

čia: n – laikotarpių skaičius; y_t – ieškomasis kintamasis t laikotarpiu

Gauti rezultatai ir grynojo pelno prognozei apskaičiuoti reikalingi duomenis pavaizduoti 22 lentelėje.

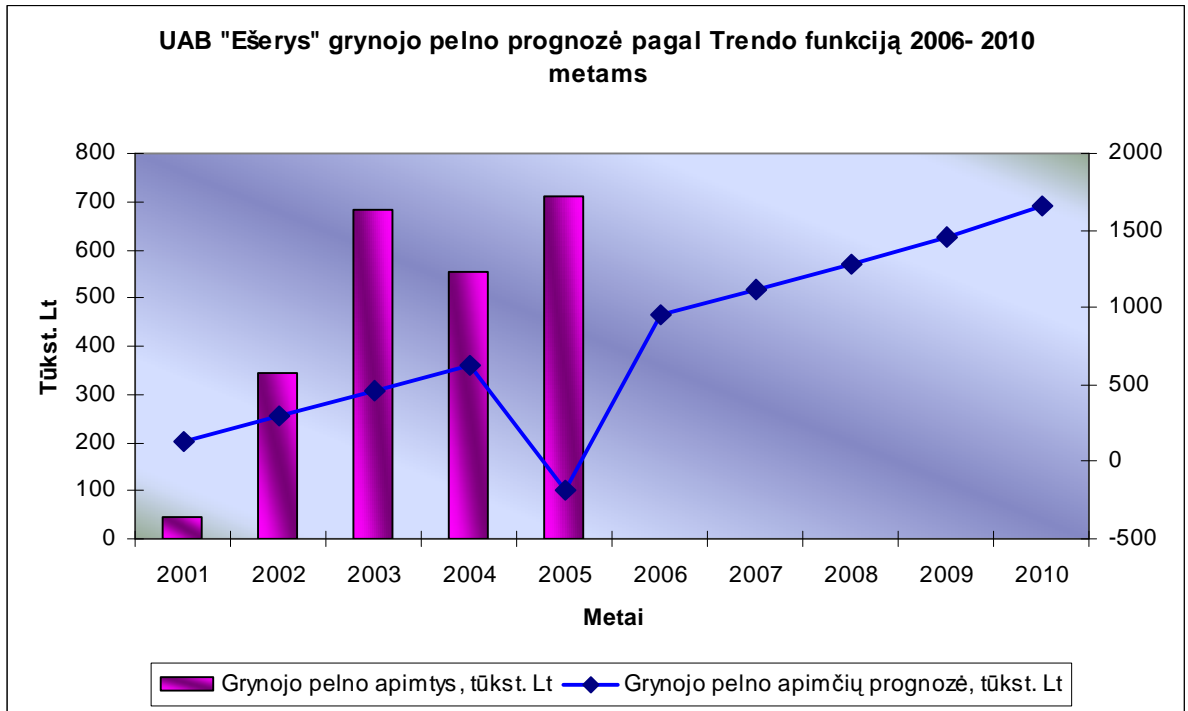
22 lentelė. UAB “Ešerys” grynojo pelno prognozavimas 2006 – 2010 metams

Metai	Metų eilės Nr., t	Grynojo pelno apimtys tūkst. Lt, y	t*t	y*y	y*t	Prognozuojama grynojo pelno apimtis tūkst. Lt z
2001	1	44,162	1	1950,28224	44,162	128,702
2002	2	342,914	4	117590,011	685,828	293,992
2003	3	682,744	9	466139,37	2048,232	459,281
2004	4	551,975	16	304676,401	2207,9	624,571
2005	5	711,198	25	505802,595	3555,99	-182,935
Suma	15	2332,993	55	1396158,66	8542,112	
2006	6					955,1494
2007	7					1120,439
2008	8					1285,728
2009	9					1451,018
2010	10					1652,894

b 165,2894
a -36,587

Šaltinis: Sudaryta autorės

Kompiuterio programos MS EXCEL pagalba 36 paveiksle pavaizduota grynojo pelno kitimo tendencijos 2001 – 2005 metais bei pardavimų apimties prognozė 2006 – 2010 metams.

36 pav. UAB “Ešerys” grynojo pelno prognozė 2006 – 2010 metais

23 lentelėje pavaizduota UAB “Ešerys” 2001 – 2005 metų pardavimų apimtys ir grynasis pelnas, pagal kuriuos paskaičiuosime koreliacijos koeficientą.

23 lentelė. UAB “Ešerys” pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2005 metais

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.
Grynojo pelno apimtys tūkst. Lt,	44,162	342,914	682,744	551,975	711,198
Pardavimų apimtys tūkst. Lt,	1246,086	1729,172	2344,784	2686,49	3105,655

Šaltinis: Sudaryta autorės

Koreliacijos koeficientui skaičiuoti sudarome 24 lentelę, pagal kurią galime apskaičiuoti dispersiją, kurios formulė yra:

$$d^2 = \sqrt{\frac{\sum (a - \bar{a})^2}{n}} = \sqrt{\frac{1037695}{5}} = 455,56$$

24 lentelė. UAB “Ešerys” pardavimų apimties ir grynojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2005 metais

	Pardavimai tūkst. Lt, a	Grynasis pelnas tūkst. Lt, y	a*a	y*y	a*y	(a-ā) * (a- ā)	(y-ȳ) * (y-ȳ)	(a-ā) * (y-ȳ)
	1246,086	44,162	1552730	1950,282	55029,65	2346903,7	290614	825859
	1729,172	342,914	2990036	117590	592957,3	1100138,2	57760,55	252080,5
	2344,784	682,744	5498012	466139,4	1600887	187716,61	9899,404	-43107,8
	2686,49	551,975	7217229	304676,4	1482875	8382,6385	978,0162	2863,277
	3105,655	711,198	9645093	505802,6	2208736	9639988,2	504513,8	2205336
Suma	11112,187	2332,993	26903100	1396159	5940485	3643141,2	359252	1037695
Vidurkis	2778,04675	583,24825						

0,82195623 0,906618016

Šaltinis: Sudaryta autorės

Apskaičiavę dispersiją, galime apskaičiuoti vidutinį kvadratinį nuokrypį:

$$d = \sqrt{d^2} = \sqrt{455,56} = 21,343$$

Toliau galime skaičiuoti koreliacijos koeficientą, kuris yra lygus:

$$r = \frac{\sum (a - \bar{a}) * (y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (a - \bar{a})^2 * \sum (y - \bar{y})^2}} = \frac{1037695}{\sqrt{3643141,2 * 359252}} = 0,907$$

Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, kuris lygus 0,907, rodo, kad tarp pardavimų apimties ir grynojo pelno yra labai glaudus ryšys. Kaip matome iš 25 lentelės, didėjant pardavimų apimčiai, didėjo ir grynasis pelnas. Excel statistinių funkcijų pagalba apskaičiavome regresijos koeficientą, kuris lygus 0,822. Taigi, pardavimų apimčiai padidėjus 1 litu, grynasis pelnas padidės 0,822 lito.

Analogiškai apskaičiuosime pardavimų ir bendrojo pelno ryšį.

25 lentelė. UAB “Ešerys” pardavimų apimties ir bendrojo pelno kitimo dinamika 2001 – 2005 metais

	Pardavimai tūkst. Lt, a	Bendras pelnas tūkst. Lt, y	a*a	y*y	a*y	(a-ā) * (a- ā)	(y-ȳ) * (y-ȳ)	(a-ā) * (y-ȳ)
	1246,086	44,162	1552730	1950,282	55029,65	570851,27	602141,9	586287,8
	1729,172	390,496	2990036	152487,1	675234,7	74234,997	184594	117061,2
	2344,784	951,603	5498012	905548,3	2231303	117752,61	17282,52	45111,66
	2686,49	886,038	7217229	785063,3	2380332	469029,11	4342,546	45130,71
	3105,655	1008,261	9645093	1016590	3131311	9639364,1	1014654	3127399
Suma	8006,532	3280,56	17258007	2861639	8473211	10871232	1823015	3920990
Vidurkis	2001,633	820,14						

0,92247122 0,960453653

Šaltinis: Sudaryta autorės

Toliau galime skaičiuoti koreliacijos koeficientą, kuris yra lygus:

$$r = \frac{\sum (a - \bar{a}) * (y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (a - \bar{a})^2 * (y - \bar{y})^2}} = \frac{3920990}{\sqrt{10871232 * 1823015}} = 0,960$$

Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, kuris lygus 0,960, rodo, kad tarp pardavimų apimties ir bendrojo pelno, kaip ir tarp pardavimų apimties ir grynojo pelno, yra labai glaudus ryšys. Kaip matome iš 25 lentelės, didėjant pardavimų apimčiai, didėjo ir grynasis pelnas. Excel statistinių funkcijų pagalba apskaičiavome regresijos koeficientą, kuris lygus 0,922. Taigi, pardavimų apimčiai padidėjus 1 litu, bendrasis pelnas padidės 0,922 lito.

IŠVADOS

Apžvelgus pagrindinius teorinius veiklos efektyvumo aspektus, atlikus UAB "Ešerys" veiklos efektyvumo įvertinimo analizę, nustatę bankroto tikimybę bei prognozavę pagrindinius įmonės finansinius rodiklius 2006 – 2010 metams, galime padaryti tokias išvadas:

1. Finansinių ataskaitų analizė turi būti atliekama ne tik pasibaigus metams, bet ir po kiekvieno ketvirčio, nes finansų analizės rezultatai gali būti labai naudingi priimant valdymo bei planavimo sprendimus.
2. Pagal Vertikaliąją balanso analizę galime teigti, kad įmonė sugebėjo efektyviai valdyti turtą ir nuosavą bei skolintą kapitalą. Didžiausią turto dalį sudarė ilgalaikis turtas, kurio dalis per 2001 – 2005 metus sumažėjo 10,2 punkto nuo 73,71 iki 63,51 proc., vadinasi kiekvienais metais įmonei reikėjo vis mažiau ilgalaikio turto pajamoms uždirbti. Nuosavo ir skolinto kapitalo sudėtyje didžiausią dalį sudarė nuosavas kapitalas – per analizuojamą laikotarpį jo dalis išaugo 5,02 punkto nuo 69,51 iki 74,53 proc. Didžioji dalis pajamų buvo sukuria naudojant nuosavą kapitalą, todėl galime teigti, kad įmonė metams bėgant dirba vis efektyviau.
3. Atlikus vertikaliąją Pelno (nuostolio) ataskaitos analizę, galime teigti, kad veiklos pelningumą bei efektyvumą labiausiai įtakojo parduodamos žuvies savikaina, kurios lyginamasis svoris pardavimuose per analizuojamą laikotarpį sumažėjo nuo 96,46 proc. iki 67,53 proc., t.y. 28,93 punkto. To pasekoje, bendrojo pelno dalis pardavimuose išaugo taip pat 28,93 punkto – nuo 3,54 iki 32,47 proc. Mažėjant savikainos lyginamajam svoriui pardavimuose, didėjo visi pelningumo rodikliai, vadinasi įmonės veikla tampa vis efektyvesnė.
4. Veiklos sąnaudos pardavimuose per analizuojamą laikotarpį turėjo tendenciją didėti, o 2004 metais jos sudarė net 12,63 proc. visos pardavimų apimties. Taigi, veiklos sąnaudų lyginamojo svorio pardavimuose išaugimas 9,08 punkto, veiklos pelną padidino 19,85 punkto. Galime pažymėti, kad veiklos sąnaudos didėjo mažesniais tempais negu pardavimai ir šis faktorius lėmė aukštą įmonės veiklos efektyvumą.
5. Finansinė ir investicinė veikla per 2003 ir 2004 metus buvo pelninga, o 2005 metais – nuostolinga. 2003 metais ji sudarė 0,08 proc. visos pardavimų apimties, 2004 – 0,19 proc., o 2005 metais - 0,49 proc. ir tai neigiamai veikė grynąjį pelną. Kadangi finansinės ir investicinė veikla sudarė labai nedidelę dalį pajamų ir sąnaudų, veiklos efektyvumo ji beveik neįtakojo.

6. Atlikus Horizontaliąją Pelno (nuostolio) ataskaitos analizę, galime teigti, jog 2001 – 2005 metais UAB „Ešerys“ vykdoma veikla buvo pelninga: tiek bendrasis, tiek grynasis pelnas turi tendenciją didėti. UAB „Ešerys“ pardavimai per visą analizuojamą laikotarpį išaugo 2,49 karto, bendrasis pelnas – 22,83 karto, o grynasis pelnas – 16,1 karto. Augančios pardavimų pajamos teigiamai įtakojo gaunamą bendrąjį bei grynąjį pelną, kurie augo sparčiau negu pardavimo apimtys.
7. Grynojo pelno augimą įtakojo šie veiksniai:
  - Ø Pardavimų apimtys augimas (per analizuojamą laikotarpį apimtys padidėjo 2,5 karto);
  - Ø Savikainos augimas mažesniais tempais nei pardavimų apimtys augimas (per analizuojamą laikotarpį pardavimų apimtims išaugo 2,5 karto, savikaina išaugo 1,75 karto);
  - Ø Veiklos sąnaudų netolygus augimas (per analizuojamą laikotarpį veiklos sąnaudos išaugo 5,92 karto, o veiklos pelnas 16,44 karto);
  - Ø Pelno mokesčio lengvata (kadangi daugiau nei 50 proc. įmonės pardavimų pajamų sudaro pajamos iš žemės ūkio veiklos, įmonė nemoka pelno mokesčio).
8. Per analizuojamą laikotarpį bendrojo ir grynojo pelningumo rodikliai padidėjo atitinkamai 28,93 ir 19,36 punkto. UAB „Ešerys“ pardavimų pelningumo rodikliai yra labai geri ir jie linkę dar didėti. Pagal pardavimo pelningumo rodiklius galima teigti, kad 2001 – 2005 metais įmonės veikla buvo pelninga ir kartu efektyvi.
9. Atlikus kapitalo pelningumo analizę galime daryti išvadą, kad kapitalo pelningumo rodikliai, kaip ir pardavimo pelningumo rodikliai, per analizuojamą laikotarpį turėjo tendenciją didėti. Akcinio kapitalo pelningumą, kuris per analizuojamą laikotarpį padidėjo 16,11 punkto, 2001 – 2005 metais įtakojo gaunamas grynasis pelnas, nes akcinis kapitalas analizuojamu laikotarpiu nekito. Nuosavo kapitalo pelningumas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 10,47 punkto, o Pastovaus kapitalo pelningumas – 8,04 punkto. Pagal augančius kapitalo pelningumo rodiklius, galime teigti, kad įmonės kapitalas dirba pelningai, kapitalo pelningumo rodikliai turi tendenciją didėti, tačiau kol kas jie nėra pasiekę 20 proc. ribos, kada kapitalo pelningumo rodikliai laikomi labai gerais.
10. Atlikus nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio analizę pagal Du Ponto modelį, galime teigti, kad nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis analizuojamu laikotarpiu turėjo tendenciją didėti. Per 2001 – 2005 metus nuosavo kapitalo pelningumas padidėjo 10,47 punkto - nuo 1,15 proc. iki 11,62 proc. Per tą patį laikotarpį pardavimų pelningumas padidėjo 19,36 punkto – nuo 3,54 proc. iki 22,90 proc., o pastovaus kapitalo apyvartumas padidėjo 0,15 punkto - nuo 0,24 iki 0,39.

11. Atlikus turto pelningumo rodiklių analizę, pastebime, kad iš visų turto pelningumo rodiklių, didžiausia reikšmė buvo trumpalaikio turto pelningumo rodiklio, kuris per analizuojamą laikotarpį padidėjo 20,68 punkto – nuo 3,05 iki 23,73 proc. Per 2001 – 2005 metus ilgalaikio turto pelningumas, dėl augančio grynojo pelno ir mažai didėjančio ilgalaikio turto, padidėjo 4,54 punkto - nuo 0,37 proc. iki 4,91 proc. Bendrasis turto pelningumo rodiklis per analizuojamą laikotarpį padidėjo 3,74 punkto – nuo 0,33 proc. iki 4,07 proc. Turto pelningumo rodiklių analizė parodė, kad ilgalaikio turto bei vis turto pelningumo rodikliai yra maži, vadinasi įmonė turi ieškoti būdų kaip uždirbti daugiau pajamų iš turimo ilgalaikio bei viso turto.
12. Atlikus veiksnių, įtakančių turto pelningumą, analizę pagal Berstein modelį, pastebime, kad analizuojamu laikotarpiu turto pelningumo padidėjimą 7,86 teigiamai įtakėjo 19,36 punkto padidėjęs grynasis pelningumas ir turto apyvartumas, kuris per analizuojamą laikotarpį padidėjo 0,15 punkto.
13. Atlikus apyvartinio kapitalo poreikio 2001-2005 metams analizę, galime daryti išvadą, kad per analizuojamą laikotarpį apyvartinis kapitalas turėjo tendenciją didėti. Per 2001 – 2005 metus trumpalaikiam turtui padidėjus 1 547 669 lito, o trumpalaikiams išsipareigojimams sumažėjus 54 409 lito, apyvartinis kapitalas padidėjo 1 602 078 lito. Didėjančių apyvartinį kapitalą lėmė didėjęs trumpalaikis bei ilgalaikis turtas, augantis kapitalas bei ilgalaikiai išsipareigojimai bei mažėjęs trumpalaikiai išsipareigojimai.
14. Atlikus trumpalaikių mokumo rodiklių analizę pastebime, kad analizuojamu laikotarpiu skirtingi UAB „Ešerys“ trumpalaikio mokumo rodikliai kito netolygiai. Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 8,91 punkto, t.y. nuo 5,54 iki 14,44. Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas padidėjo 4,26 punkto nuo 0,86 iki 5,12, o absoliutaus trumpalaikio mokumo rodiklis padidėjo 0,26 punkto – nuo 0,30 iki 0,56. Augantys trumpalaikio mokumo rodikliai parodo didesnes įmonės galimybes padengti trumpalaikius išsipareigojimus turimu likvidžiu ir nelikvidžiu trumpalaikiu turtu.
15. Apibendrinant ilgalaikio mokumo rodiklius galime padaryti išvadą, kad UAB „Ešerys“ ilgalaikio mokumo rodikliai yra geri ir įmonei nereikia dėti papildomų pastangų jiems gerinti. Taip yra todėl, kad didžioji dalis įmonės veiklos yra finansuojama iš nuosavų lėšų.
16. Atlikus veiklos efektyvumo analizę, pastebime, kad UAB „Ešerys“ parduotų prekių savikaina 1 pardavimų litui analizuojamu laikotarpiu buvo pasiekusi pavojingą ir

kritišką ribą – 0,96 Lt, nes UAB „Ešerys“ visas patirtas išlaidas įtraukė į savikainą. Nuo 2002 metų įmonė išlaidas išskirstė į atskiras dalis, ir parduotų prekių savikainos rodiklis vienam pardavimų litui stabilizavosi bei tapo efektyvesnis ir 2005 metais buvo 0,68. Administracinių išlaidų lygis 2003 ir 2004 metais buvo viršijęs leistiną ribą ir pasiekė 0,19, tačiau 2005 metais vėl sumažėjo iki 0,13. Per analizuojamą laikotarpį veiklos efektyvumo rodikliai stabilizavosi ir 2005 metais buvo geri.

17. Per analizuojamą laikotarpį trumpalaikio turto apyvartumas padidėjo tik 0,01 punkto, t.y. nuo 1,05 iki 1,04, taigi galime padaryti išvadą, kad augant įmonės pajamoms, didėjo ir trumpalaikis turtas, todėl apyvartumo rodikliai išlieka beveik nepakitę. Apyvartinio kapitalo apyvartumas per 2001 – 2005 metus padidėjo 10,21 punkto - nuo 4,76 iki 14,97, o ilgalaikio turto apyvartumas padidėjo tik 0,29 punkto, t.y. nuo 0,31 iki 0,60. Įmonė turi pakankamai daug turto, todėl jai reikėtų rasti būdų, kaip su turimu turtu uždirbti kuo daugiau pajamų.
18. Per analizuojamą laikotarpį UAB „Ešerys“ atsargų apyvartumo rodiklis padidėjo tik 0,58 punkto - nuo 1,02 iki 1,60. Mažas atsargų apyvartumo rodiklis rodo neefektyvų atsargų valdymą, nes, dėl įmonės veiklos pobūdžio, yra sukauptos per didelės atsargos.
19. UAB „Ešerys“ debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklis per analizuojamą laikotarpį kito netolygiai ir per 2001 – 2005 metus padidėjo tik 0,08 punkto, t.y. nuo 8,67 iki 8,75. Palyginus su atsargų apyvartumo rodikliu, debitorių apyvartumo rodiklis yra geras, tačiau įmonės veikla būtų dar efektyvesnė, jei rodiklis turėtų ryškią tendenciją didėti.
20. Atlikus UAB “Ešerys” bankroto prognozavimą pastebime, kad UAB “Ešerys” bankroto tikimybė 2001 ir 2002 metais buvo labai didelė. 2003 ir 2004 metais Z reikšmė atitinkamai buvo 2,238 ir 2,687, o tai reiškia, kad bankroto tikimybė dar išliko didelė. 2005 metais Z reikšmė, palyginus su 2004 metais, dar sumažėjo 0,409 punkto - iki 2,278 ir bankroto tikimybė išliko didelė. Pagal šį faktą galime manyti, kad ateityje Z reikšmė didės, ir analizuojamos įmonės bankroto tikimybė mažės.
21. UAB “Ešerys” stabilaus augimo koeficientas analizuojamu laikotarpiu linkęs didėti (išskyrus 2004 metus). Per visą analizuojamą laikotarpį jis padidėjo 2,998 punkto – nuo 0,102 iki 3,10 proc. Stabilaus augimo koeficiento didėjimą lėmė didėjantis nuosavas kapitalas ir didėjančios pardavimų apimtys.

REKOMENDACIJOS

1. Atlikti tokio pobūdžio finansines analizes pasibaigus kiekvienam ketvirčiui ir ataskaitiniams metams.
2. UAB „Ešerys“ atsargų reikšmė analizuojamu laikotarpiu yra artimos realizacijos pajamoms, todėl įmonėje yra labai lėtas atsargų apyvartumas. Įmonės vadovai turėtų ieškoti būdų kaip pagreitinti atsargų apyvartumą:
  - Ø Papildomų klientų paieška.
  - Ø Peržiūrėti pardavimų politiką.
  - Ø Pakeisti gamybos technologiją.
3. UAB „Ešerys“ reikia suaktyvinti marketinginę veiklą, kad uždirbtų papildomų pajamų ir gerėtų atsargų apyvartumas. Pardavimams padidėjus 50 proc., atsargos sumažėtų apie 40 proc., tada atsargų apyvartumas pagreitėtų 2,5 karto. Pardavimų pajamoms padidėjus 50 proc., įmonė turėtų uždirbti 90 proc. daugiau grynojo pelno.
4. Kaip minėjome analizuojant veiklos efektyvumo rodiklius, įmonė per mažai uždirba pinigų iš turimo turto. Padidėjus pardavimams 50 proc., turto reikšmei išlikus nepakitusiai, turto apyvartumo rodikliai pagreitėtų apie 2 kartus.
5. Pagal atliktą debitorinio įsiskolinimo ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumo analizę, padarėme išvadą, kad debitorijų apyvartumo rodiklis dienomis yra gerokai didesnis už kreditorijų apyvartumo rodiklį. Todėl įmonės vadovai turi skirti dėmesio šių rodiklių valdymui. Galimos alternatyvos:
  - Ø Suteikti klientams mažesnius atidėjimus po prekių realizavimo.
  - Ø Ieškoti patikimesnių klientų.

ŽODYNAS

A

Akcinis kapitalas – akcinėje bendrovėje vartojami pinigai, kuriuos investavo bendrovės akcininkai ir kurie išliks kaip nuolatinis finansų šaltinis tol, kol egzistuos įmonė.

Apyvartinis kapitalas – likutis, kuris susidaro iš einamųjų vertybių atėmus einamąsias skolas.

Apskaita – įmonės finansinių operacijų registravimas, klasifikavimas, analizė ir kaupimas.

Ataskaitos – finansinės individo ar organizacijos ataskaitos, parengtos pagal įregistruotų finansinių pervedimų sistemą.

B

Balansas – įmonės pagrindinės veiklos ekonominių rodiklių suvestinė, pinigų ir prekių srautų, taip pat finansinių aktyvų ir pasyvų, kredito ir debeto pusiausvyra tam tikru momentu.

Balanso analizė – balanso duomenų suvedimas ir palyginimas, siekiant išsiaiškinti rentabilumą, pelningumą, finansinius rezultatus, kapitalo idėjimo galimybes.

Bankrotas – padėtis, kai bendrovė ar asmuo juridiskai paskelbia, jog negali sumokėti savo skolų, ir patiria finansinį krachą.

Bendrasis pelnas – skirtumas tarp pelno iš prekybos ir parduotų prekių išlaidų.

D

Dinamika – kitimas, eiga

H

Hipotezė – pažinimo būdas, suformuluojamas teoriškai ir pakankamai tiksliai apibūdinamas, kad jį būtų galima patikrinti patirties duomenimis.

Į

Įsipareigojimas – įmonės pasižadėjimas pasiskolintų pinigų atžvilgiu.

Įprastinė veikla – įmonės pagrindinė, kasdieninė veikla.

Įprastinės veiklos pelnas – juridinių asmenų, mokesčių mokėtojų ataskaitinių metų įprastinės veiklos pajamų ir įprastinės veiklos sąnaudų skirtumas.

I

Išlaidos – įmonės, turinčios juridinio ar fizinio asmens teises, tam tikro ataskaitinio laikotarpio pinigines išlaidos.

G

Gamyba – gamybos išteklių sujungimas prekių ir paslaugų gamybai.

K

Kapitalas – indėlis į gamybą, investuojant į materialųjį kapitalą ir intelektualinį kapitalą.

L

Likvidumas – vertybinių popierių arba materialiujų vertybių pavertimo grynaisiais pinigais galimybė.

Likvidumo rodikliai – parodo įvairius kapitalo padengimo lygius.

M

Mokumas – įmonės sugebėjimas gražinti skolas, suėjus jų mokėjimo terminui

N

Nuosavybė – priklausymas kam nors turint teisę valdyti, tvarkyti.

Nuostolis – pelno (nuostolio) ataskaitos rezultatas, kai sąnaudos viršija pajamas.

P

Pajamos – įmonių tam tikrą laiką gaunamos lėšos už gamybos veiksmų nuosavybę.

Pelnas – bendrųjų pajamų ir bendrųjų išlaidų skirtumas.

Pinigai – įmonės turto elementas, kurį sudaro gryniesi pinigai, čekiai, komerciniai vertybiniai popieriai ir indėliai iki pareikalavimo.

Prognozės – būsimų bendrų ekonomikos ir rinkos sąlygų numatymo sistema.

R

Rodiklis – kiekybinis dydis, iš kurio sužinoma planavimui, valdymui ir kontrolei reikiama informacija.

S

Savikaina – tiesioginės ir netiesioginės išlaidos, susijusios su pagaminta, parduota produkcija, atliktais darbais, suteiktomis paslaugomis.

Skola – nustatytu laiku pagal paskolos sutartį ar kitu pagrindu kreditoriui atiduotina materialioji vertybė.

T

Turtas – finansinėje atskaitomybėje pateikti visi ekonominiai išteklių, kuriuos disponuoja įmonė, pripažįstami turtu, jeigu įmonė tikisi ateityje gauti iš jų naudos ir jeigu jie turi vertę, kurią galima patikimai išmatuoti.

Turto apyvartumas – santykis, parodantis, kiek vienas turto litas sukuria pajamų.

U

Uždaroji akcinė bendrovė – akcinė bendrovė, turinti ne daugiau kaip 50 akcininkų.

LITERATŪRA

1. Bivainis, J., Garškaitė, K. Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas// *Ekonomika*. Nr. 51, p. 7 – 19.
2. Boguslauskas, V., Jagelavičius, G. 2001. *Įmonės veiklos finansinis vertinimas*. Kaunas: Technologija, p. 159.
3. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. 2002. *Finansų analizė*. Kaunas: Technologija, p.379.
4. Butkutė J. 1999. Prognozavimo vaidmuo įmonės valdyme // *Inžinerinė ekonomika: Mokslo darbai*. Nr. 1. Kaunas: Technologija, p. 29-32.
5. Černius, G., Paškevičius. A., Starkevičiūtė, M. 1995. *Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika*. Vilnius: NVPB, p. 10 – 19.
6. Darškuvienė V. 1997. Įmonės finansų valdymas. Kaunas: Technologija, p. 57.
7. Dzinkevičius, A. 1999. Finansiniai koeficientai ir jų analizė. <http://finansai.tripod.com>.
8. Gaidienė Z. 1998. *Finansų valdymas*. Kaunas: Pasaulio kultūros ir mokslo švietimo centras, p. 123.
9. Girdzijauskas, S. 1997. *Finansiniai skaičiavimai*. Kaunas, p.129.
10. Juozaitienė L. 2000. *Įmonės finansai. Analizė ir valdymas*. Šiauliai, p. 254.
11. Kanceravyčius, G. 2004. *Finansai ir investicijos*. Kaunas, p.652.
12. Kanišauskas V. 2000. *Tikimybių teorijos ir matematinės statistikos pagrindai*. Šiauliai, p.147.
13. Kvedaraitė, V. 1996. *Firmos finansinė analizė*. Vilnius, p.64
14. Kvedaraitė, V. 1996. *Pelningumo analizė ir prognozavimas*. Vilnius, p.44
15. Kvedaraitė, V. 1995. *Firmų finansinių rodiklių palyginamoji analizė*. Vilnius, p.36
16. LR Buhalterinės apskaitos įstatymas. www.lrs.lt
17. LR juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymas. www.lrs.lt
18. LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas. www.lrs.lt
19. Mackevičius J. 2001. *Auditas: teorija, praktika, perspektyvos*. Vilnius, p. 667.
20. Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansų analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 632.
21. Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansinės ataskaitos*. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 352.
22. Mackevičius, J., Poškaitė, D. Apyvartinio kapitalo analizės metodikos// *Ekonomika*. Nr. 52, p. 62 – 79.
23. Mackevičius, J., Matekonis, A. 1992. *Ūkinės veiklos analizės teorija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 138.
24. OBI, C. P. 1999. *Verslo finansų pagrindai*. Kaunas: Technologija, p. 299.
25. Pas, Cha., Lowes, Br. 1994. *Ekonominių terminų žodynas*. Vilnius, p.30.
26. Rutkauskas, A.V., Damašienė, V. 2002. *Finansų valdymas*. ŠU leidykla, p. 198.

27. Rutkauskas, A.V., Pabedinskaitė, A., Šečkutė, L. 2002. Finansų prognozavimas esant neapibrėžtumui// *Ekonomika* Nr. 57, p. 113 – 125.
28. Smalenskas, G. 1997. *Finansinės atskaitomybė ir jos rodikliai*. Vilnius, p.61.
29. Smalenskas, G. 2000. *Įmonės finansų pradmenys*. Vilnius, p.80.
30. Stungrienė S. Naujų finansų analizės technologijų taikymas // *Ekonomika ir vadyba-98*. Tarptautinės konferencijos medžiaga.
31. Šleikienė, D., Klimavičienė, I. 1999. *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas*. Kaunas: Technologija, p.147.
32. Štaras, R., Žvinklys, J. 1995. *Prognozavimo metodai, jų ypatumai ir taikymas*. VU, p.293.
33. Šleikienė, D., Klimavičienė I. *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas*. Kaunas: Technologija, p.156.
34. Tarptautinių žodžių žodynas.
35. Usevičius, K. 1998. *Įmonės veiklos analizė*. Vilnius, p.241.
36. Valainytė, I., Auruškevičienė, V. 1996. Prognozavimas pardavimų valdyme // *Inžinerinė ekonomika: Mokslo darbai VII d*. Kaunas: Technologija, p.142-145.
37. Vinauskienė, D., Budrionytė, R. 2003. *Verslo apskaitos standartai ir jų taikymas*. Vilnius, p.11.
38. A.Shapiro, *Modern Corporate Finance*. Než York: Me Millan Publisching Company, 1990. p.
39. Bersntein. L. 1993. *Financial statement analysis*. Boston: Irwin, p.665
40. Gibson Ch. How chartered financial analysis view financial ratios // *Financial analysis journal*, 1987, May/June. –P.74-76.
41. Harington, D.R., Wilson, B.D. 1986. *Corporate Financial Analysis*. Texas, p. 256.
42. J.Petty, A.Keown. *Basic Financial Management*. Prentice Hall International, 1993. p. 316.
43. Needles, B., Anderson, H. 1993. *Principles of financial accounting*. Boston, p.797.
44. Parker, R.H. 1994. *Understanding Company Financial Statments*. Penguin, p. 255.
45. Rees, B. 1990. *Financial Analysis*. Prentice Hall International, p. 463.
46. Samuels, J.M. 1995. *Financial Statement Analysis in Europe*. Chapman and Hall, p. 455.
47. Wilson, R., McHung. 1993. *Financial Analysis*. London, Cassel.
48. White G.J., Sondhi A. C., Fried dov. *The analysis and use of financial statment*. –New York: John Wiley and Sons, Inc., 1994. –249 p.

PRIEDAI

UAB "Ešerys" vertikalioji balanso analizė

1 Priedas

	2001 m.		2002 m.		2002- 2001	2003 m.		2003- 2002	2004 m.		2004- 2003	2005 m.		2005- 2004
	Lt	proc.	Lt	proc.		Lt	proc.		Lt	proc.		Lt	proc.	
ILGALAIKIS TURTA	11914401	89,15	11986156	86,50	0,60	12193078	84,60	1,73	12190640	81,54	-0,02	14496152	82,87	18,91
<i>Nematerialus turtas</i>	7849170	58,73	7977535	57,57	-0,57	8101789	56,21	1,56	8180938	54,72	0,98	9913140	56,67	21,17
<i>Materialus turtas</i>	3454950	25,85	3450340	24,90	-0,13	3433008	23,82	-0,50	3351421	22,42	-2,38	4019731	22,98	19,94
Žemė	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	30200	0,75	0,00
Pastatai ir statiniai	3168848	91,72	3049186	88,37	-3,78	2926583	85,25	-4,02	2830098	84,44	-3,30	3928062	97,72	38,80
Mašinos ir įrengimai	0	0,00	0	0,00	0,00	70542	2,05	0,00	59414	1,77	-15,77	61469	1,53	3,46
Transporto priemonės	193379	5,60	258167	7,48	33,50	365509	10,65	41,58	327780	9,78	-10,32	459064	11,42	40,05
Kiti įrenginiai ir įrankiai	71940	2,08	73970	2,14	2,82	31579	0,92	-57,31	76841	2,29	143,33	126754	3,15	64,96
Kitas materialusis turtas	20783	0,60	69017	2,00	232,08	38795	1,13	-43,79	57288	1,71	47,67	45316	1,13	-20,90
<i>Finansinis turtas</i>	610281	17,66	558281	16,18	-8,52	658281	19,18	17,91	658281	19,64	0,00	563281	14,01	-14,43
TRUMPALAIKIS TURTA	1449850	10,85	1871331	13,50	29,07	2219821	15,40	18,62	2759228	18,46	24,30	2997519	17,13	8,64
Atsargos	1225372	84,52	1478009	78,98	20,62	1742198	78,48	17,87	1999419	72,46	14,76	1935147	64,56	-3,21
Pirkėjų įsiskolinimas	143729	9,91	214084	11,44	48,95	415686	18,73	94,17	416952	15,11	0,30	354840	11,84	-14,90
Kitos gautinos sumos	1255	0,09	11583	0,62	11,28	27823	1,25	140,21	289119	10,48	939,14	592110	19,75	104,80
Grynieji pinigai	79494	5,48	167655	8,96	110,90	34114	1,54	-79,65	53738	1,95	57,52	115422	3,85	114,79
TURTA IŠ VISO	13364251	100,00	13857487	100,00	3,69	14412899	100,00	4,01	14949868	100,00	3,73	17493671	100,00	17,02
NUOSAVAS KAPITALAS	3833436	69,51	4176350	70,19	8,95	4859094	76,99	16,35	5411068	79,88	11,36	6122266	74,53	13,14
<i>Kapitalas</i>	4140588	108,01	4140588	99,14	0,00	4140588	85,21	0,00	4140588	76,52	0,00	4140588	67,63	0,00
Įstatinis kapitalas	4140588	100,00	4140588	100,00	0,00	4140588	100,00	0,00	4140588	100,00	0,00	4140588	100,00	0,00
<i>Rezervai</i>	0	0,00	0	0,00	0,00	427928	8,81	0,00	427928	7,91	0,00	427928	6,99	0,00
Privalomasis	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	227424	53,15	0,00	227424	53,15	0,00
Kiti rezervai	0	0,00	0	0,00	0,00	427928	100,00	0,00	200504	46,85	-53,15	200504	46,85	0,00
<i>Nepaskirstytas pelnas</i>	-307152	-8,01	35762	0,86	-111,64	290578	5,98	712,53	842552	15,57	189,96	1553750	25,38	84,41
MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	1681645	30,49	1773359	29,81	5,45	1452016	23,01	-18,12	1362619	20,12	-6,16	2092321	25,47	53,55
<i>Po 1 metų mokėtinos sumos</i>	1419714	84,42	1419714	80,06	0,00	0	0,00	0,00	1120900	82,26	0,00	1884799	90,08	1,00
<i>Per 1 metus mokėtinos sumos</i>	261931	15,58	353645	19,94	35,01	1452016	100,00	310,59	241719	17,74	-83,35	207522	9,92	-14,15
Finansinės skolos	0	0,00	0	0,00	0,00	1219210	83,97	7,95	100000	41,37	-91,80	100000	48,19	0,00
Skolos tiekėjams	208218	79,49	338111	95,61	62,38	221510	15,26	-34,49	121024	50,07	-45,36	86703	41,78	-28,36
Avansu gautos sumos	0	0,00	0	0,00	20,44	0	0,00	0,00	12000	4,96	-0,07	12000	5,78	0,93
Mokesčiai, atlyginimai ir soc. draudimas	53713	20,51	15534	4,39	-71,08	11296	0,78	-27,28	8695	3,60	-23,03	8819	4,25	1,43
SAV. NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAR. IŠ VISO	5515081	100,00	5949709	100,00	7,88	6311110	100,00	6,07	6773687	100,00	7,33	8214587	100,00	21,27

UAB "Ešerys" horizontalioji balanso analizė

2 Priedas

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	Pasikeitimai + -				Pasikeitimai proc.			
	Lt	Lt	Lt	Lt	Lt	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.	2005 - 2004 m.	2002-2001 m.	2003-2002 m.	2004-2003 m.	2005-2004 m.
ILGALAIKIS TURTAS	4065231	4078378	4091289	4014459	5217068	13147	12911	-76830	1202609	0,32	0,32	-1,91	23,05
<i>Nematerialus turtas</i>	0	69757	0	4757	2922	69757	-69757	4757	-1835	0,00	0,00	100,00	-62,80
<i>Materialus turtas</i>	3454950	3450340	3433008	3351421	4650865	-4610	-17332	-81587	1299444	-0,13	-0,50	-2,43	27,94
Žemė	0	0	0	0	30200	0	0	0	30200	0,00	0,00	0,00	100,00
Pastatai ir statiniai	3168848	3049186	2926583	2830098	3928062	-119662	-122603	-96485	1097964	-3,92	-4,19	-3,41	27,95
Mašinos ir įrengimai	0	0	70542	59414	61469	0	70542	-11128	2055	0,00	100,00	-18,73	3,34
Transporto priemonės	193379	258167	365509	327780	459064	64788	107342	-37729	131284	25,10	29,37	-11,51	28,60
Kiti įrenginiai ir įrankiai	71940	73970	31579	76841	126754	2030	-42391	45262	49913	2,74	-134,24	58,90	39,38
Kitas materialusis turtas	20783	69017	38795	57288	45316	48234	-30222	18493	-11972	69,89	-77,90	0,00	-26,42
<i>Finansinis turtas</i>	610281	558281	658281	658281	563281	-52000	100000	0	-95000	-9,31	15,19	0,00	-16,87
TRUMPALAIKIS TURTAS	1449850	1871331	2219821	2759228	2997519	421481	348490	539407	238291	22,52	15,70	19,55	7,95
Atsargos	1225372	1478009	1742198	1999419	1935147	252637	264189	257221	-64272	17,09	15,16	12,86	-3,32
Pirkėjų įsiskolinimas	143729	214084	415686	416952	354840	70355	201602	1266	-62112	32,86	48,50	0,30	-17,50
Kitos gautinos sumos	1255	11583	27823	289119	592110	10328	16240	261296	302991	89,17	58,37	90,38	51,17
Grynieji pinigai	79494	167655	34114	53738	115422	88161	-133541	19624	61684	52,58	-391,46	36,52	53,44
TURTAS IŠ VISO	5515081	5949709	6311110	6773687	8214587	434628	361401	462577	1440900	7,31	5,73	6,83	17,54
NUOSAVAS KAPITALAS	3833436	4176350	4859094	5411068	6122266	342914	682744	551974	711198	8,21	14,05	10,20	11,62
<i>Kapitalas</i>	4140588	4140588	4140588	4140588	4140588	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
įstatinis kapitalas	4140588	4140588	4140588	4140588	4140588	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Rezervai</i>	0	0	427928	427928	427928	0	427928	0	0	0,00	100,00	0,00	0,00
Privalomasis	0	0	0	227424	227424	0	0	227424	0	0,00	0,00	100,00	0,00
Kiti rezervai	0	0	427928	200504	200504	0	427928	-227424	0	0,00	100,00	-113,43	0,00
<i>Nepaskirstytas pelnas</i>	-307152	35762	290578	842552	1553750	342914	254816	551974	711198	958,88	87,69	65,51	45,77
MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	1681645	1773359	1452016	1362619	2092321	91714	-321343	-89397	729702	5,17	-22,13	-6,56	34,88
<i>Po 1 metų mokėtinos sumos</i>	1419714	1419714	0	1120900	1884799	0	-1419714	1120900	763899	0,00	0,00	0,00	40,53
<i>Per 1 metus mokėtinos sumos</i>	261931	353645	1452016	241719	207522	91714	1098371	-1210297	-34197	25,93	75,64	-500,70	-16,48
Finansinės skolos	0	0	1219210	100000	100000	0	1219210	-1119210	0	0,00	100,00	-1119,21	0,00
Skolos tiekėjams	208218	338111	221510	121024	86703	129893	-116601	-100486	-34321	38,42	-52,64	-83,03	-39,58
Avansu gautos sumos	0	0	0	12000	12000	0	0	12000	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Mokesčiai, atlyginimais ir soc. draudimas	53713	15534	11296	8695	8819	-38179	-4238	-2601	124	-245,78	-37,52	-29,91	1,41
SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	5515081	5949709	6311110	6773687	8214587	434628	361401	462577	1440900	7,31	5,73	6,83	17,54

UAB "Ešerys" vertikalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė

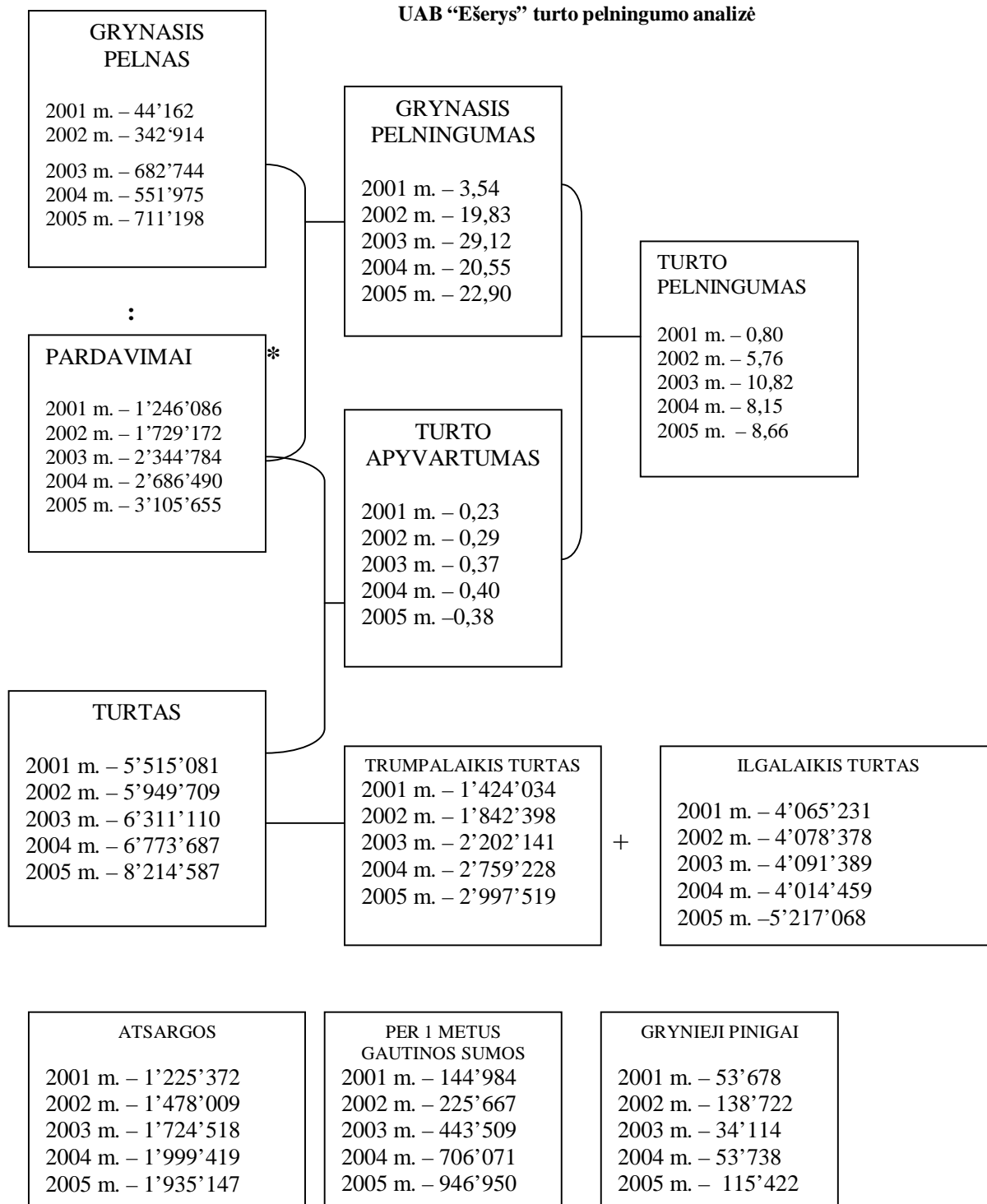
3 Priedas

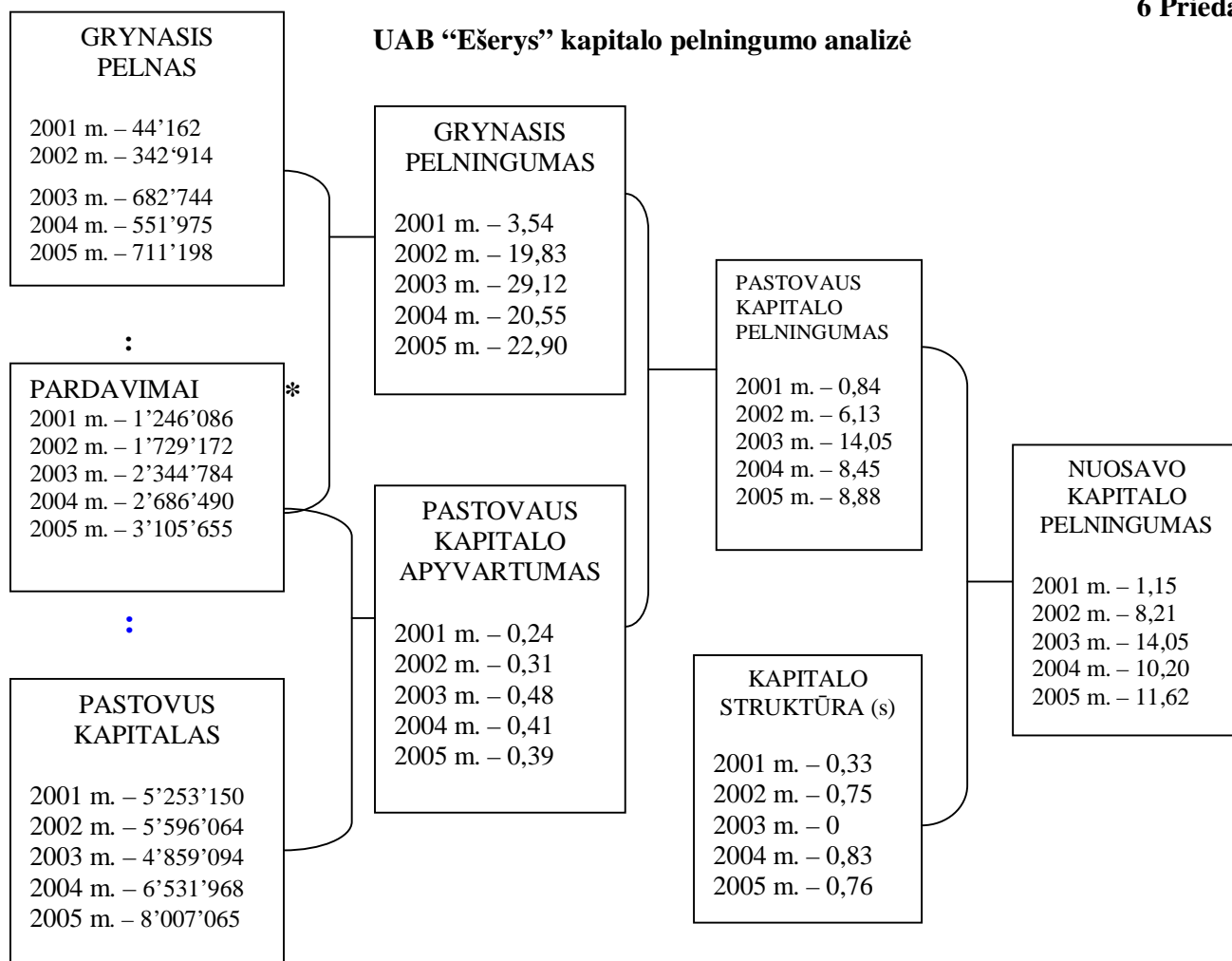
	2005 m. Lt	2004 m. Lt	2003 m. Lt	2002 m. Lt	2001 m. Lt	Lyginamieji svoriai, proc.					Pasikeitimai (+,-) palyginti su praėjusiais metais			
						2005 m.	2004 m.	2003 m.	2002 m.	2001 m.	2005 m.	2004 m.	2003 m.	2002 m.
I. Pardavimai	3105655	2686490	2344784	1729172	1246086	100	100	100	100	100	-	-	-	-
II. Parduotų prekių savikaina	2097394	1800452	1393181	1338676	1201924	67,53	67,02	59,42	77,42	96,46	0,52	7,60	-18,00	-19,04
III. Bendrasis pelnas (nuostolis)	1008261	886038	951603	390496	44162	32,47	32,98	40,58	22,58	3,54	-0,52	-7,60	18,00	19,04
IV. Veiklos sąnaudos	281991	339190	270658	47582	0	9,08	12,63	11,54	2,75	0,00	-3,55	1,08	8,79	2,75
V. Veiklos pelnas (nuostolis)	726270	546848	680945	342914	44162	23,39	20,36	29,04	19,83	3,54	3,03	-8,69	9,21	16,29
VII. Finansinė ir investicinė veikla	-15072	5127	1799	0	0	-0,49	0,19	0,08	0,00	0,00	-0,68	0,11	0,08	0,00
VIII. Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	711198	551975	682744	342914	44162	22,90	20,55	29,12	19,83	3,54	2,35	-8,57	9,29	16,29
X. Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą	711198	551975	682744	342914	44162	22,90	20,55	29,12	19,83	3,54	2,35	-8,57	9,29	16,29
XI. Pelno mokestis	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
XII. Grynavis pelnas (nuostolis)	711198	551975	682744	342914	44162	22,90	20,55	29,12	19,83	3,54	2,35	-8,57	9,29	16,29

UAB "Ešerys" horizontalioji Pelno (nuostolio) ataskaitos analizė

	2005 m. Lt	2004 m. Lt	2003 m. Lt	2002 m. Lt	2001 m. Lt	Pasikeitimai (+,-) palyginti su praėjusiais metais							
						2002 m.		2003 m.		2004 m.		2005 m.	
						Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%
I. Pardavimai	3105655	2686490	2344784	1729172	1246086	483086	38,77	615612	35,60	341706	14,57	419165	15,60
II. Parduotų prekių savikaina	2097394	1800452	1393181	1338676	1201924	136752	11,38	54505	4,07	407271	29,23	296942	16,49
III. Bendrasis pelnas (nuostolis)	1008261	886038	951603	390496	44162	346334	784,24	561107	143,69	-65565	-6,89	122223	13,79
IV. Veiklos sąnaudos	281991	339190	270658	47582	0	47582	0,00	223076	468,82	68532	25,32	-57199	-16,86
V. Veiklos pelnas (nuostolis)	726270	546848	680945	342914	44162	298752	676,49	338031	98,58	-134097	-19,69	179422	32,81
VII. Finansinė ir investicinė veikla	-15072	5127	1799	0	0	0	0,00	1799	0,00	3328	184,99	-20199	-393,97
VIII. Įprastinės veiklos pelnas (nuostolis)	711198	551975	682744	342914	44162	298752	676,49	339830	99,10	-130769	-19,15	159223	28,85
X. Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą	711198	551975	682744	342914	44162	298752	676,49	339830	99,10	-130769	-19,15	159223	28,85
XI. Pelno mokestis	0	0	0	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XII. Grynasis pelnas (nuostolis)	711198	551975	682744	342914	44162	298752	676,49	339830	99,10	-130769	-19,15	159223	28,85

UAB "Ešerys" turto pelningumo analizė

UAB "Ešerys" pelningumo rodiklių skaičiavimai

Bendrasis pelningumas

Veiklos pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{1246086} * 100 = 3,54$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{1246086} * 100 = 3,54$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{390496}{1729172} * 100 = 22,58$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{1729172} * 100 = 22,58$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{951603}{2344784} * 100 = 40,58$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{680945}{2344784} * 100 = 29,04$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{8860385}{2686490} * 100 = 32,98$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{546848}{2686490} * 100 = 20,36$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{1008261}{3105655} * 100 = 32,47$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{1726270}{3105655} * 100 = 23,29$$

Grynasis pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{1246086} * 100 = 3,54$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{1729172} * 100 = 19,83$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{682744}{2344784} * 100 = 29,12$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5551975}{2686490} * 100 = 20,55$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{711198}{3105655} * 100 = 22,90$$

Akcinio kapitalo pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{4140588} * 100 = 1,07$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{4140588} * 100 = 8,28$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{682744}{4140588} * 100 = 16,49$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5551975}{4140588} * 100 = 13,33$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{711198}{4140588} * 100 = 17,18$$

Nuosavo kapitalo pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{3833436} * 100 = 1,15$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{4176350} * 100 = 8,21$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{682744}{4859094} * 100 = 14,05$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5551975}{5411068} * 100 = 10,20$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{711198}{6122266} * 100 = 11,62$$

Pastovaus kapitalo pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{5253150} * 100 = 0,84$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{5596064} * 100 = 6,13$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{682744}{4859094} * 100 = 14,05$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5551975}{6531968} * 100 = 8,45$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{711198}{8007065} * 100 = 8,88$$

Bendrasis turto pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{5515081} * 100 = 0,80$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{5949709} * 100 = 5,76$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{682744}{6311110} * 100 = 10,82$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5551975}{6773687} * 100 = 8,15$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{711198}{8214587} * 100 = 8,66$$

Ilgalaikio turto pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{4065231} * 100 = 0,37$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{4078378} * 100 = 2,86$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{682744}{4091389} * 100 = 5,60$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5551975}{4014459} * 100 = 4,53$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{711198}{5217068} * 100 = 4,91$$

Trumpalaikio turto pelningumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{44162}{1424034} * 100 = 3,05$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{342914}{1842398} * 100 = 18,32$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{682744}{2202141} * 100 = 30,76$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5551975}{2759228} * 100 = 20,00$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{711198}{2997519} * 100 = 23,73$$

UAB "Ešerys" ilgalaikio mokumo rodiklių skaičiavimai

Bendrasis skolos rodiklis**Finansinis svertas**

$$2001 \text{ m.} = \frac{1681645}{5515081} = 0,30$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{1681645}{3833436} = 0,44$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1773359}{5949709} = 0,30$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1773359}{4176350} = 0,42$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{1452016}{6311110} = 0,23$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{1452016}{4859094} = 0,30$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{1362619}{6773687} = 0,20$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{1362619}{5411068} = 0,25$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{2092321}{8214587} = 0,20$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{2092321}{6122266} = 0,34$$

Ilgalaikių skolų koeficientas**Nuosavo kapitalo koeficientas**

$$2001 \text{ m.} = \frac{1419714}{3833436} = 0,37$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{3833436}{1681645} = 0,70$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1419714}{4176350} = 0,34$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{4176350}{1773359} = 0,70$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{0}{4859094} = 0$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{4859094}{1452016} = 0,77$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{1120900}{5411068} = 0,21$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{5411068}{1362619} = 0,80$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{1884799}{6122266} = 0,31$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{6122266}{2092321} = 0,75$$

Ilgalaikių skolų apdraustumo trumpalaikiu turtu rodiklis

$$2001 \text{ m.} = \frac{4065231}{1419714} = 2,86$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{4078378}{1419714} = 2,87$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{4091289}{0} = 0$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{4014459}{1120900} = 3,58$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{5217068}{1884799} = 2,77$$

UAB "Ešerys" trumpalaikio mokumo rodiklių skaičiavimai

Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{1424034}{261931} = 5,54$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1842398}{353645} = 5,29$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2202141}{232806} = 9,54$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2759228}{241719} = 11,42$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{2997519}{207522} = 14,44$$

Greitasis trumpalaikio mokumo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{1424034 - 1225372}{261931} = 0,86$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1842398 - 1478009}{353645} = 1,11$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2202141 - 1724518}{232806} = 2,05$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2759228 - 1999419}{241719} = 3,14$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{2997519 - 1935147}{207522} = 5,12$$

Labai greito trumpalaikio mokumo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{53678}{261931} = 0,30$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{201931}{353645} = 0,47$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{34114}{232806} = 0,15$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{53738}{241719} = 0,22$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{115422}{207522} = 0,56$$

Absolūtus trumpalaikio mokumo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{53678}{261931} = 0,30$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{201931}{353645} = 0,47$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{34114}{232806} = 0,15$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{53738}{241719} = 0,22$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{115422}{207522} = 0,56$$

Grynasis apyvartinis kapitalas, Lt

$$2001 \text{ m.} = 1449850 - 261931 = 1187919$$

$$2002 \text{ m.} = 1871331 - 353645 = 1517686$$

$$2003 \text{ m.} = 2219821 - 1452016 = 767805$$

$$2004 \text{ m.} = 2759228 - 241719 = 2517509$$

$$2005 \text{ m.} = 2997519 - 207522 = 2789997$$

Apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas

$$2001 \text{ m.} = \frac{1187919}{261931} = 4,53$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1517686}{353645} = 4,29$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{767805}{232806} = 3,29$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2517509}{241719} = 10,41$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{2789997}{207522} = 13,44$$

UAB "Ešerys" veiklos efektyvumo rodiklių skaičiavimai

Parduotų prekių savikaina 1 Lt

Administracinių išlaidų lygis

$$2001 \text{ m.} = \frac{1201924}{1246086} = 0,96$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{0}{1246086} = 0$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1338676}{1729172} = 0,77$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{47582}{1729172} = 0,04$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{1393181}{2344784} = 0,59$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{270658}{2344784} = 0,19$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{1800452}{2686490} = 0,67$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{33190}{2686490} = 0,19$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{2097394}{3105655} = 0,68$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{281991}{3105655} = 0,13$$

Atsargų apyvartumas

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas

$$2001 \text{ m.} = \frac{1246086}{1225372} = 1,02$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{1246086}{144984} = 8,67$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1729172}{1478009} = 1,17$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1729172}{225667} = 8,08$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2344784}{1724518} = 1,35$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2344784}{443509} = 5,64$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2686490}{1999419} = 1,34$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2686490}{706071} = 6,44$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{3105655}{1935147} = 1,60$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{3105655}{706071} = 16,44$$

Ilgalaikio turto apyvartumas**Turto apyvartumas**

$$2001 \text{ m.} = \frac{1246086}{4065231} = 0,31$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{1246086}{5515081} = 0,23$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1729172}{4078378} = 0,42$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1729172}{5949709} = 0,29$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2344784}{4091289} = 0,57$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2344784}{6311110} = 0,37$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2686490}{4014459} = 0,67$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2686490}{6773687} = 10,40$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{3105655}{5217068} = 0,60$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{3105655}{8214587} = 0,38$$

Trumpalaikio turto apyvartumas**Apyvartinio kapitalo apyvartumas**

$$2001 \text{ m.} = \frac{1246086}{1424034} = 1,05$$

$$2001 \text{ m.} = \frac{1246086}{1187919} = 4,76$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1729172}{41842398} = 0,92$$

$$2002 \text{ m.} = \frac{1729172}{1517686} = 4,89$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2344784}{2202141} = 1,06$$

$$2003 \text{ m.} = \frac{2344784}{767805} = 1,61$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2686490}{2759228} = 0,97$$

$$2004 \text{ m.} = \frac{2686490}{2517509} = 11,11$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{3105655}{2997519} = 01,04$$

$$2005 \text{ m.} = \frac{3105655}{2789997} = 14,97$$